



**Vysoká škola ekonomická v Praze**

**Fakulta managementu v Jindřichově Hradci**

# **Diplomová práce**

**Bc. Jan Kubík**

*2007*

**Vysoká škola ekonomická v Praze**

**Fakulta managementu**

**Jindřichův Hradec**

# **Diplomová práce**

**Bc. Jan Kubík**

*2007*



**Vysoká škola ekonomická v Praze**

**Fakulta managementu v Jindřichově Hradci**

*Katedra managementu veřejného sektoru*

# **Zapojení České republiky do systému ERM II**

**Vypracoval:**

*Bc. Jan Kubík*

**Vedoucí diplomové práce:**

*Ing. Martin Musil*

*Sedlčany, duben 2007*

# Prohlášení

Prohlašuji, že diplomovou práci na téma  
**»Zapojení České republiky do systému ERM II«**  
jsem vypracoval samostatně.

Použitou literaturu a podkladové materiály  
uvádím v příloženém seznamu literatury.

*Sedlčany, duben 2007*

---

podpis studenta

# **Anotace**

## **Zapojení České republiky do systému ERM II**

Cílem práce je analyzovat plnění Maastrichtských kritérií a následně zapojení České republiky do systému ERM II

*duben 2007*

# Poděkování

Za cenné rady, náměty a inspiraci

bych chtěl poděkovat

**Ing. Martinovi Musilovi,**

z Vysoké školy ekonomické v Praze,

Fakulty managementu v Jindřichově Hradci.

# Obsah

1 Úvod.....	1
2 Metodika práce.....	3
3 Evropská integrace.....	5
3.1 Obecný vývoj evropské integrace.....	5
3.2 Vývoj Evropské integrace v hospodářské a měnové oblasti.....	12
3.2.1 Evropský měnový systém.....	13
3.2.2 Hospodářská a měnová unie.....	16
3.2.3 Maastrichtská konvergenční kritéria.....	19
3.2.4 Instituce Evropské měnové unie.....	24
3.2.5 Přínosy a náklady zavedení jednotné měny.....	26
3.3 Integrace České republiky do EU v oblasti měnové a hospodářské politiky.....	28
3.4 Kurzový systém ERM II.....	35
3.4.1 Vyhodnocování kurzové stability.....	36
3.4.2 Přínosy a rizika pobytu v ERM II.....	37
3.4.3 Institucionální otázky účasti v ERM II.....	38
3.5 Další důležité pojmy týkající se evropské integrace v měnové oblasti.....	41

4	Východiska k analýze plnění konvergenčních kritérií a zapojení ČR do systému ERM II .....	44
5	Hodnocení plnění maastrichtských kritérií Českou republikou.....	47
5.1	Kritérium cenové stability .....	47
5.2	Kritérium udržitelnosti veřejných financí .....	52
5.2.1	Kritérium vládního deficitu.....	53
5.2.2	Kritérium vládního dluhu.....	58
5.3	Kritérium dlouhodobých úrokových sazeb .....	62
5.4	Kritérium stability měnového kurzu.....	67
5.5	Shrnutí analýzy.....	76
6	Závěr.....	78
	Seznam použitých zdrojů .....	80
	Seznam příloh.....	83



# 1 Úvod

Proces přistoupení České republiky k Evropské unii byl úspěšně završen 1. května 2004. Avšak geografickým připojením země k ostatním zemím EU tento proces ještě zdaleka nekončí. Českou republiku ještě čeká integrace do dalších evropských struktur, mimo jiné také připojení k eurozóně, tedy přijetí jednotné evropské měny euro. Součástí přistoupení ČR k EU je totiž i závazek o následném připojení k eurozóně. Myšlenka vytvoření jednotné evropské měny není žádnou novinkou. Již v počátcích evropské integrace v 50. letech minulého století se objevovaly první návrhy na vytvoření společné měny, od konce 60. let se pak začalo EHS jednotnou měnou vážně zabývat. Po zavedení společné účetní jednotky ECU v roce 1979 byly na počátku 90. let minulého století stanoveny podmínky a etapy zavedení první skutečné evropské měny - eura. Pro vstup do poslední fáze jejího zavádění musely členské státy splnit přísná konvergenční kritéria, která jsou tématem této práce. Podíváme-li se na tato kritéria podrobněji, jedním z nich je tzv. kurzové konvergenční kritérium. Na základě tohoto kritéria vstupuje daná země do tzv. mechanismu směnných kurzů ERM II, kde musí zůstat po minimální dobu dvou let a splnit určité další podmínky. Zapojení do tohoto systému je hlavním tématem této práce.

Hlavním cílem práce je tedy komplexně popsat vývoj a stav příprav České republiky na zapojení do systému ERM II, formulovat hlavní přednosti a nedostatky České republiky v této oblasti a porovnat ji s ostatními zeměmi, které na vstup do systému čekají, nebo v něm již jsou. Jak je patrné z anotace této diplomové práce, jejím dalším cílem je, v souvislosti s analýzou kurzového konvergenčního kritéria, analyzovat i ostatní maastrichtská konvergenční kritéria. Těmi jsou kritérium vládního deficitu, kritérium vládního dluhu, kritérium cenové stability a kritérium dlouhodobých úrokových sazeb. I u nich bude podstatou analýzy zhodnocení vývoje plnění těchto kritérií, popis jejich současného stavu a nástin jejich předpokládaného budoucího vývoje. Opět se zde nabízí také komparace s ostatními státy. Cíly abych tak řekl vedlejšími, nicméně velmi podstatnými k pochopení podstaty věci je také komplexní popis evropské integrace, znění jednotlivých konvergenčních kritérií a vysvětlení některých základních pojmů týkajících se evropské integrace v hospodářské a měnové oblasti.

Tomu odpovídá i struktura práce, která je rozčleněna do dvou základních celků. První část, která má spíše teoretickou povahu, se zabývá procesem evropské integrace. Je rozčleněna do pěti hlavních subkapitol, ve kterých postupují od obecného ke konkrétnímu. První z těchto subkapitol se tedy stručně zabývá obecným vývojem evropské integrace, kde se také blíže věnují samotné maastrichtské konferenci a smlouvě. Na ni navazuje kapitola pojednávající o vývoji evropské integrace v hospodářské a měnové oblasti. Následuje kapitola, které popisuje integraci České republiky v oblasti hospodářské a měnové politiky, čtvrtá subkapitola se věnuje popisu kurzového systému ERM II. Poslední podkapitola této teoretické části vysvětluje některé další pojmy, které se měnové integrace do evropských struktur bezprostředně týkají.

Praktická část diplomové práce se pak zabývá samotnou analýzou jednotlivých maastrichtských konvergenčních kritérií, přičemž rozboru každého kritéria připadá jedna samostatná podkapitola. Těm předchází kapitola, která se věnuje jakémusi úvodu a východiskům této analýzy, uzavírá je kapitola, která stručně shrnuje podstatné informace týkající se plnění jednotlivých kritérií.

## 2 Metodika práce

V této kapitole ve stručnosti popíši, jakým způsobem jsem postupoval při vypracovávání této diplomové práce. Dále zde uvedu metody, které jsem při práci použil, případně metodiky, se kterými jsem pracoval. Prvním krokem, při zpracovávání práce bylo vyhledávání informací k dané problematice. Měl jsem dvě možnosti, a to buď navštívit mně dostupné knihovny, nebo vyhledávat potřebné informace na internetu. Samozřejmě jsem zvolil obě dvě. Zdroje v tištěné podobě jsem však sehnal pouze k teoretické části. Tyto knižní zdroje jsem vyhledával v Městské knihovně Sedlčany a v knihovně a studovně Fakulty managementu VŠE v Jindřichově Hradci. I k teoretické části práce jsem však musel použít velké množství zdrojů z internetu, protože informace z tištěných zdrojů pro mě nebyly dostačující. Každá kapitola teoretické části je tedy čerpána z několika zdrojů. V případě tištěných zdrojů se jednalo zejména o literaturu vydávanou Ministerstvem financí ČR, u internetových zdrojů jsem vycházel z informací poskytnutých Českou národní bankou a opět Ministerstvem financí ČR.

Poněkud náročnější bylo shánět zdroje k praktické části diplomové práce. Jednalo se o to sehnat velké množství hodnot ukazatelů, a to nejen týkajících se České republiky, ale také členských zemí Evropské unie, hlavně pak zemí ze zóny střední Evropy. Zde jsem se také setkal s problémem, kdy různé zdroje uvádějí odlišné hodnoty téhož kritéria v témže období. V takové situaci jsem dal přednost těm nejspolehlivějším a nakonec jsem pracoval pouze s nimi. Byly jimi Eurostat, Český statistický úřad, Česká národní banka, Evropská centrální banka, Evropská komise a ministerstvo financí ČR. Kompletní seznam všech použitých zdrojů je uveden v závěrečné části této diplomové práce. V souvislosti s tím, že různé internetové zdroje uvádějí růstná data jsem si také uvědomil to, jak nespolehlivým zdrojem informací může internet být. Největší problém při vykazování jednotlivých hodnot jsem řešil při hodnocení obou fiskálních kritérií. Při jejich vykazování se v zásadě používají dvě metodiky. Jedná se jednak o metodiku vládní finanční statistiky Mezinárodního měnového fondu GFSM 1986 (nově GFSM 2001), jednak o metodiku Evropského statistického úřadu ESA 95 (tzv. metodika národních účtů). Tyto metodiky se liší zejména principem vykazování dat, kdy první jmenovaná pracuje na bázi peněžních toků, druhá na aktuálním principu. Další zásadní odlišností je vymezení sektoru vlády, vykazování hospodaření ČKA, způsob zachycení

operací týkajících se státních garancí, vykazování finančního leasingu a odpuštění nedobytných pohledávek. Pro výpočet maastrichtských konvergenčních kritérií je relevantní používat metodiku národních účtů ESA 95, z tohoto důvodu jsem ji samozřejmě používal i já. Nicméně pokud jsem u jednotlivých kritérií uváděl i predikce do budoucna, je u nich použita metodika GFSM 1986. Při těchto predikcích jsem totiž vycházel z údajů Ministerstva financí ČR, které pro rozpočtové výhledy používá tuto finanční statistiku Mezinárodního měnového fondu. Nicméně po zavedení metodiky GFSM 2001 od roku 2002 by se předpovídané údaje neměly vlivem metodiky výrazněji odlišovat, protože tento standard se ve své podstatě velmi přibližuje metodice národních účtů ESA 95.

Závěrem zde stručně vyjmenuji metody, které jsem při zpracovávání diplomové práce používal. Jednalo se zejména o metodu komparace (např. když jsem mezi sebou porovnával hodnoty určitého kritéria v různých zemích, případně v různých letech), a pak také samozřejmě metody analýzy a syntézy, kdy jsem jednotlivá kritéria nejdříve rozebíral a poté si utvářel vlastní názor o komplexní situaci.

## 3 Evropská integrace

### 3.1 Obecný vývoj evropské integrace<sup>1 2</sup>

O integračních procesech můžeme obecně říci, že je to jev relativně nový a začíná se objevovat až v období po druhé světové válce. Integrační procesy můžeme pozorovat zejména v rovině hospodářské, kde odstraňování bariér obchodních vztahů umožňuje realizovat větší objemy výroby s nižšími náklady, tzn. zvyšovat produktivitu práce. Integrace ale také probíhá v jiných oblastech, např. v rovině politické nebo bezpečnostní (snaha předcházet válečným konfliktům).

Obecně můžeme definovat určité vývojové fáze integrace:

1. Pásmo volného obchodu – např. Středoevropská dohoda o volném obchodu (CEFTA), Severoamerická oblast volného obchodu (NAFTA).
2. Celní unie – společná obchodní politika vůči třetím zemím.
3. Společný trh – odstranění překážek volného pohybu osob, zboží, služeb a kapitálu.
4. Hospodářská a měnová unie – doplňuje společný trh o jednotnou měnu.
5. Politická unie – vrcholná fáze integrace.<sup>3</sup>

První myšlenky na evropskou integraci se objevily již po 2. světové válce. Jako jedna z prvních poválečných organizací byla v roce 1948 ustavena Organizace pro evropskou hospodářskou spolupráci (OEEC). Úkolem této instituce bylo rozdělovat a spravovat peněžní pomoc poválečné Evropě z Marshallova plánu. V témže roce byla také vytvořena celní unie mezi Belgií, Nizozemím a Lucemburskem. Tak vznikl Benelux, jež se stal jakýmsi modelem hospodářské spolupráce několika zemí.

---

<sup>1</sup> MFČR. Vývoj evropské integrace [online]. 2004, [cit. 2005-01-20]. Dostupné z: <<http://www.mfcr.cz/static/Integrace/cz/vyvoj.htm>>

<sup>2</sup> Ministerstvo zahraničních věcí ČR ve spolupráci s Asociací pro studium mezinárodních vztahů. První pilíř Evropské unie. Praha: Ediční oddělení Ústavu mezinárodních vztahů, 2000. ISBN 80-85864-88-6

<sup>3</sup> Ministerstvo zahraničních věcí ČR ve spolupráci s Asociací pro studium mezinárodních vztahů. První pilíř Evropské unie. Praha: Ediční oddělení Ústavu mezinárodních vztahů, 2000. ISBN 80-85864-88-6

Dalším krokem v procesu sjednocování západní Evropy bylo založení Evropského společenství uhlí a oceli (ESUO), které bylo vytvořeno podepsáním takzvaných Pařížských smluv v červenci 1951. Její trvání bylo omezeno na 50 let a šest zakládajících zemí se v ní zavázalo k postupnému vytvoření společného trhu s produkty uhelného a ocelářského průmyslu. Těmito zeměmi byly Francie, SRN, Belgie, Nizozemí, Lucembursko a Itálie. ESUO bylo pro Evropu něčím novým, umožnilo členským zemím skoncovat se vzájemným soupeřením a začít dlouhodobou spoluprací, která měla vést ke sjednocení.

Po vytvoření ESUO chtěly západní země pokračovat ve sjednocování v oblasti bezpečnosti a obrany. Pokus o vytvoření Evropského obraného společenství (EOS) však ztroskotal, zřejmě zejména na tom, že se dotýkal velmi citlivých otázek národní suverenity a také z důvodu vypuknutí Korejské války.

Integrační procesy však přesto pokračovaly a v roce 1957 podepsala stejná šestice států tzv. Římské smlouvy, které založily Evropské hospodářské společenství (EHS) a Evropské společenství pro atomovou energii (Euratom). Smlouvy vstoupily v platnost 1. ledna 1958. Hlavními cíly smlouvy o EHS bylo postupné sblížení hospodářské politiky členských států směřující k vytvoření společného trhu. Sem lze zařadit vytvoření celní unie, společného trhu, zavedení společných pravidel soutěže, zavedení společných politik v zemědělství, zahraničním obchodě a dopravě, koordinace hospodářské politiky členských států a postupné sblížení jejich legislativy. K zajištění a koordinaci činnosti EHS byly vytvořeny čtyři instituce. Bližší seznámení s těmito institucemi není předmětem této diplomové práce, odvádělo by od tématu a bylo by velmi rozsáhlé. Já zde pouze velmi stručně nastíním, co si pod jednotlivými orgány můžeme představit.

- Evropský parlament - dříve nazýván Shromáždění
  - zastupitelský orgán Evropské unie
  - 700 členů
  - sídlem je Štrasburk, Brusel a Lucemburk
- Rada
  - obvykle nazývána Rada ministrů
  - rozhodující instituce Společenství

- zákonodárné a výkonné pravomoci
- zástupci členských států na ministerské úrovni, kteří mají kompetence zavazovat vládu dané země
- sídlem je Brusel
- Komise
  - obvykle nazývána Evropská komise
  - orgán hájící zájmy Společenství
  - iniciátor zákonodárství Společenství
  - správce rozpočtu
  - z každé členské země musí být min. 1, max. 2 komisaři
  - sídlem je Brusel
- Soudní dvůr
  - obvykle nazýván Evropský soudní dvůr
  - společná justiční instance při společenství
  - sídlem je Lucemburk<sup>4</sup>

Co se týče Evropského společenství pro atomovou energii, k jeho hlavním cílům patřily podpora atomového výzkumu, zvýšení bezpečnosti jaderných zařízení a především nadnárodní kontrola zacházení se štěpným materiálem v souvislosti s podporou mírového využívání atomové energie.

Vzhledem k tomu, že výše popsaná tři společenství měla shodnou členskou základnu a byla zřízena k obdobnému základnímu účelu, byla vnímána jako vzájemně se doplňující celek a postupně se pro ně začal používat jednotný název Evropská společenství. Roku 1967 byla uzavřena smlouva, na základě které vznikly těmto třem společenstvím také společné instituce. Smlouva vstoupila v platnost v červenci 1967. V následujícím roce pak byla mezi členskými státy ES vytvořena zóna volného obchodu a celní unie. Volnému obchodu mezi zeměmi Společenství pak už bránily pouze tzv. netarifní překážky, kam můžeme zařadit technické předpisy, daňové rozdíly nebo hranice mezi zeměmi.

---

<sup>4</sup> Ministerstvo zahraničních věcí ČR ve spolupráci s Asociací pro studium mezinárodních vztahů. První pilíř Evropské unie. Praha: Ediční oddělení Ústavu mezinárodních vztahů, 2000. ISBN 80-85864-88-6

Hospodářská krize v 70. letech však vedla státy k protekcionismu a tedy i stagnaci integračního procesu (hovoříme o tzv. euroskleróze). Prohlubování a rozšiřování evropské integrace znovu pokračovalo až po odchodu prezidenta de Gaulla z francouzské politické scény v roce 1969. Členská základna Společenství byla v roce 1973 rozšířena o Dánsko, Irsko a Velkou Británii, k dalším výrazným krokům tohoto období patří zavedení přímé volby poslanců do Evropského parlamentu a zavedení vlastních zdrojů příjmů do rozpočtu ES k financování společných politik. Těmito zdroji se staly celní dávky, daň z dovozu zemědělských výrobků a 1 % DPH členských států. V březnu roku 1979 byl také v reakci na rozpad světového finančního systému vytvořen Evropský měnový systém (EMS). O EMS se podrobněji zmíním v kapitole Vývoj evropské integrace v hospodářské a měnové oblasti.

Od poloviny 80. let docházelo k dalšímu prohlubování integračních procesů. Byla vytvořena tzv. Bílá kniha o opatřeních k dokončení vnitřního trhu do roku 1992, což byl vlastně program Evropské rady na dokončení jednotného vnitřního trhu. Právní rámec pro jeho realizaci byl zakotven v Jednotném evropském aktu, podepsaném v roce 1987. Dále byla roku 1985 podepsána mezi Belgií, Lucemburskem, Holandskem, Francií a Německem tzv. Schengenská dohoda, kterou byly zrušeny kontroly na vnitřních hranicích a byla harmonizována vízová a azylová politika těchto pěti zemí. Co se týče dalšího rozšiřování Společenství, pak v 80. letech bylo rozšířeno o státy Řecko (1981), Španělsko a Portugalsko (1986). Po získání vnitřní nezávislosti na Dánsku opustilo ES v roce 1985 Grónsko.

Koncem této éry evropské integrace svolaly členské země jednu z nejvýznamnějších mezivládních konferencí, která zásadně ovlivnila další vývoj sjednocování Evropy. Tato konference byla pojmenována podle nizozemského města Maastricht, kde se konala – tzn. Maastrichtská konference. Dne 7. února 1992 zde byla podepsána Smlouva o Evropské unii (Maastrichtská smlouva), která po ratifikaci členskými zeměmi vstoupila v platnost 1. listopadu 1993. Maastrichtská smlouva se stala jednotným právním rámcem tří evropských společenství, kterými byli již výše popsané ESUO, EHS a Euratom. Takzvané Maastrichtské dohody tvoří tři druhy dokumentů. Jako první zde zmíním Smlouvu o Evropské unii, která kromě níže uvedené třípilířové struktury Evropské unie také zakotvuje princip subsidiarity, který byl v rámci ES rozvíjen od poloviny 80. let. Tento princip v podstatě řeší problém optimální míry rozdělení pravomocí a odpovědností mezi národními a nadnárodními orgány. Říká, že



ES se má zabývat pouze těmi úkoly, které může vyřešit lépe než jednotlivé členské země. Druhým dokumentem, který tvoří Maastrichtské dohody jsou Protokoly. Ty se týkají otázek, které nejsou obsaženy ve Smlouvě o Evropské unii a které členské země považovaly za nutné speciálně upravit. Obsahují i výjimky nebo zvláštní úpravu pro některé členské země, např. pro Velkou Británii, Portugalsko, Dánsko. Posledním dokumentem je Deklarace, která vysvětluje ty články Smlouvy o Evropské unii, které by mohly vést k nejasnostem a různému výkladu.

„Maastrichtská smlouva zakládá třpilířovou strukturu Evropské unie:

1. pilíř - Evropská společenství

- zahrnuje tři původní společenství (ESUO, EHS, Euratom) a evropské instituce
- cíle: společný trh, hospodářská a měnová unie, spolupráce v jednotlivých politikách
- charakter spolupráce: nadnárodní (tzn. státy delegovaly své pravomoce nebo jejich část na Evropská společenství, resp. jejich orgány - především EK, EP, ESD - rozhodování kvalifikovanou většinou)

2. pilíř - Společná zahraniční a bezpečnostní politika

- cíle: nezávislost EU, mezinárodní bezpečnost a zachování míru, upevňování demokracie a právního státu, respektování lidských práv
- od r. 1999 funkce Vysokého představitele pro SZBP, který reprezentuje EU na mezinárodní scéně
- charakter spolupráce: mezivládní úroveň (tj. dominantní úloha Rady EU reprezentující zájmy členských zemí, rozhodování konsensem)

3. pilíř - Spolupráce policie a justice v trestních věcech

- cíle: boj proti mezinárodní kriminalitě, terorismu, korupci, obchodu s drogami, zbraněmi, atd., harmonizace trestněprávních předpisů
- od r. 1998 existuje Evropský policejní úřad - Europol

- charakter spolupráce: mezivládní úroveň (tj. dominantní úloha Rady EU, rozhodování konsensem)<sup>5</sup>

Po skončení studené války se zásadně změnilo uspořádání Evropy. Sovětský svaz, Jugoslávie a Československo se během tří let od roku 1990 do roku 1993 rozpadly na 22 nových zemí, Německo bylo sjednoceno, čímž se EU zvětšila o bývalou NDR. V samotné Evropské unii byl 1. 1. 1993 dokončen Jednotný vnitřní trh a pomalu vytvářena měnová unie (blíže v následující kapitole). V roce 1995 proběhlo další rozšíření, kdy do EU vstoupily státy Finsko, Rakousko a Švédsko. S negativním výsledkem skončilo referendum o přístupu Norska. Začalo se také jednat o dalším rozšiřování EU východním a jižním směrem. Zájem o členství projevilo dalších třináct zemí, mezi které patřily Česká republika, Slovensko, Polsko, Maďarsko, Estonsko, Lotyšsko, Litva, Slovinsko, Rumunsko, Bulharsko, Kypr, Malta a Turecko.

V roce 1997 byla podepsána další z velmi významných smluv, tzv. Amsterodamská smlouva (opět podle města, ve kterém byla podepsána). Tato smlouva, která pozměňuje Smlouvu o Evropské unii, Smlouvu o ES a další akty, vstoupila v platnost 1. května 1999. Smlouva se měla zabývat otázkami jako zvýšení efektivity institucí Unie, vytvoření pružného systému prohlubování integrace a získání výraznější podpory veřejnosti pro ni. Modernizace evropských institucí však byla odsunuta na pozdější období s tím, že k zásadní reformě těchto institucí mělo dojít až v době, kdy počet členských států vzroste na dvacet. Přínosem Amsterodamské smlouvy bylo tedy hlavně zjednodušení a doplnění starých smluv a aktů, posílení pravomocí některých evropských institucí ve vybraných oblastech a byl upraven systém zastoupení členských států v nich. Ze všech kapitol Amsterodamské smlouvy je pak patrná snaha EU přiblížit se občanovi, učinit Unii srozumitelnější a transparentnější. Po padesáti letech trvání zaniklo dne 27. 7. 2002 Evropské společenství uhlí a oceli.

Dalšími možnostmi rozvoje Evropské unie, dopady předpokládaného rozšíření a reformami politik Unie se zabýval dokument zveřejněný v červenci 1997 a známý pod názvem Agenda 2000. Dokument obsahoval také posudky připravenosti deseti kandidátských zemí na členství v EU a byl schválen Evropskou radou v Berlíně v březnu 1999. Budoucností Evropy se dále zabývala také Smlouva z Nice z prosince

---

<sup>5</sup> MFČR. Vývoj evropské integrace [online]. 2004, [cit. 2005-01-20]. Dostupné z: <<http://www.mfcr.cz/static/Integrace/cz/vyvoj.htm>>, strana 2

2000, která byla zaměřena na reformu evropských institucí v souvislosti s rozšířením Unie.

13. prosince 2002 byla na summitu Evropské rady v Kodani uzavřena přístupová jednání s deseti kandidátskými zeměmi. Státy Česká republika, Polsko, Maďarsko, Slovensko, Slovinsko, Litva, Lotyšsko, Estonsko, Malta a Kypr byly přizvány do Evropské unie. V průběhu roku 2003 probíhala v jednotlivých zemích referenda o vstupu do EU a 16. dubna téhož roku byla v Aténách podepsána Smlouva o přistoupení. Jelikož všechna referenda měla pozitivní výsledek, byla dne 1. května 2004 Evropská unie rozšířena o výše uvedených deset zemí. Zatím poslední rozšíření EU proběhlo 1. ledna 2007, kdy byla Unie rozšířena o Bulharsko a Rumunsko. V současnosti se předpokládá, že další rozšiřování se na několik let přibrzdí, což vyplývá i z výroku předsedy Komise Barrosa, který řekl, že „další rozšíření Unie by mělo proběhnout pouze tehdy, pokud bude EU na rozšíření dostatečně připravena“<sup>6</sup>.

---

<sup>6</sup> Euractiv. Bulharsko a Rumunsko vstoupí do EU v lednu 2007 [online]. 27. září 2006, [cit. 2007-03-02]. Dostupné z: <<http://www.euractiv.cz/budoucnost-eu/clanek/bulharsko-a-rumunsko-vstoup-do-eu-v-lednu-2007>>

## 3.2 Vývoj Evropské integrace v hospodářské a měnové oblasti<sup>7</sup>

Již při založení Evropského hospodářského společenství si jeho zakladatelé uvědomovali, že sjednocením vnitřního trhu se zintenzivní i obchodní vztahy mezi jednotlivými členskými zeměmi a vznikla zde potřeba spolupráce v měnové oblasti. Případné narušení měnových vztahů mezi zeměmi, například devalvacemi apod., by mohlo ohrožovat stabilitu společného trhu. K nejistotě přispělo také kolísání kurzů měn členských zemí, a to mohlo mít demotivující účinky na ekonomické subjekty v oblasti vzájemného obchodu a zahraničních investic. I přes tyto skutečnosti nebyla ve smlouvě z roku 1957 jediná zmínka o společné měnové politice, což mělo několik důvodů. Jedním z nich bylo poválečné Breton-woodské měnové uspořádání, jehož kotvou byl od roku 1944 americký dolar, který zajišťoval potřebnou stabilitu v mezinárodních měnových vztazích. V té době se žádná členská země nebyla ochotna vzdát své suverenity v měnových otázkách a měnová politika zůstávala záležitostí jednotlivých členských států. Existovala pouze jedna situace, ve které si členské země mohli pomáhat, kterou byly potíže v platební bilanci.

Změna v měnových otázkách nastala v polovině roku 1968, kdy byla odbourána poslední cla mezi členskými státy Evropského hospodářského společenství. Tehdy se upevnilo přesvědčení, že pokračování v hospodářské integraci se neobejde bez užší spolupráce v měnové oblasti. V roce 1969, na zasedání vedoucích představitelů členských států EHS, byla poprvé vyslovena myšlenka na orientaci EHS k měnové unii. Ta měla být logickým vyústěním stávajícího společného trhu.

První pokus o její vytvoření započal v roce 1970. Podkladem pro to byla tzv. Wernerova zpráva a tato měnová unie byla založena na tom, že do roku 1980 měly být zafixovány směnné kurzy měn členských zemí a zavedena společná měna. Jelikož se však na počátku 70. let rozpadlo již výše zmíněné Breton-woodské uspořádání a první ropný šok dopadl na jednotlivé země nerovnoměrně, začaly se členské země starat především o vlastní potřeby a program měnové integrace se nepodařilo splnit. Původní

---

<sup>7</sup> Ministerstvo zahraničních věcí ČR ve spolupráci s Asociací pro studium mezinárodních vztahů. První pilíř Evropské unie. Praha: Ediční oddělení Ústavu mezinárodních vztahů, 2000. ISBN 80-85864-88-6

cíl, jehož záměrem bylo vytvořit měnovou unii do roku 1980 se tedy nepodařilo splnit a výše popsany první program byl roku 1974 oficiálně odvolán. Získané poznatky a zkušenosti však byly využity při vytváření a realizaci Evropského měnového systému.

### 3.2.1 Evropský měnový systém<sup>8</sup>

Následná jednání o novém způsobu měnové spolupráce nakonec vyústila ve zřízení Evropského měnového systému (dále EMS). Ten zahájil svou činnost 13. března 1979 a jeho členy byly Belgie, Francie, Itálie, Nizozemí, Lucembursko, Spolková republika Německo, Dánsko, Irsko a Velká Británie. K hlavním motivům pro jeho zřízení patřily jednak ztráta stability dolaru po rozpadu bretton-woodského mezinárodního měnového uspořádání (což dále vedlo k problémům evropských bank a podniků), jednak snaha o vytvoření stabilního prostředí pro rozvoj obchodu uvnitř společenství. Evropské hospodářství bylo totiž ohrožováno kolísáním měn. To znemožňovalo nejen vzájemné obchodní styky, ale i dlouhodobé investice v jiných členských zemích, zejména proto, že nemohly být spolehlivě kalkulovány náklady a ceny. Evropský měnový systém měl prohloubit integrační procesy tím, že vytvoří spolehlivý směnný mechanismus a usnadní tak vzájemný obchod mezi jednotlivých členskými zeměmi. Měly být vytvořeny fixní, avšak upravitelné směnné kurzy, pomocí nichž mělo být dosaženo cenové a kurzové stability. Předpokládalo se, že Evropský měnový systém bude fungovat jako forma měnového uspořádání až do roku 1998 a přispěje k užší hospodářské spolupráci mezi členskými státy.

#### *Hlavní prvky Evropského měnového systému*

Evropský měnový systém se skládá ze čtyř základních prvků, kterými jsou kurzový mechanismus, evropská měnová jednotka ECU, úvěrový mechanismus pro poskytování pomoci slabým měnám a Evropský fond měnové spolupráce. V následujícím textu si tyto prvky stručně představíme.

---

<sup>8</sup> Ministerstvo zahraničních věcí ČR ve spolupráci s Asociací pro studium mezinárodních vztahů. První pilíř Evropské unie. Praha: Ediční oddělení Ústavu mezinárodních vztahů, 2000. ISBN 80-85864-88-6

Kurzový mechanismus byl postaven na existenci vzájemných bilaterálních kurzů měn zúčastněných zemí. Jednotlivým měnám stanovila Rada centrální paritu a rozpětí, ve kterém mohly kurzy měn fluktuovat. Maximální přípustná odchylka kurzu byla +/- 2,25 %, přičemž Itálii, Španělsku a Portugalsku byla zpočátku povolena výjimka +/- 6 %. V případě, že výkyv kurzu určité měny dosáhl maximální povolené odchylky od stanovené parity, byla centrální banka dané země povinna intervenovat tak, aby se kurz znovu vrátil do stanoveného rozmezí. V případě, že ani zásahy centrální banky nebyly úspěšné, mohlo dojít po vzájemné dohodě k devalvaci nebo revalvaci.

Druhým prvkem EMS byla Evropská měnová jednotka (dále ECU). Tato měna byla vytvořena jako koš měn zemí, které byly zapojeny do EMS. Podíl jednotlivých zemí v měnovém koši byl dán ekonomickou silou dané země, tzn. výší HDP a podílem na vzájemném obchodu. Jednotlivé měny měly stanoven svůj kurz k ECU a byly stanoveny přípustné odchylky. V situaci, kdy tyto odchylky dosáhly 75 % své hodnoty, musela, podobně jako ve výše popsaném kurzovém mechanismu, centrální banka měnu stabilizovat. Přínosem tohoto mechanismu bylo to, že včas upozorňoval na odchylky kurzů (hodnota každé měny vyjádřená v ECU byla propočítávána a uveřejňována každý den) a nutil centrální banky k intervenci. Postupně se rejstřík použití evropské měnové jednotky velmi rozšířil. Měna byla používána jednak při peněžních transakcích mezi evropskými institucemi, jednak mezi těmito institucemi a vládami členských zemí. Stala se také účetní jednotkou používanou při určování výše závazků a pohledávek centrálních bank. K emisi obligací v ECU se uchýlovaly též firmy, které se chtěly vyhnout ztrátám z pohybu kurzů. To vše jsou důkazy, že ECU nebyla pouze pasivní přepočítávací jednotkou, ale používala se také v podobě úvěrových peněz a jako rezervní měna.

Jak již vyplývá z názvu, úvěrový mechanismus pro poskytování pomoci slabým měnám měl za úkol provádět operace na podporu oslabených měn. Jednalo se o podporu jednotlivým zemím v oblasti udržování dohodnutého směnného kurzu a při udržování vyrovnané platební bilance. Těmto zemím pak úvěrový mechanismus nabízel přístup k úvěrovým zdrojům různého druhu. U velmi krátkodobého financování do 45 dní si potřebné zdroje půjčovaly centrální banky navzájem. U krátkodobé finanční podpory na 3 měsíce s možným prodloužením byly úvěrové zdroje poskytovány k překlenutí pasivní platební bilance a u střednědobé finanční pomoci na 2 – 5 let

rozhodovala Rada ministrů o poskytnutí úvěru zemím s vleklými potížemi v platební bilanci.

V roce 1973 byl zřízen Evropský fond měnové spolupráce. Jeho úkolem bylo udržovat 20 % dolarových a zlatých zásob členských zemí a výměnou rozdělovat jednotlivým centrálním bankám ekvivalentní hodnotu v ECU. Centrální banky poté s její pomocí intervenovali na devizových trzích a v mezibankovním clearing. To umožňovalo klientům komerčních bank úvěrovat v ECU – tzv. obchodní ECU.

### *Výsledky EMS*

Hlavním cílem Evropského měnového systému bylo stabilizovat směnné kursy ve stanoveném flukтуаčním pásmu a tohoto cíle bylo dosaženo. Kromě toho se podařilo vytvořit oblast s vnitřní a vnější měnovou stabilitou a funkční kursový mechanismus. Z tohoto pohledu můžeme říci, že toto období evropské integrace bylo úspěšné. Během prvních deseti let existence tohoto systému bylo také dosaženo těchto výsledků:

- snížily se míry inflace jednotlivých zemí,
- sblížily se míry inflace jednotlivých zemí,
- zmenšily se rozdíly mezi úrokovými sazbami,
- snížilo se kolísání kurzů měn jednotlivých zemí,
- sblížil se ekonomický vývoj jednotlivých zemí.

Velkým přínosem pro ekonomiky jednotlivých členských zemí bylo dominantní postavení Německa. Tato země prováděla velmi úspěšnou protinflační politiku a díky tomu, že německá marka měla největší váhu v EMS, snažily se i ostatní země udržet inflaci nízko prostřednictvím udržování kurzu.

Velmi destabilizující účinky na Evropský měnový systém mělo vytváření jednotného vnitřního trhu na konci 80. let. Liberalizace pohybu kapitálu tehdy umožnila spekulativní útoky vůči slabším měnám. Výsledkem bylo, že v roce 1992 byly nuceny systém opustit Velká Británie a Itálie. Problémy měly také Španělsko, Portugalsko a Francie. V důsledku toho bylo v roce 1993 rozšířeno flukтуаční pásmo z +/- 2,25 % na +/- 15 % od centrální parity. Tento krok situaci stabilizoval až do konce systému v roce 1998.

### 3.2.2 Hospodářská a měnová unie<sup>9 10</sup>

Integrací Evropy v měnové oblasti se EHS zabývalo již v sedmdesátých letech 20. století. Po ekonomických a měnových otřesech v té době však společenství od těchto úvah ustoupilo a znovu se k nim vrátilo ve druhé polovině let osmdesátých. Tehdy byla hospodářská a měnová unie vytýčena jako společný a závazný cíl do konce 90. let. V roce 1992 byla podepsána Maastrichtská smlouva, která říká, že Společenství bude „podporovat ekonomický a sociální pokrok, který je vyvážený a udržitelný, zejména vytvořením prostoru bez vnitřních hranic, posilováním ekonomické a sociální soudržnosti a zavedením hospodářské a měnové unie, zahrnující nakonec v souladu s ustanoveními této smlouvy jedinou měnu“. Tato smlouva také stanovuje pět konvergenčních kritérií, která musí členské země splnit k dosažení tohoto cíle.

#### *Koncepce měnové unie a etapy přechodu k ní*

To, že se Evropské hospodářské společenství v 80. letech vrátilo k úvahám o vytvoření měnové unie bylo pouze nezbytným logickým vyústěním dvou jevů. Prvním důvodem bylo budování jednotného vnitřního trhu, druhým důvodem byly již zmíněné úspěchy EMS při stabilizaci směnných kursů. Velmi zajímavé je zamyslet se nad tím, jak v Evropě současně probíhaly integrační a dezintegrační procesy. Zatímco východní blok pod nadvládou tehdejšího Sovětského svazu se hroutil, v západní části kontinentu ústily opačné, integrační kroky v cosi velkolepého – v hospodářskou a měnovou unii. Ale od úvah zpět k faktům. V roce 1989 přijala Evropská rada tzv. Delorosovu zprávu, která hodnotila možnosti přechodu k měnové unii. Tato zpráva doporučovala uskutečnit přechod ke společné měně ve třech etapách. V Maastrichtské smlouvě pak byly těmto třem etapám dány přesné obsahové a časové hranice, přičemž po proběhnutí těchto tří etap měla být v Evropě zavedena jednotná měna. Výše zmíněné etapy přechodu k hospodářské a měnové unii stručně popíši v dalším textu.

---

<sup>9</sup> Ministerstvo zahraničních věcí ČR ve spolupráci s Asociací pro studium mezinárodních vztahů. První pilíř Evropské unie. Praha: Ediční oddělení Ústavu mezinárodních vztahů, 2000. ISBN 80-85864-88-6

<sup>10</sup> ECB. Hospodářská a měnová unie [online]. [cit. 2007-02-20]. Dostupné z: <<http://www.ecb.int/ecb/history/emu/html/index.cs.html>>



## *První etapa HMU*

Po rozhodnutí Evropské rady z června roku 1989, začala první etapa Hospodářské a měnové unie v polovině roku 1990, konkrétně 1. července. Během ní byly zrušeny poslední překážky pohybu kapitálu mezi členskými státy. Na základě dalšího rozhodnutí Evropské rady, které bylo přijato 12. května 1990, byl v této první etapě pověřen Výbor guvernérů centrálních bank členských zemí EHS některými novými úkoly. Tyto úkoly směřovaly k dosažení cenové stability a zahrnovaly zejména konzultace měnových politik členských států a prosazování jejich sladění.

Výbor guvernérů zahájil již v té době také přípravy na realizaci třetí fáze Hospodářské a měnové unie. Dále se věnoval stanovení mandátů pro své jednotlivé podvýbory a pracovní skupiny, které byly pro tento účel vytvořeny a byl stanoven komplexní pracovní program do konce realizace první etapy.

Současně musel být v první fázi HMU připraven právní rámec pro další dvě etapy. Zejména bylo potřeba upravit některá ustanovení Smlouvy o založení Evropského hospodářského společenství, která se týkaly jeho institucionální struktury. V roce 1991 byla tedy svolána mezinárodní konference o Hospodářské a měnové unii, která vyústila v podpis Smlouvy o Evropské unii. Podepsání této smlouvy proběhlo v Maastrichtu dne 7. února 1992, účinnosti však nabila vzhledem k opoždění ratifikace až 1. listopadu 1993.

## *Druhá etapa HMU*

Druhá etapa Hospodářské a měnové unie započala dne 1. ledna 1994. Spouští pro rozeběhnutí této druhé etapy bylo založení nové evropské instituce - Evropského měnového institutu (dále EMI). Ten byl vlastně předchůdcem současné Evropské centrální banky. Současně se založením EMI bylo ukončeno fungování Výborů guvernérů centrálních bank. Evropský měnový institut byl založen za účelem dvou hlavních úloh. První z nich bylo to posílení spolupráce mezi centrálními bankami, tzn. koordinace jejich měnových politik, a současně zajistit jejich nezávislost. Druhým úkolem byla příprava veškerých potřebných aktivit souvisejících se vznikem Evropské centrální banky a Evropského systému centrálních bank, provádění jednotné měnové politiky a zavedení jednotné evropské měny ve třetí fázi Hospodářské a měnové unie.

Evropský měnový institut tedy ještě neměl za úkol provádět žádné devizové operace. To zůstalo v působnosti národních orgánů. K jeho dalším činnostem patřilo také prosazování konvergence měnových a fiskálních ukazatelů. Připravenost jednotlivých zemí na přechod k závěrečné etapě HMU byla sledována pomocí tzv. konvergenčních kritérií.

Koncem roku 1995 odsouhlasila Evropská rada pojmenování pro novou evropskou měnu – „euro“. Zároveň potvrdila, že třetí etapa, ve které vstoupí jednotná měna do oběhu, bude zahájena 1. ledna 1999. Z návrhů, které vypracoval Evropský měnový institut, byly vytvořeny předběžné scénáře a harmonogramy pro zavedení eura. V prosinci 1996 předložil EMI Evropské radě současně dva dokumenty. První se týkal zásad, principů a prvků nového směnného mechanismu ERM II, ve druhém dokumentu byla navržena první série eurobankovek. Ty měly být uvedeny do oběhu 1. ledna 2002. Na základě výše zmíněné zprávy, která se týkala systému ERM II byla 16. června 1997 přijata Rezoluce rady o založení ERM II. V témže roce přijala Evropská rada také Pakt stability a růstu, jehož úkolem je zajištění rozpočtové disciplíny zemí, přistupujících na jednotnou měnu. V květnu 1998 byl pakt doplněn prohlášením Rady ministrů.

2. května 1998 rozhodla Rada Evropské unie, že počátečními účastníky třetí etapy Hospodářské a měnové unie budou od 1. ledna 1999 země Belgie, Německo, Španělsko, Francie, Irsko, Itálie, Lucembursko, Nizozemsko, Rakousko, Portugalsko a Finsko. Rada Evropské unie také doporučila první členy Výkonné rady Evropské centrální banky. Zatímco Rada Evropské unie, která se skládá z hlav jednotlivých států nebo vlád rozhodla ve výše zmíněných dvou věcech, ministři financí a guvernéri centrálních bank členských zemí rozhodli v témže měsíci téhož roku o tom, že ke stanovení směnných kurzů eura budou použity stávající bilaterální kurzy měn zúčastněných v ERM. 25. května tohoto roku jmenovaly vlády jedenácti výše jmenovaných zúčastněných států prezidenta, viceprezidenta a čtyři další členy Výkonné rady ECB. Jmenování nabylo účinnosti 1. června 1998 a byla jím ustavena ECB.

1. června 1998 vstoupil podle článku 123 Smlouvy o založení Evropského společenství EMI do likvidace a jeho činnost byla ukončena. Jeho účinkování v procesu evropské integrace bylo účinné a veškeré práce byly ukončeny včas. Na jeho činnost navázal od tohoto data Evropský systém centrálních bank složený z Evropské centrální banky a z představitelů národních centrálních bank.

### *Třetí etapa HMU*

Třetí a závěrečná etapa HMU se rozeběhla 1. ledna 1999. Tato etapa měla začít již v roce 1997, ale jelikož jednotlivé členské země nesplnily včas daná konvergenční kritéria, musela být o dva roky odložena. Od 1. ledna 1999 byly tedy neodvolatelně zafixovány kurzy měn jedenácti států, účastnících se měnové unie, a byly také stanoveny jejich kurzy k euru. Zásadně se také změnil přístup k měnové politice, která od té doby podléhala Evropské centrální bance a byla prováděna na celoevropské úrovni. 1. ledna 2001 vstoupilo do třetí etapy Hospodářské a měnové unie po splnění konvergenčních kritérií Řecko. Až po dlouhých šesti letech ho následovala první vlašťovka z nových členských zemí – 1. ledna 2007 Slovinsko.

### 3.2.3 Maastrichtská konvergenční kritéria<sup>11</sup>

Třetí etapy přechodu k HMU se samozřejmě nemohou zúčastnit všechny země, které o to projeví zájem, ale jen země, které si budou v důležitých oblastech ekonomicky blízké. Čl. 121 Smlouvy o založení Evropského společenství (ex-čl. 109) a Protokol č. 21 ke Smlouvě o založení Evropského společenství Smlouvy o Evropské unii určuje pět kritérií (dvě fiskální a tři měnová), která musí zúčastněné země splnit, aby mohly vstoupit do měnové unie. Konvergenční kritéria mají hlavně zabránit tomu, aby rozdílný vývoj v různých zemích Evropské unie neohrožoval měnovou stabilitu potřebnou pro přechod k poslední etapě HMU. Mají tedy podněcovat ke sbližování ekonomik členských zemí a jejich hospodářských politik, umožnit sledovat tento proces a zajistit, že kurzy jejich měn se udrží v co nejužším rozpětí. Pouze tak budou členské země připravené na přechod k měnové unii a bude zajištěno, že se tento program podaří uskutečnit.

Aby si každý mohl udělat představu o tom, jakým způsobem jsou ve výše jmenovaných smlouvách uvedena tato konvergenční kritéria, uvádím zde citace z těchto dvou výše zmíněných dokumentů.

---

<sup>11</sup> Ministerstvo zahraničních věcí ČR ve spolupráci s Asociací pro studium mezinárodních vztahů. První pilíř Evropské unie. Praha: Ediční oddělení Ústavu mezinárodních vztahů, 2000. ISBN 80-85864-88-6

## „Čl. 121/ex-čl. 109j Kritéria konvergence; třetí etapa

1. Komise a EMI informují Radu o pokroku dosaženém členskými státy při plnění jejich závazků, týkajících se uskutečňování hospodářské a měnové unie. Tyto zprávy zahrnují posouzení slučitelnosti právních předpisů jednotlivých členských států, včetně statutů jejich národních ústředních bank s články 108 a 109 této smlouvy a se Statutem ESÚB. Zprávy posoudí, zda bylo dosaženo vysokého stupně konvergence, jehož měřítkem je míra splnění těchto kritérií jednotlivými členskými státy:

- dosažení vysokého stupně cenové stability, patrného z míry inflace, která je blízká míře inflace nejvýše tří členských států, jež dosáhly v oblasti cenové stability nejlepších výsledků,
- dlouhodobě udržitelný stav veřejných financí, patrný ze stavu veřejných rozpočtů nevykazujících nadměrný schodek ve smyslu článku 104 odstavec 6,
- dodržování normálního rozpětí stanoveného mechanismem měnových kursů Evropského měnového systému, aniž v posledních dvou letech došlo k devalvaci vůči měně jiného členského státu,
- stálost konvergence dosažené členským státem a jeho účasti v mechanismu měnových kursů Evropského měnového systému, která se odráží v dlouhodobých úrovních úrokové míry.

Čtyři kritéria uvedená v tomto odstavci a rozhodné období, po něž mají být respektována, jsou dále rozpracována v protokolu připojeném k této smlouvě.

2. Na základě těchto zpráv Rada kvalifikovanou většinou na doporučení Komise zhodnotí:

- zda jednotlivé členské státy splňují podmínky nezbytné pro zavedení jednotné měny;
- zda většina členských států splňuje podmínky nezbytné pro zavedení jednotné měny, a doporučí svá zjištění Radě, zasedající ve složení hlav států či šéfů vlád. Evropský parlament bude konzultován a předloží své stanovisko Radě zasedající ve složení hlav států či šéfů vlád.

3. Rada zasedající ve složení hlav států či šéfů vlád přihlédne náležitým způsobem ke zprávám uvedeným v odstavci 1 a stanovisku Evropského parlamentu podle odstavce 2 a kvalifikovanou většinou, nejpozději do 31. prosince 1996:

- rozhodne, na základě doporučení Rady uvedených v odstavci 2, zda většina členských států splňuje podmínky nezbytné pro zavedení jednotné měny;
- rozhodne, zda je pro Společenství vhodné vstoupit do třetí etapy, a pokud ano,
- stanoví datum zahájení třetí etapy.

4. Nebude-li do konce roku 1997 datum pro zahájení třetí etapy stanoveno, třetí etapa začne dne 1. ledna 1999. Před 1. červencem 1998 Rada zasedající ve složení hlav států či šéfů vlád po zopakování postupu stanoveného v odstavcích 1 a 2, s výjimkou druhého bodu odstavce 2, po přihlédnutí ke zprávám uváděným v odstavci 1 a stanovisku Evropského parlamentu, potvrdí kvalifikovanou většinou a na základě doporučení Rady uváděných v odstavci 2, který členský stát splňuje nezbytné podmínky pro zavedení jednotné měny.<sup>12</sup>

„21.

## PROTOKOL

### O KRITÉRIÍCH KONVERGENCE V ČLÁNKU 121

### SMLOUVY O ZALOŽENÍ EVROPSKÉHO SPOLEČENSTVÍ

Vysoké smluvní strany, přejíce si blíže upravit kritéria konvergence uvedená v článku 121 odstavec 1, kterými se bude Společenství řídit při rozhodování o přechodu do třetí etapy hospodářské a měnové unie, se dohodly na následujících ustanoveních, která jsou připojena ke Smlouvě o založení Evropského společenství:

#### • Čl. 1 **Cenová stabilita**

---

<sup>12</sup> Zastoupení Evropské komise v České republice. Smlouva o založení Evropského společenství [online]. [cit. 2005-01-10]. Dostupné z: <[http://www.evropska-unie.cz/cz/file\\_system/folder.asp?folder\\_id=4](http://www.evropska-unie.cz/cz/file_system/folder.asp?folder_id=4)>, Čl. 121/ex-čl. 109j

Kritérium cenové stability uvedené v článku 121 odstavec 1 první odrážka této smlouvy znamená, že členský stát vykazuje dlouhodobě udržitelnou cenovou stabilitu a průměrnou míru inflace, sledovanou během jednoho roku před šetřením, která nepřekračuje o více než 1,5 procenta míru těch - nanejvýš tří - členských států, které dosáhly nejlepších výsledků v oblasti cenové stability. Inflace se měří pomocí indexu spotřebitelských cen na srovnatelném základu, který bere v úvahu rozdílnosti v národních definicích.

- **Čl. 2 Stav veřejných financí**

Kritérium stavu veřejných financí uvedené v článku 121 odstavec 1 druhá odrážka znamená, že v době šetření se na členství nevztahuje rozhodnutí Rady podle článku 104 odstavec 6 této smlouvy o existenci nadměrného schodku.

- **Čl. 3 Účast v mechanismu měnových kursů EHS**

Kritérium účasti v mechanismu měnových kursů Evropského měnového systému uvedené v článku 121 odstavec 1 třetí odrážka této smlouvy znamená, že členský stát dodržoval normální rozpětí stanovená mechanismem měnových kursů Evropského měnového systému bez značného napětí během alespoň dvou posledních let před šetřením. Zejména v tomto období nedevalvoval bilaterální směrný kurs své měny vůči měně kteréhokoli jiného členského státu z vlastní iniciativy.

- **Čl. 4 Konvergence úrokových sazeb**

Kritérium konvergence úrokových sazeb uvedené v článku 109j odstavec 1 čtvrtá odrážka této smlouvy znamená, že v průběhu jednoho roku před šetřením průměrná dlouhodobá nominální úroková sazba členského státu nepřekračovala o více než dvě procenta úrokovou sazbu těch - nanejvýše tří - členských států, které dosáhly nejlepších výsledků v oblasti cenové stability. Úrokové sazby se zjišťují na základě dlouhodobých státních dluhopisů nebo srovnatelných cenných papírů, s přihlédnutím k rozdílným definicím v jednotlivých členských státech.

- **Čl. 5 Poskytování statistických údajů**

Statistické údaje potřebné k použití tohoto protokolu poskytne Komise.

- **Čl. 6 Vydávání vhodných pravidel o kritériích konvergence**

Rada vydá jednomyslně na návrh Komise a po konzultaci s Evropským parlamentem, EMI či EÚB a výborem uvedeným v článku 114 vhodná pravidla podrobně upravující kritéria konvergence uvedená v článku 121 této smlouvy, která potom nahradí tento Protokol.<sup>13</sup>

Jak si můžeme všimnout, Maastrichtská smlouva je psána velmi složitým stylem, kdy jednotlivé články nás odkazují na další články a pročítat se touto smlouvou je nesmírně náročné, nejen časově. Stejným způsobem bych zde mohl vypisovat články 104c, 114, Protokol 20 O postupu při nadměrném schodku atd., což by však tuto práci zbytečně prodlužovalo. Místo toho zde nyní stručně shrnu podstatu pěti konvergenčních kritérií:

**Kritérium cenové stability** požaduje, aby členský stát vykazoval dlouhodobě udržitelnou cenovou stabilitu a průměrnou míru inflace, sledovanou během jednoho roku před šetřením, která nepřekračuje o více než 1,5 % průměrnou míru inflace tří členských států EU, které dosáhly v této oblasti nejlepších výsledků.

**Kritérium dlouhodobých úrokových sazeb** požaduje, aby průměrná dlouhodobá nominální úroková sazba členského státu EU v průběhu jednoho roku před šetřením nepřekračovala o více než 2 % průměrnou úrokovou sazbu tří členských států, které dosáhly nejlepších výsledků v oblasti cenové stability.

**Kritérium veřejného deficitu** požaduje, aby poměr plánovaného nebo skutečného schodku veřejných financí k hrubému domácímu produktu nepřekročil 3%, kromě případů, kdy:

- buď poměr schodku k HDP podstatně poklesl, nebo se neustále snižoval, až dosáhl úrovně blížíící se referenční hodnotě,
- nebo překročení referenční hodnoty bylo pouze výjimečné a dočasné a zároveň poměr zůstává blízko k referenční hodnotě.

**Kritérium hrubého veřejného dluhu** znamená, že by poměr hrubého veřejného dluhu k hrubému domácímu produktu neměl překročit 60%, kromě případů, kdy se poměr dostatečně snižuje a blíží se uspokojivým tempem k referenční hodnotě.

---

<sup>13</sup> Zastoupení Evropské komise v České republice. Smlouva o Evropské unii – Maastrichtská smlouva [online]. [cit. 2005-01-10]. Dostupné z: <[http://www.evropskaunie.cz/cz/file\\_system/folder.asp?folder\\_id=4](http://www.evropskaunie.cz/cz/file_system/folder.asp?folder_id=4)>, strana 39

**Kurzové konvergenční kritérium** spočívá v minimálně dvouleté účasti v mechanismu ERM II a dodržování normálního rozpětí v mechanismu v blízkosti centrální parity alespoň po období dvou let.

Konvergenční kritéria jsou snadno kontrolovatelná a nutí členské země k opatrné fiskální a měnové politice. Jen tak lze totiž zaručit, že budou udrženy fixní směnné kurzy, které mají být s přechodem k závěrečné etapě definitivně zafixovány a že se na tomto základě podaří měnovou unii uskutečnit.

### 3.2.4 Instituce Evropské měnové unie<sup>14</sup>

Maastrichtská smlouva ve své druhé a třetí kapitole upravuje hlavní úkoly a strukturu dvou nových institucí, a to Evropské centrální banky (ECB) a Evropského systému centrálních bank (ESCB). Jsou to orgány, které navazují na Evropský měnový institut, jehož úkolem bylo pouze umožnit přechod k závěrečné fázi měnové unie. Institut zanikl poté, co ve druhé fázi tento přechod připravil. V následujícím textu tyto dvě instituce stručně představím.

#### *Evropský systém centrálních bank*

Evropský systém centrálních bank (angl. The European System of Central Banks) se skládá z ECB a z národních centrálních bank všech členských zemí Evropské unie. Zahrnuje navíc, oproti Eurosystemu, národní centrální banky členských zemí EU které nezavedly euro.

Vrcholným orgánem je Generální rada (angl. General Council of the ECB; sdružující guvernéry všech národních centrálních bank zemí EU a členy Výkonné rady). Generální rada má relativně omezené rozhodovací pravomoci a mezi rozhodovací orgány je zahrnuta pouze po dobu existence členských zemí s odkladem na zavedení eura. Hlavním cílem ESCB je udržovat cenovou stabilitu a jeho základním úkolem je realizovat měnovou politiku Společenství, provádět devizové operace, mít v držení a

---

<sup>14</sup> Ministerstvo zahraničních věcí ČR ve spolupráci s Asociací pro studium mezinárodních vztahů. První pilíř Evropské unie. Praha: Ediční oddělení Ústavu mezinárodních vztahů, 2000. ISBN 80-85864-88-6



spravovat oficiální devizové rezervy členských států a podporovat hladké fungování platebních systémů.

### *Evropská centrální banka*

Evropská centrální banka (angl. The European Central Bank) byla založena 30. června 1998 a je situována ve Frankfurtu n. M. Počínaje 1. lednem 1999 převzala zodpovědnost za evropskou měnovou politiku. ECB zajišťuje, že úkoly svěřené tzv. Eurosystemu a Evropskému systému centrálních bank (ESCB) jsou implementovány buď vlastními aktivitami nebo prostřednictvím národních centrálních bank. Je plně nezávislá, což znamená, že nežádá ani nedostává instrukce od institucí či orgánů Společenství, od žádné vlády členského státu či jiného orgánu. Rozhodovacími orgány ECB je Řídící rada (složena z členů Výkonného výboru ECB a z guvernérů národních ústředních bank) a Výkonný výbor (složen z předsedy, místopředsedy a čtyř dalších členů, kteří jsou jmenováni podle zvláštních podmínek).

#### Hlavní úkoly Řídící rady ECB:

- vydávání směrnic a rozhodnutí nezbytných pro plnění úkolů stanovených ESCB,
- formulování měnové politiky Společenství
- formulování rozhodnutí týkajících se střednědobých měnových cílů, klíčových úrokových měr a zásob rezerv v ESCB,
- má výhradní právo povolovat vydávání bankovek v rámci Společenství.

Hlasy v řídicí radě jsou váženy podle podílů národních bank na upsaném kapitálu ECB, přičemž váha hlasů členů Výkonného výboru se rovná nule, tzn. jejich hlasy nejsou brány v úvahu. Rozhodnutí je přijato v případě, že počet kladných hlasů je větší nebo roven dvěma třetinám upsaného kapitálu ECB.

#### Hlavní úkoly Výkonného výboru ECB:

- provádění měnové politiky Společenství v souladu se směrnicemi a rozhodnutími řídicí rady.
- odpovědnost za běžnou agendu ECB,

Každý člen Výkonného výboru má jeden hlas a k přijetí rozhodnutí stačí prostá většina. V případě, že je výsledek nerozhodný, rozhoduje hlas předsedy výboru.

### 3.2.5 Přínosy a náklady zavedení jednotné měny<sup>15</sup>

Jelikož každá mince má dvě strany, tak i zavedení jednotné evropské měny sebou přinese řadu přínosů, ale také nákladů. Z dlouhodobého pohledu se odborníci shodují na tom, že zřejmě převládnu přínosy. To ovšem ukáže až čas a je to věci názoru. Zde uvádím hlavní klady a zápory, které je možno očekávat - dvě strany pomyslné euromince.

Přínosy zavedení jednotné měny:

- země se mohou podílet na evropské měnové a kurzové politice,
- pozitivní dopady na hospodářskou politiku a fiskální disciplínu jednotlivých zemí, které způsobuje požadavek na střednědobě vyrovnané veřejné rozpočty a na provádění strukturálních reforem podporujících dlouhodobě udržitelný hospodářský růst,
- snížení nákladů na financování veřejných rozpočtů, což povede ke stabilizaci dlouhodobých úrokových sazeb na nízké úrovni,
- centrální banky nebudou muset držet prostředky určené pro stabilizaci měn,
- podnikům odpadnou náklady spojené s vedením účetnictví v několika měnách a s nutností držet v těchto měnách pohotovou zásobu,
- zpřehlednění účetních výkazů zavedením jednotné referenční úrokové sazby EURIBOR,
- pokles transakčních nákladů spojený s konverzí jednotlivých měn,
- zafixování měny v rámci měnové unie, což bude mít za následek zvýšení stability, finančního sektoru a snížení rizik vzniku měnových turbulencí,
- celková transparentnost cen a nákladů vyjadřovaná v jednotné měně, což umožní jejich srovnatelnost s pozitivními důsledky pro konkurenční prostředí,

---

<sup>15</sup> Ministerstvo zahraničních věcí ČR ve spolupráci s Asociací pro studium mezinárodních vztahů. První pilíř Evropské unie. Praha: Ediční oddělení Ústavu mezinárodních vztahů, 2000. ISBN 80-85864-88-6

- eliminace kurzového rizika v mezinárodním obchodě v rámci eurozóny.

Možná rizika zavedení jednotné měny:

- ztráta samostatné měnové politiky a z toho plynoucí ztráta nástrojů, které mohou zmírnit negativní dopady plynoucí z vnějšího ekonomického vývoje,
- riziko prohloubení regionálních rozdílů v rámci EU,
- v případě nedostatečné cyklické a strukturální sladění ekonomik jednotlivých zemí s ekonomikami eurozóny mohou mít ekonomické šoky nestejně dopady,
- nemožnost provádět proticyklickou monetární politiku,
- přesouvání zdrojů z oblastí s nižší produktivitou a nižšími výnosy do oblastí a zemí s vyššími výnosy,
- zvýraznění sociální diferenciace obyvatelstva a
- v neposlední řadě banky přijdou o jistou část svých příjmů ze směnárenské činnosti.

### 3.3 Integrace České republiky do EU v oblasti měnové a hospodářské politiky<sup>16 17</sup>

Integrace České republiky do Evropské unie v hospodářské a měnové oblasti probíhá ve čtyřech hlavních etapách, kterými jsou předvstupní etapa, probíhající přibližně od roku 1995 do roku 2004. Další fází je tzv. I. etapa, která probíhá v současnosti a jejíž hlavním obsahem je začlenění ČR do EU a postupná integrace do evropských struktur. Předposlední etapou je tzv. II. etapa, jejíž hlavní událostí je zapojení do kurzového mechanismu ERM II a poslední etapou je III. etapa, ve které by měla Česká republika přijmout jednotnou evropskou měnu euro. V dalším textu se podrobněji rozepíši o jednotlivých etapách.

Předvstupní etapa byla pro Českou republiku příležitostí, jak se pokusit dohnat a posléze vyrovnat vyspělým západním ekonomikám. Tato etapa byla oficiálně zahájena 1. února 1995. Tímto dnem vstoupila v platnost tzv. Evropská dohoda (ED). Tím, že Česká republika podepsala Evropskou dohodu stvrdila, že má zájem stát se členem Evropské unie a zároveň souhlasí s tzv. kodaňskými kritérii. Tato kritéria požadují po kandidátských zemích, aby v nich fungovaly základní principy tržního hospodářství a aby se země byla schopna vyrovnat s konkurencí a tržními procesy, které v Evropské unii panují. Základním funkčním rysem Unie jsou totiž volný pohyb osob, zboží, služeb a kapitálu, které způsobují tlaky na flexibilitu a pevnost domácích ekonomik. Evropská komise každý rok vydává hodnotící zprávy, ve kterých sleduje splnění základních podmínek, které shrnují kodaňská kritéria. Analyzovány jsou zejména rovnováha mezi nabídkou a poptávkou, volná soutěž tržních sil, stupeň liberalizace cen a obchodních toků, rozvinutost finančního sektoru, bariéry vstupu na trh při zakládání nových firem a výstupu z trhu při jejich rušení, vynutitelnost právního systému, makroekonomická stabilita apod. Hlavním hnacím motorem pro ČR se stala možnost členství v roce 2004. V roce 1998 byl vypracován dokument Přístupové partnerství a na jeho základě byl poté vydán tzv. Národní program přípravy na členství v EU. Do roku 2002 byly každoročně

---

<sup>16</sup> ČNB. Integrace ČR do EU – měnová a hospodářská politika [online]. 2006, [cit. 2006-12-12].

Dostupné z: <[http://www.cnb.cz/cz/mezinarodni\\_vztahy/cr\\_eu\\_integrace/](http://www.cnb.cz/cz/mezinarodni_vztahy/cr_eu_integrace/)>

<sup>17</sup> MFČR. Volba scénáře zavedení eura v České republice [online]. 2006, [cit. 2007-01-18]. Dostupné z: <[http://www.mfcr.cz/cps/rde/xbcr/mfcr/Scenar\\_zavedeni\\_eura\\_CR.pdf](http://www.mfcr.cz/cps/rde/xbcr/mfcr/Scenar_zavedeni_eura_CR.pdf)>

vydávány tyto národní programy, které byly poté nahrazeny Souhrnem zbývajících úkolů ČR pro vstup do EU. V roce 1999 byl také připraven dokument Společné zhodnocení priorit hospodářské politiky ČR, který hodnotil hospodářskou sladěnost České republiky se EU. Tento dokument byl roku 2001 nahrazen Předvstupním hospodářským programem (PHP), který byl v platnosti až do vstupu ČR do EU. PHP byl 1. 5. 2001 předán Evropské komisi a obsahoval zhodnocení připravenosti ČR na zapojení do hospodářské a měnové unie, potažmo na zavedení jednotné měny euro. Předvstupní etapa byla završena schválením přijetí deseti kandidátských zemí do EU, které proběhlo v prosinci 2002 v Kodani.

I. etapa začala tam, kde skončila etapa předvstupní. 1. května 2004 byla Evropská unie rozšířena o deset nových zemí. Jednou z nich byla i Česká republika. Předvstupní hospodářský program byl nahrazen tzv. Konvergenčním programem, který obsahuje predikce hospodářského vývoje daných zemí. Země kandidující na vstup do eurozóny každoročně vyhodnocují svou připravenost v Konvergenčních zprávách. Tyto zprávy vyhodnocují jednak plnění maastrichtských konvergenčních kritérií, jednak právní sladěnost legislativy centrální banky se Statutem Evropského systému centrálních bank. Nové členské země, tedy i ČR, se musí řídit určitými pravidly v oblasti kurzové politiky. Svou kurzovou politikou nesmí ohrozit fungování jednotného trhu, což znamená, že musí zejména předcházet jeho výrazným vychýlením. Systém řízeného floatingu, který uplatňuje Česká republika těmto podmínkám zatím bez problémů vyhovuje a země tak nemá důvod kurzový režim měnit.

Nyní přistoupíme ke II. etapě, týkající se zapojení do kurzového mechanismu ERM II. Česká republika hodlá vstoupit do tohoto systému teprve až po vytvoření předpokladů pro to, aby jí bylo umožněno v době vyhodnocování kurzového kritéria přijmout měnu euro. Podle České národní banky by se ČR neměla v systému zdržovat déle, než je minimální požadovaná doba dvou let.<sup>18</sup> Měna fixovaná v tomto mechanismu je totiž ohrožená riziky měnových turbulencí a spekulacemi. Zapojení České republiky do systému ERM II můžeme tedy očekávat až tehdy, bude-li země plnit, nebo bude blízko k plnění jednotlivých maastrichtských konvergenčních kritérií.

---

<sup>18</sup> Společný dokument vlády ČR a ČNB. Strategie přistoupení České republiky k eurozóně [online]. 30. 9. 2003, [cit. 2006-11-20]. Dostupné z: <[http://www.cnb.cz/www.cnb.cz/cz/menova\\_politika/strategie\\_dokumenty/download/strategie\\_pristupu\\_cr\\_k\\_eu.pdf](http://www.cnb.cz/www.cnb.cz/cz/menova_politika/strategie_dokumenty/download/strategie_pristupu_cr_k_eu.pdf)>

III. etapa integrace ČR do EU v hospodářské a měnové oblasti je zatím hudbou budoucnosti. Součástí vstupních podmínek země do EU byl závazek v budoucnu přijmout jednotnou měnu. Samotný vstup země do eurozóny je ustaven v článku 122 Smlouvy o založení ES. Rozhodnutí o zavedení jednotné měny v konkrétní zemi podléhá projednání několika evropských institucí, a to Radě ECOFIN, Evropské komisi, Evropskému parlamentu, Evropské radě a ECB. Při tomto rozhodování se vychází z hodnocení konvergenčních zpráv, kdy je sledován jednak stupeň ekonomické konvergence, jednak slučitelnost národní legislativy s legislativou EU. Kurz národní měny vůči euru, dle kterého budou po přijetí jednotné měny přepočítávány veškeré peněžní částky určuje na závěr celého procesu Rada EU.

V zemích, které jsou dnes součástí eurozóny byla jednotná měna zaváděna ve dvou krocích. Nejdříve bylo euro v roce 1999 zavedeno v bezhotovostní formě, bankovky a mince byly zavedeny až později, v roce 2002. V současné době je tento přechod hodnocen spíše záporně, protože období od zavedení bezhotovostní formy po zavedení formy hotovostní bylo příliš dlouhé. Zatímco státy tzv. evropské 15 měly možnost vyhnout se zavedení eura a sjednat si výjimku na zavedení eura (Velká Británie, Dánsko), deset nových členských zemí se již při vstupu v rámci kodaňských kritérií zavázalo, že měnu přijmou. Každá země si pro zavedení jednotné měny určuje vlastní strategii, obecně však existuje několik scénářů. Tyto scénáře jsou upraveny tzv. sekundárním právem ES, Smlouva o založení ES je neupravuje. K sekundárnímu právu upravující scénáře přechodu na jednotnou měnu patří nařízení č. 974/98 o zavedení eura v pozdějších úpravách nařízeními č. 2596/2000 a č. 2169/2005. Nařízení nabízí na výběr tři možnosti, podle kterých mohou země zavést jednotnou měnu, kterými jsou:

- scénář s využitím přechodného období,
- jednorázový přechod na euro,
- jednorázový přechod na euro s využitím tzv. fáze postupného zrušení.

V následujícím textu stručně představím jednotlivé scénáře.

## Scénář s využitím přechodného období<sup>19</sup>

Scénář s využitím přechodného období bývá též nazýván jako madridský scénář. Tento scénář je takřka totožný s postupem, jakým zaváděly jednotnou měnu staré členské státy. Euro je nejdříve zavedeno v bezhotovostní formě a národní měna dané země se stává podjednotkou eura. Jak v hotovostním, tak v bezhotovostním styku je možno během maximálně tříletého přechodného období používat jak národní měnu, tak i měnu euro. Hotovost v euru však v té době není oficiálním platidlem. Zde bych stručně shrnul některé výhody a nevýhody tohoto scénáře. Nespornou výhodou je, že přechodné období umožňuje rozfázovat zavádění eura do delšího období. To se týká zejména technické a logistické stránky zavádění jednotné měny, s čímž měly některé země v první vlně zavádění eura problémy. Jako nevýhodu bych zde uvedl nutnost vést v přechodném období paralelní účty v obou používaných měnách a možná také délku procesu zavádění eura. Obě tyto nevýhody dále způsobují vznik dalších nákladů. Přehledně můžeme scénář s přechodným obdobím vidět na následujícím obrázku.

Obr. 1: Schéma scénáře s využitím přechodného období



Zdroj: ČNB. Integrace ČR do EU – měnová a hospodářská politika [online]. 2006, [cit. 2006-12-12]. Dostupné z: <[http://www.cnb.cz/cz/mezinarodni\\_vztahy/cr\\_eu\\_integrace/](http://www.cnb.cz/cz/mezinarodni_vztahy/cr_eu_integrace/)>

<sup>19</sup> MFČR. Volba scénáře zavedení eura v České republice [online]. 2006, [cit. 2007-01-18]. Dostupné z: <[http://www.mfcr.cz/cps/rde/xbcr/mfcr/Scenar\\_zavedeni\\_eura\\_CR.pdf](http://www.mfcr.cz/cps/rde/xbcr/mfcr/Scenar_zavedeni_eura_CR.pdf)>

## Jednorázový přechod na euro<sup>20</sup>

Tento scénář je známější pod anglickým názvem Big Bang. Scénář je založen na tom, že je současně, v jednom okamžiku, zavedeno euro v bezhotovostní i hotovostní podobě, takzvaným velkým třeskem. Po proběhnutí tohoto scénáře musí být dosavadní právní nástroje převedeny na euro pomocí přepočítacích koeficientů, nové jsou od toho okamžiku vedeny pouze v euru. Jasnou výhodou jednorázového přechodu na euro je jeho přehlednost a jednoduchost. Všechny subjekty, kterých se přechod týká tedy nemají problém s vedením paralelních účtů a přepočítáváním jedné měny na druhou. Další výhodou je nižší finanční náročnost přechodu na jednotnou měnu. Jako nevýhody bych zde uvedl větší nároky na koordinaci přechodu na euro a malé zkušenosti s jeho realizací. Opět tento scénář provázím následujícím obrázkem.

Obr. 2: Schéma scénáře Big Bang



Zdroj: ČNB. Integrace ČR do EU – měnová a hospodářská politika [online]. 2006, [cit. 2006-12-12]. Dostupné z: < [http://www.cnb.cz/cz/mezinarodni\\_vztahy/cr\\_eu\\_integrace/](http://www.cnb.cz/cz/mezinarodni_vztahy/cr_eu_integrace/) >

## Jednorázový přechod na euro s využitím fáze postupného zrušení<sup>21</sup>

Anglický výraz pro postupné zrušení je Phasing - Out a tento scénář bývá také uváděn pod tímto názvem. Phasing - Out nemůže být kombinován se scénářem, který využívá přechodné období, může být použit pouze při jednorázovém přechodu na euro,

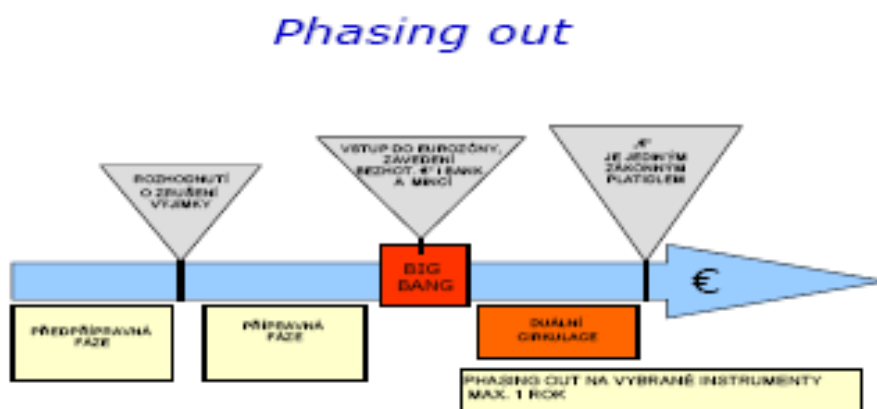
<sup>20</sup> MFČR. Volba scénáře zavedení eura v České republice [online]. 2006, [cit. 2007-01-18]. Dostupné z: < [http://www.mfcr.cz/cps/rde/xbcr/mfcr/Scenar\\_zavedeni\\_eura\\_CR.pdf](http://www.mfcr.cz/cps/rde/xbcr/mfcr/Scenar_zavedeni_eura_CR.pdf) >

<sup>21</sup> MFČR. Volba scénáře zavedení eura v České republice [online]. 2006, [cit. 2007-01-18]. Dostupné z: < [http://www.mfcr.cz/cps/rde/xbcr/mfcr/Scenar\\_zavedeni\\_eura\\_CR.pdf](http://www.mfcr.cz/cps/rde/xbcr/mfcr/Scenar_zavedeni_eura_CR.pdf) >



jak je patrné již z jeho českého názvu. Specifikem tohoto scénáře je možnost využívat po dobu maximálně jednoho roku právní nástroje v národní měně. Přesné vymezení těchto nástrojů musí být upraveno v rámci národní legislativy, obecně lze říci že se jedná o faktury, smlouvy, účtenky a podobné nástroje. Veškeré platby ale musí být bezpodmínečně prováděny v měně euro. Výhodou tohoto scénáře je, že dává všem zúčastněným subjektům delší čas na přizpůsobení se nové měně. Nevýhodou je, že využitím fáze postupného zrušení vznikají další náklady a také je nutno dále přepočítávat částky v národní měně na eura. Další nevýhodou je stejně jako u jednorázového přechodu to, že tento scénář v praxi ještě nikdy neproběhl a proto nemáme v této oblasti žádné zkušenosti. Tento scénář přehledně znázorňuje následující obrázek.

Obr. 3: Schéma scénáře Phasing - Out



Zdroj: ČNB. Integrace ČR do EU – měnová a hospodářská politika [online]. 2006, [cit. 2006-12-12]. Dostupné z: < [http://www.cnb.cz/cz/mezinarodni\\_vztahy/cr\\_eu\\_integrace/](http://www.cnb.cz/cz/mezinarodni_vztahy/cr_eu_integrace/) >

Každá členská země si musí vybrat jeden z těchto tří scénářů a přechod popsat v Národním plánu pro zavedení eura. Co se týče nových členských zemí, pouze Polsko a Maďarsko zatím nemají stanoven postup, jakým jednotnou měnu přijmou. Všechny ostatní země preferují scénář jednotného přechodu na euro, tedy „velký třesk“. Je to jednak proto, že tento scénář je vhodnější v současné situaci, kdy euro jako skutečná, používaná měna již existuje a dalším důvodem je to, že big bang je jasnější a přehlednější než scénář Phasing – Out. Zavedení jednotné měny s využitím fáze postupného zrušení zvažuje pouze Malta.

V České republice bylo dne 23. listopadu 2005 schváleno „Usnesení o institucionálním zajištění zavedení eura v České republice“. Tímto usnesením byla zřízena Národní koordinační skupina (NKS) pro zavedení eura. Poté bylo v rámci NKS zřízeno šest pracovních skupin pro jednotlivé oblasti přechodu. Těmi jsou oblast finančního sektoru, spadající do gesce České národní banky, oblast legislativy v gesci Ministerstva spravedlnosti ČR, oblast informatiky a statistiky v gesci Ministerstva informatiky ČR, oblast nefinančního sektoru a ochrany spotřebitele, která spadá do gesce Ministerstva průmyslu a obchodu ČR, dále oblast veřejných financí a veřejného sektoru v gesci Ministerstva financí ČR a nakonec pracovní skupina pro komunikaci spadající do společné gesce České národní banky a Ministerstva financí ČR. Při formulaci doporučení k volbě scénáře zavedení eura v ČR vydávala každá z výše jmenovaných pracovních skupin své stanovisko. Na jednání s národním koordinátorem pro zavedení eura se dne 15. června 2006 předsedové jednotlivých pracovních skupin shodli na tomto stanovisku. „Předsedové pracovních skupin se po předchozím projednání v pracovních skupinách jednoznačně shodli na doporučení zvolit při zavedení eura v ČR variantu velký třesk.“ 25. října 2006 schválila vláda České republiky společný dokument České národní banky a Ministerstva financí ČR, nazvaný Vyhodnocení plnění maastrichtských konvergenčních kritérií a stupně ekonomické sladění ČR s eurozónou. V tomto dokumentu dvě výše zmíněné instituce doporučují české republice, aby neusilovala o vstup do systému ERM II v průběhu roku 2007. To ve svém důsledku posunuje přijetí jednotné měny dále, než v původně plánovaném horizontu let 2009 až 2010, který doporučovala Strategie přistoupení České republiky k eurozóně.<sup>22</sup>

---

<sup>22</sup> MFČR. Volba scénáře zavedení eura v České republice [online]. 2006, [cit. 2007-01-18]. Dostupné z: <[http://www.mfcr.cz/cps/rde/xbcr/mfcr/Scenar\\_zavedeni\\_eura\\_CR.pdf](http://www.mfcr.cz/cps/rde/xbcr/mfcr/Scenar_zavedeni_eura_CR.pdf)>

### 3.4 Kurzový systém ERM II<sup>23</sup>

Již z doslovného překladu anglického názvu Exchange Rate Mechanism můžeme odvozovat, že systém ERM II se bude týkat jakéhosi mechanismu směnných měr. Ve skutečnosti je to kurzový mechanismus, který je založen na fixování měn zemí zapojených do tohoto systému na euro. Měna, která je v systému zapojena má stanovenou tzv. centrální paritu oproti euru a šíří tzv. flukтуаčního pásma pro pohyb v devizovém kurzu. Centrální parita je vlastně pevný kurz, jakási centrální hodnota kurzu, kolem které se daná měna musí pohybovat. No a maximální prostor, ve kterém může měna dosahovat výkyvů je flukтуаční pásmo. V případě kurzových tlaků je setrvání kurzu v rámci flukтуаčního pásma bráněno jak centrální bankou příslušné země, tak Evropskou centrální bankou. Jak jsem již popsal v části věnované maastrichtským kritériím, jedním z nich je tzv. kurzové konvergenční kritérium. Plnění tohoto kritéria vyžaduje zapojení do systému ERM II a zachování kurzové stability, tzn. měna se musí po stanovenou dobu udržet ve flukтуаčním pásmu +/- 15 %. Pojmy kurzové konvergenční kritérium (popř. kurzová stabilita) a kurzový mechanismus ERM II však nesmíme zaměňovat. Země totiž může klidně být zapojena v systému ERM II a přitom nemusí plnit kurzové konvergenční kritérium.

Nyní se stručně podíváme do historie tohoto směnného mechanismu. Původní mechanismus ERM (tedy bez doplnění o římskou číslici dva), byl vytvořen v souvislosti se zavedením bezhotovostní měny ECU (European Currency Unit). Měnová jednotka ECU byl koš měn zúčastněných v tomto systému. První systém ERM byl tedy vlastně multilaterální kurzový systém založený na principu mřížky propojující jednotlivé měny. Na rozdíl od toho současný systém ERM II je postaven na bilaterálním systému, ve kterém je každá zúčastněná měna vázána na euro. Původní mechanismus se lišil také velikostí flukтуаčního pásma. To bylo na počátku stanoveno ve výši +/- 2,25 %, avšak po měnových turbulencích v letech 1992 a 1993 bylo flukтуаční pásmo v srpnu 1993 rozšířeno na současných +/- 15 %.

---

<sup>23</sup> ČNB. Kurzový mechanismus ERM II a kurzové konvergenční kritérium, Materiál k informaci pro vládu ČR [online]. 2005, poslední revize 6. 3. 2005 [cit. 2005-03-06]. Dostupné z: <[http://www.cnb.cz/www.cnb.cz/cz/menova\\_politika/strategie\\_dokumenty/download/ermII\\_15\\_07\\_2003.pdf](http://www.cnb.cz/www.cnb.cz/cz/menova_politika/strategie_dokumenty/download/ermII_15_07_2003.pdf)>

„Základními charakteristickými rysy mechanismu ERM II jsou:

- a) centrální parita a flukтуаční pásmo měn zúčastněných zemí vůči euru jsou stanoveny na základě standardní procedury za účasti ministrů financí, ECB, guvernérů národních centrálních bank a Evropské komise;
- b) standardní flukтуаční pásmo je  $\pm 15\%$ , což nevylučuje možnost stanovení užšího pásma;
- c) intervenční podpora ECB národní centrální bance (NCB) je automatická na hraně stanoveného pásma (tzv. marginal interventions); případné intervence uvnitř pásma (tzv. intramarginal interventions) ECB nemusí, ale může, podpořit;
- d) ECB a NCB mají právo zdržet se intervencí v případě ohrožení cíle cenové stability;
- e) změna centrální parity je prováděna na základě standardní procedury, kterou mají právo vyvolat jak ECB, tak členská země.<sup>24</sup>

### 3.4.1 Vyhodnocování kurzové stability<sup>25</sup>

K přijetí jednotné evropské měny euro je třeba splnit pět maastrichtských konvergenčních kritérií. Jedním z nich je již několikrát zmiňované kurzové konvergenční kritérium. Vyhodnocování plnění tohoto kritéria je ustanoveno ve Smlouvě o Evropské unii, a dále rozpracováno v příslušném protokolu a Rezoluci Rady, kterou byl založen kurzový mechanismus ERM II. Části Smlouvy o Evropské unii, které se kritéria kurzové stability týkají, stejně jako příslušné části protokolu jsem již představil a citoval v části věnované maastrichtským kritériím. U Smlouvy o Evropské unii se jedná se o Článek 121/ex-čl. 109j, třetí odrážka, u Protokolu se jedná o protokol č. 6, článek 3. Poslední dokument, který upravuje toto kritérium je Rezoluce Rady o založení ERM II (97/C 236/03 z 16. června 1997, která uvádí toto: „Se začátkem 3. fáze hospodářské a měnové unie bude Evropský měnový systém nahrazen kurzovým

---

<sup>24</sup> ČNB. Kurzový mechanismus ERM II a kurzové konvergenční kritérium, Materiál k informaci pro vládu ČR [online]. 2005, poslední revize 6. 3. 2005 [cit. 2005-03-06]. Dostupné z: <[http://www.cnb.cz/www.cnb.cz/cz/menova\\_politika/strategicke\\_dokumenty/download/ermII\\_15\\_07\\_20\\_03.pdf](http://www.cnb.cz/www.cnb.cz/cz/menova_politika/strategicke_dokumenty/download/ermII_15_07_20_03.pdf)>

<sup>25</sup> ČNB. Kurzový mechanismus ERM II a kurzové konvergenční kritérium, Materiál k informaci pro vládu ČR [online]. 2005, poslední revize 6. 3. 2005 [cit. 2005-03-06]. Dostupné z: <[http://www.cnb.cz/www.cnb.cz/cz/menova\\_politika/strategicke\\_dokumenty/download/ermII\\_15\\_07\\_20\\_03.pdf](http://www.cnb.cz/www.cnb.cz/cz/menova_politika/strategicke_dokumenty/download/ermII_15_07_20_03.pdf)>

mechanismem definovaným v této rezoluci....Tento kurzový mechanismus bude vázat měny členských států mimo eurozónu k euru.<sup>26</sup>

### 3.4.2 Přínosy a rizika pobytu v ERM II<sup>27</sup>

V souvislosti se zapojením členské země do systému ERM II je nutno vzít v úvahu nejen přínosy tohoto mechanismu, ale také četná rizika. Je nutné si uvědomit, že měnový kurz je pouze jednou z mnoha makroekonomických veličin a je závislý na tom, jak se budou vyvíjet ostatní veličiny. Pro kurz je velmi důležité, aby se vyvíjely rovnovážným a udržitelným způsobem, a také aby byly vzájemně konzistentní. Dále je důležité znát přednosti a nedostatky kurzového režimu, ve kterém daná měna působí. Rozlišujeme dva základní kurzové režimy – pevný (fixní) kurz a pružný kurz, tzv. floating. Zatímco pevný kurz udává směr ostatním hospodářským veličinám, které se mu musí přizpůsobovat, floating se naopak vývoji ostatních veličin přizpůsobuje. Z tohoto pohledu kurzový mechanismus ERM II představuje první případ, tedy pevný kurz. Klade tedy vysoké nároky na sladěnost hospodářských politik a makroekonomickou stabilitu.

V souvislosti se systémem ERM II můžeme definovat tři hlavní přínosy mechanismu. Prvním z nich je stabilizující úloha pro pohyb devizového kurzu, která vychází jednak ze stanovení centrální parity kurzu, jednak z možnosti intervenční pomoci ECB. Stabilita je však sporná z pohledu velikosti flukтуаčního pásma +/- 15 %, které umožňuje značnou volnost kurzu a také z toho důvodu, že pomoc ze strany ECB není garantována. Druhou výhodou systému je přínos v oblasti konzistentnosti makroekonomických politik. Diskuse se však vedou o kauzalitě konzistentních makroekonomických politik a pevného kurzu. Zda jsou výhody pevného kurzu způsobené konzistencí makroekonomických politik, nebo konzistentní makroekonomické politiky způsobeny zavedením pevného kurzu. Nicméně to, že je mezi

---

<sup>26</sup> ČNB. Kurzový mechanismus ERM II a kurzové konvergenční kritérium, Materiál k informaci pro vládu ČR [online]. 2005, poslední revize 6. 3. 2005 [cit. 2005-03-06]. Dostupné z: <[http://www.cnb.cz/www.cnb.cz/cz/menova\\_politika/strategicke\\_dokumenty/download/ermII\\_15\\_07\\_2003.pdf](http://www.cnb.cz/www.cnb.cz/cz/menova_politika/strategicke_dokumenty/download/ermII_15_07_2003.pdf)>

<sup>27</sup> ČNB. Kurzový mechanismus ERM II a kurzové konvergenční kritérium, Materiál k informaci pro vládu ČR [online]. 2005, poslední revize 6. 3. 2005 [cit. 2005-03-06]. Dostupné z: <[http://www.cnb.cz/www.cnb.cz/cz/menova\\_politika/strategicke\\_dokumenty/download/ermII\\_15\\_07\\_2003.pdf](http://www.cnb.cz/www.cnb.cz/cz/menova_politika/strategicke_dokumenty/download/ermII_15_07_2003.pdf)>

nimi jasná souvislost dokázaly empirické zkušenosti nejen z výzkumu vývoje v evropských zemích (včetně ČR), ale i z ostatních světových ekonomik. Třetí z přínosů kurzového mechanismu ERM II je, že tento systém stabilizuje inflaci, a to nejen prostřednictvím stabilizace dovozních cen, ale také ovlivňováním inflačních očekávání.

### 3.4.3 Institucionální otázky účasti v ERM II<sup>28</sup>

Tato subkapitola se bude zabývat procedurálním hlediskem vstupu země do kurzového mechanismu ERM II. Tento postup je upraven Rezolucí Rady o založení ERM II z 16. června 1997 a Smlouvou mezi ECB a národními centrálními bankami členských států mimo eurozónu z 1. září 1998. Podepsání výše zmíněné smlouvy je prvním krokem v zapojování země do systému ERM II. Tento krok ale není ještě součástí samotné procedury, neboť kandidátská země může mít podepsanou smlouvu, ale o vstup do systému může usilovat až později. Rozhodování o otázkách spojených s fungováním mechanismu předchází procedura, ve které je zapojena Evropská komise a Výbor pro ekonomické a finanční otázky (EFC). Rozhodnutí spojená s fungováním mechanismu jsou přijímána ministry zemí eurozóny, dále ECB a ministry a guvernéry národních centrálních bank nečlenských zemí eurozóny zapojených v ERM II. Hlasem poradním se rozhodování účastní také ministři a guvernéři centrální bank nečlenských zemí eurozóny, které nejsou zapojeny v ERM II. Celý proces nemá pevnou časovou délku. Může trvat pouze několik dnů, jako v případě Rakouska, nebo se může protáhnout na celé měsíce, jako v případě Dánska. Doba trvání se odvíjí od stupně dosažené shody mezi všemi stranami jednání.

Procedura zapojení se do ERM II obsahuje následující kroky:

#### „1. Kurzová procedura (Exchange-rate procedure)

- může být iniciována důvěrným společným požadavkem ministra a guvernéra centrální banky země požadující zapojení do ERM II, který je adresován ministru ECOFIN země předsedající EU

---

<sup>28</sup> ČNB. Kurzový mechanismus ERM II a kurzové konvergenční kritérium, Materiál k informaci pro vládu ČR [online]. 2005, poslední revize 6. 3. 2005 [cit. 2005-03-06]. Dostupné z: <[http://www.cnb.cz/www.cnb.cz/cz/menova\\_politika/strategicke\\_dokumenty/download/ermII\\_15\\_07\\_2003.pdf](http://www.cnb.cz/www.cnb.cz/cz/menova_politika/strategicke_dokumenty/download/ermII_15_07_2003.pdf)>

- současně členové EFC z iniciující země informují prezidenta a sekretáře EFC
- probíhá na uzavřeném tajném jednání Výboru pro ERM II
- možnost odsouhlasení s orgány domácí země po dosažení shody nad centrální paritou a flukтуаčním pásmem

## 2. Výbor pro ERM II (ERM II Committee)

- svolává prezident EFC; členy jsou členové EFC z národních administrací, členové EFC z centrálních bank zemí mimo eurozónu, dva zástupci ECB, dva zástupci Komise, prezident alternátů EFC, prezident EFC, sekretář a dva členové sekretariátu EFC
- jednání je jakýmsi "před-screeningem" zemí žádajících o zavedení eura (výsledky jednání jsou východiskem pro "Kurzovou proceduru"): výbor diskutuje a určuje, zda je makro rámec uchazečů o ERM II konzistentní se vstupem do ERM II a to zejména ve vztahu k Hlavním směrům hospodářských politik (Broad Economic Policy Guidelines) a Paktu stability a růstu
- výbor bude také diskutovat správnou centrální paritu a flukтуаční pásmo
- před schůzí výboru k centrální paritě a flukтуаčnímu pásmu proběhnou porady rozhodujících orgánů ECB

## 3. Kurzová schůzka k ERM II (ERM II Exchange-rate meeting)

- svolává ministr ECOFINu předsedající země EU, složení: ministři zemí eurozóny, ministři a guvernéři CB zemí EU mimo eurozónu, prezident ECB, zástupci Evropské komise a prezident a sekretář EFC
- konečné schválení centrální parity a flukтуаčního pásma
- rovněž tajné, probíhá ve stejné místnosti jako "Kurzová procedura"

## 4. Závěrečné komuniké jménem EU obsahuje následující body:

- kdo inicioval proceduru a kdo udělal rozhodnutí
- rozhodnutí
- centrální parita
- flukтуаční pásmo
- vyjádření k hospodářské politice členské země

- prohlášení o projednání intervenčních bodů mezi ECB a národní centrální bankou.<sup>29</sup>

---

<sup>29</sup> ČNB. Kurzový mechanismus ERM II a kurzové konvergenční kritérium, Materiál k informaci pro vládu ČR [online]. 2005, poslední revize 6. 3. 2005 [cit. 2005-03-06]. Dostupné z: <[http://www.cnb.cz/www.cnb.cz/cz/menova\\_politika/strategicke\\_dokumenty/download/ermII\\_15\\_07\\_2003.pdf](http://www.cnb.cz/www.cnb.cz/cz/menova_politika/strategicke_dokumenty/download/ermII_15_07_2003.pdf)>



### **3.5 Další důležité pojmy týkající se evropské integrace v měnové oblasti<sup>30</sup>**

#### *Eurozóna*

Eurozóna v sobě zahrnuje v současnosti již třináct (1. 1. 2007 přijalo euro Slovinsko) členských zemí Evropské unie, které již přijali jednotnou měnu euro. S tímto pojmem se můžeme setkávat také v anglických vyjádřeních Euroarea, Eurozone nebo dříve EU-12, nyní EU-13. V současnosti jsou do eurozóny zapojeny tyto země: Belgie, Německo, Řecko, Španělsko, Francie, Irsko, Itálie, Lucembursko, Nizozemí, Rakousko, Portugalsko a Finsko, z nových členských zemí euro přijalo zatím pouze Slovinsko. Ze starých členských zemí není v eurozóně zapojena Velká Británie, Dánsko a Švédsko.

#### *Eurosystem*

Eurosystem je bankovní systém Evropské unie složený z Evropské centrální banky a národních centrálních bank členských zemí Evropské unie, které již zavedly jednotnou měnu euro, jehož cílem je udržení měnové stability. Nyní je tedy do Eurosystemu zapojeno 13 národních centrálních bank zemí, které jsem již vyjmenovával v předešlé subkapitole věnované eurozóně. Rozhodovacím a řídicím orgánem Eurosystemu je Rada guvernérů, která sdružuje guvernéry národních centrálních bank eurozóny a Výkonnou radu Evropské centrální banky.

#### *EMU*

Vysvětlit tuto zkratku je velmi důležité, neboť je velmi sporná co se týče výkladů jednotlivých zemí, případně institucí. Výraz bývá zaměňován s již vysvětlenými pojmy eurozóna či Hospodářská a měnová unie. Britská literatura tuto zkratku chápe jako

---

<sup>30</sup> ČNB. Kurzový mechanismus ERM II a kurzové konvergenční kritérium, Materiál k informaci pro vládu ČR [online]. 2005, poslední revize 6. 3. 2005 [cit. 2005-03-06]. Dostupné z: <[http://www.cnb.cz/www.cnb.cz/cz/menova\\_politika/strategie\\_dokumenty/download/ermII\\_15\\_07\\_20\\_03.pdf](http://www.cnb.cz/www.cnb.cz/cz/menova_politika/strategie_dokumenty/download/ermII_15_07_20_03.pdf)>

oblast, ve které již byla zavedena měna euro – European Monetary Union, tzn. Evropská měnová unie. Na druhou stranu legislativa Evropské unie používá tuto zkratku pro označení Economic and Monetary Union, tj. hospodářská a měnová unie. Závěrem tedy můžeme říci, že zkratka EMU nemá v češtině jednotný ekvivalent a je lepší používat české překlady výše zmíněných pojmů.

### *Neúčastnická doložka*

Tento institut, v angličtině označovaný jako opt-out clause, je používán pro označení těch členských států Evropské unie, kteří se nehodlají připojit k určité oblasti spolupráce v rámci Unie. Neúčastnickou doložku používají například Velká Británie a Dánsko, kterým byla udělena v souvislosti se zapojením do Hospodářské a měnové unie, Dánsku pak také ve věci společné obrany a evropského občanství. Velká Británie se na základě této doložky HMU vůbec neúčastní, Dánsko je zapojeno do 3. etapy HMU, avšak přijetí eura je vázáno na domácí politické rozhodnutí. Při rozšíření Evropské unie o dalších deset zemí 1. května 2004 bylo také sjednáno, že novým členským zemím nebude neúčastnická doložka poskytnuta.

### *Pakt stability a růstu*

Pakt stability a růstu vznikl v roce 1997 rezolucí Evropské rady a dvěma nařízením Rady, která stanoví základní technické parametry. Účelem paktu stability a růstu je zajištění toho, aby státy zapojené do třetí fáze Hospodářské a měnové unie pokračovaly v dodržování rozpočtové disciplíny, koordinaci hospodářských politik a snižování nadměrných deficitů i po zavedení jednotné evropské měny euro. Přímou ukládá zemím, aby usilovaly o vyrovnaný nebo přebytkový rozpočet, aby zabránili vzniku nadměrných schodků (v této souvislosti vyjmenovává alternativní následky vzniku nadměrného schodku) a dále stanoví sankce v případě nadměrného schodku. Členské země se dále v Paktu stability a růstu zavázaly, že budou každoročně předkládat Evropské komisi a Evropské radě program stability. Země, které se neúčastní třetí fáze Hospodářské a měnové unie jsou povinny předkládat konvergenční programy. Státy, které poruší tento pakt mohou být potrestány Evropskou radou, a to nejdříve v podobě bezúročného depozitu. Neodstraní-li však země své rozpočtové potíže během dvou let,

může být potrestána peněžitou pokutou. V březnu roku 2005 se ale evropští ministři na jednání dohodli, že Pakt stability a růstu zmírní. Základní pravidla zůstala, mění se ale to, jak budou hříšníci trestáni. V první fázi bude následovat pouze varování ze strany Komise a doporučení, jak deficit odstranit. Sankce nebudou hrozit také v případě, že porušení pravidel bude malé a dočasné, a že finance státy použijí na určité konkrétní účely. Těmi mohou být upevnění mezinárodní stability, dosažení evropských politických cílů, dále jako investice do vzdělání, inovací, boje proti nezaměstnanosti apod. Zároveň bylo vyhověno požadavku Německa, aby se mu nezapočítávaly náklady na znovusjednocení země. Novým členským zemím přinesly úpravy paktu pětileté úlevy v případě, že budou investovat do reforem penzijního systému.<sup>31 32</sup>

---

<sup>31</sup> iDnes.cz. Unie zmírnila Pakt stability [online]. 21. 3. 2005, [cit. 2005-03-28]. Dostupné z:

<[http://ekonomika.idnes.cz/ekonomika.asp?r=ekonomika&c=A050321\\_134016\\_ekonomika\\_maf](http://ekonomika.idnes.cz/ekonomika.asp?r=ekonomika&c=A050321_134016_ekonomika_maf)>

<sup>32</sup> ČNB. Kurzový mechanismus ERM II a kurzové konvergenční kritérium, Materiál k informaci pro vládu ČR [online]. 2005, poslední revize 6. 3. 2005 [cit. 2005-03-06]. Dostupné z: <[http://www.cnb.cz/www.cnb.cz/cz/menova\\_politika/strategicke\\_dokumenty/download/ermII\\_15\\_07\\_2003.pdf](http://www.cnb.cz/www.cnb.cz/cz/menova_politika/strategicke_dokumenty/download/ermII_15_07_2003.pdf)>

## **4 Východiska k analýze plnění konvergenčních kritérií a zapojení ČR do systému ERM II**

Jak jsem již uvedl v teoretické části této diplomové práce, součástí přistoupení České republiky k Evropské unii je i závazek o následném přistoupení k eurozóně. Po připojení České republiky k EU 1. května 2004 tedy následuje proces sladování naší ekonomiky (stejně jako ekonomik ostatních nových členských zemí) s ekonomikou celé Unie, směřující k přijetí jednotné měny. Pro lepší orientaci v dané problematice zde na úvod uvedu situaci, jaká v této oblasti v současnosti v Evropě panuje. V roce 1999 splnilo podmínky pro zavedení eura jedenáct zemí EU, ke kterým se připojilo v roce 2001 rovněž Řecko. Velká Británie a Dánsko, které si na počátku maastrichtského procesu vyjednaly neúčastnickou doložku, se v současnosti na projektu jednotné měny nepodílejí. Velká Británie se vůbec nepodílí na třetí fázi Hospodářské a měnové unie, Dánsko se jí sice účastní, ale ukončení statutu „země s dočasnou výjimkou pro zavedení eura“ je v jeho případě vázáno na domácí politické rozhodnutí. Odlišná je situace Švédska, které ačkoliv neúčastnickou doložkou nedisponuje, stojí z domácích politických důvodů prozatím mimo eurozónu. Poslední zemí, která se k eurozóně připojila, je od 1. ledna 2007 Slovinsko. Ke stejnému datu hodlala zavést jednotnou měnu také Litva, z důvodu nesplnění kritéria cenové stability jí však nebylo vyhověno a na přijetí eura si bude muset ještě počkat.

Základním opěrným bodem při hodnocení a analýze kritérií konvergence České republiky pro mě byly konvergenční zprávy, které na základě čl. 122 odst. 2 a čl. 121 odst. 1 Smlouvy o založení Evropského společenství vydávají Evropská komise a Evropská centrální banka. V roce 2006 vydaly tyto instituce dvě zprávy. První v květnu 2006, ve které hodnotily hospodářskou konvergenci Slovinska a Litvy, ve druhé zprávě z prosince 2006 hodnotili sladěnost zbylých devíti zemí, přičemž jednotlivá kritéria byla vyhodnocována do října 2006. Tyto zprávy v analýze konvergenčních kritérií uvádím také pod názvy „hodnocení evropských institucí“, nebo „zprávy evropských institucí“. Většinu dat, se kterými v analýzách pracuji, jsem získával z databáze Eurostatu, dále pak také z údajů České národní banky, Českého statistického úřadu, konvergenčních programů České republiky, Polska, Slovenska a Maďarska a v neposlední řadě také ze zpráv a dokumentů zveřejněných Ministerstvem financí ČR. Z těchto zdrojů jsem čerpal

hlavně historická a současná data. Předpokládané budoucí hodnoty jednotlivých ukazatelů jsem čerpal ze střednědobého rozpočtového výhledu ČR, ze zpráv a dokumentů zveřejněných Ministerstvem financí ČR a z konvergenčních programů ČR, Polska, Slovenska a Maďarska.

Pro ilustraci uvádím v analýzách také srovnání s vývojem v ostatních zemích Evropské unie, které ještě nepřijaly jednotnou měnu. To je možné z toho důvodu, že jednotlivé ukazatele se uvádějí v procentních hodnotách na základě jednotné metodiky pro sledování statistiky národních účtů ESA 95. Při těchto srovnáních se zaměřuji zejména na země, které jsem nazval zeměmi „zóny střední Evropy“ a řadím mezi ně Polsko, Slovensko a Maďarsko. Tyto státy jsem si vybral z toho důvodu, že v minulosti prošly velmi podobným politickým a hospodářským vývojem jako Česká republika. Současně je nutno uvést, že v analýzách vůbec nezmiňuji dvě nové členské země EU – Bulharsko a Rumunsko. Důvodem je to, že analyzuji hodnoty, které členské státy vykázaly do konce roku 2006, tj. v době, kdy tyto dva státy ještě nebyly členy.

V současné době jsou nejbližší vstupu do eurozóny zřejmě Kypr a Malta. U těchto zemí se očekává splnění konvergenčních kritérií nejpozději v roce 2008, přičemž oba tyto státy již o vstup do eurozóny požádaly. Nutno ovšem dodat, že situace Malty je o něco složitější v souvislosti se splněním kritéria hrubého vládního dluhu. Toto kritérium Malta neplní, nicméně její zadlužení se v poslední době snižuje a předpokládá se, že by se mohlo dostat pod požadovaných 60 % HDP v roce 2009. Maltě v této situaci nahrává jakýsi precedent z minulosti, kdy Belgie, Itálie a Řecko také kritérium vládního dluhu neplnily, avšak jednotnou měnu přesto přijaly. Velmi blízko přijetí eura je také Litva, která hodlala zavést jednotnou měnu již v lednu tohoto roku, nicméně potíže s plněním kritéria cenové stability odsouvají její přijetí při optimistickém odhadu také někam k rokům 2008, 2009. V podobné situaci je také Estonsko, které má problémy pouze s plněním cenového kritéria. Tyto dvě pobaltské republiky současně jako jediné splňují podmínku slučitelnosti vnitřních právních předpisů (včetně statutu centrální banky) s články 108 a 109 Smlouvy a se statutem Evropského systému centrálních bank a Evropské centrální banky. Hodnocení zmíněné legislativní sladění však není předmětem této diplomové práce, a tak jej v dalším textu nikde neuvádím. V téměř totožné situaci jako výše uvedené pobaltské státy je i třetí „do party“, tj. Lotyšsko. To má podobně jako Litva a Estonsko také problémy se splněním kritéria cenové stability, navíc však nesplňuje ještě kritérium kurzové. Tato země se totiž zatím

neúčastní v kurzovém mechanismu ERM II po minimální dobu dvou let. Pokud se nestane něco mimořádného, můžeme předpokládat, že Lotyšsko splní toto kritérium v květnu 2007. Kurzové kritérium nespĺňuje také Švédsko, které splňuje všechna ostatní maastrichtská kritéria, zatím však není zapojeno v systému ERM II. Tato skutečnost odsouvá přijetí eura v této skandinávské zemi v nejlepším případě někam do let 2009, 2010. Zbývají tedy země, které v této práci nazývám zeměmi zóny střední Evropy. Z nich vykazuje nejlepší výsledky Polsko, které je na tom stejně jako Česká republika a splňuje tři z pěti kritérií. Slovensko splňuje dvě kritéria a nejhůře je na tom Maďarsko, které zatím nespĺňuje žádné. Je velmi těžké spekulovat, kdy jsou tyto státy schopny zavést jednotnou měnu. Paradoxně nejdříve se tak stane zřejmě v případě Slovenska, které, ačkoliv nyní splňuje pouze 2 kritéria, výhled do budoucna ukazuje, že by mohlo přijmout měnu euro již v roce 2009. Co se týče Polska, to deklarovalo splnění konvergenčních kritérií také již v roce 2009. Já osobně se však, na základě znalosti úrovně jejich konvergence, přikláním v nejlepším případě někam k roku 2011, v případě Maďarska zřejmě ještě později. Přitom v Polsku a v Maďarsku se očekávalo přijetí eura v dřívějším termínu, než v České republice. Důvodem pro to byla restaurace Paktu stability a růstu, která novým členským zemím EU umožnila odečíst od ročních deficitů veřejných rozpočtů náklady na penzijní reformy po dobu pěti let od jejich zavedení. Od sta procent nákladů v roce prvním až po dvacet procent v roce pátém. Jak už vyplývá z předchozího textu, tyto reformy zatím neproběhly pouze v České republice. Termín zavedení jednotné měny v Polsku navíc posouvá i fakt, že Polská vláda hodlá o jeho zavedení uspořádat referendum. Zde se můžeme bavit o jeho smyslu, když přístupové podmínky jasně stanoví závazek budoucího přijetí eura. Podrobné hodnocení plnění maastrichtských konvergenčních kritérií v ČR je analyzováno v následujících kapitolách.

# 5 Hodnocení plnění maastrichtských kritérií Českou republikou

## 5.1 Kritérium cenové stability

Kritérium cenové stability je měřeno tzv. Harmonizovanými indexy spotřebitelských cen (Harmonised Indices of Consumer Prices, HICP). HICP vznikly z toho důvodu, že každá členská země měla své vlastní indexy na měření inflace a EU potřebovala vytvořit index jednotný, díky kterému by mohla jednotlivé země z pohledu inflace porovnávat a hodnotit. Jako příklad zde uvedu srovnání spotřebního koše indexu HICP s českým národním indexem spotřebitelských cen. Indexy se liší zejména ve vahách, kdy například váhy HICP v sobě zahrnují tržby za nákupy cizinců na území České republiky, ale nezahrnují například hypotetické nájemné. Nedá se předpokládat, že by v budoucnu HICP nahradily národní indexy spotřebitelských cen, i když můžeme pozorovat, že národní indexy a indexy HICP mají tendenci k postupnému sblížení.

Nyní zde stručně zmíním metodiku výpočtu tohoto kritéria, která je již uvedena v citacích příslušné legislativy v předchozích kapitolách. Podle nich nesmí průměrná míra inflace, sledovaná během jednoho roku před šetřením, překročit o více než 1,5 procenta míru inflace tří členských států, které v této oblasti dosáhly nejlepších výsledků. V posledních konvergenčních zprávách, které vydaly Evropská komise a Evropská centrální banka v prosinci 2006, a které hodnotí maastrichtská kritéria do října 2006, můžeme zjistit, že Česká republika vykazuje od roku 1998 nerovnoměrný růst úrovně spotřebitelských cen. Tento růst má však v poslední době převážně zpomalující tendenci. Vyjdeme-li z údajů konvergenčních zpráv, v říjnu 2006 byla stanovena referenční hodnota na úrovni 2,8 %. Nejlepší hodnotu kritéria vykazovaly země Polsko (1,2 %), Finsko (1,2 %) a Švédsko (1,5 %), z jejichž měr inflace byla referenční hodnota vypočtena. Pod referenční hodnotu se v tomto období ze sledovaných zemí vešly země Česká republika, Kypr, Polsko a Švédsko. Zbylé země z devíti hodnocených kritérium neplní.

V následující tabulce, kterou zde uvádím, můžeme vidět vývoj tohoto kritéria v České republice od jejího vstupu do EU (2004) do současnosti (prosinec 2006). Dále

v ní uvádím predikci Ministerstva financí ČR na roky 2007 až 2009. Při výpočtu hodnoty kritéria za rok 2006 jsem vycházel z údajů Eurostatu (tedy ze stejných údajů jako Komise a ECB ve svých zprávách), kdy referenční hodnotu jsem spočetl jako průměr třech zemí, které vykazují nejlepší průměr za poslední rok, k němuž jsem přičetl 1,5 procentního bodu. Těmito zeměmi byly opět Polsko (1,3 %), Finsko (1,3 %) a Švédsko (1,5 %). Průměrná hodnota za tyto tři státy vyjde 1,366667 %, což po zaokrouhlení na desetiny je 1,4 %. Po přičtení 1,5 % získáváme referenční hodnotu ve výši 2,9 %.

Tabulka 1: Harmonizovaný index spotřebitelských cen

Ukazatel	Rok					
	2004	2005	2006	2007	2008	2009
Průměr 3 zemí EU s nejnižší inflací	0,7	1,0	1,4	1,6	1,5	1,5
Hodnota kritéria	2,2	2,5	2,9	3,1	3,0	3,0
Česká republika	2,6	1,6	2,1	2,6	2,5	2,5

Zdroj: MFČR, ČNB, Eurostat

Jak je z tabulky patrné, České republice se toto kritérium v současné době daří plnit s rezervou. Prognóza, která vychází ze střednědobého výhledu státního rozpočtu ČR a výhledu inflace v členských státech EU ukazuje, že ČR by neměla mít s plněním kritéria problémy ani do budoucna. Nebuďme ale velkými optimisty, neboť z hlediska budoucího vývoje tohoto kritéria zde existuje řada nejistot. Měnová politika v České republice je v současnosti řízena pomocí takzvaného cílování inflace. Průběžné cílové pásmo pro meziroční celkovou inflaci rovnoměrně klesá z úrovně 3 až 5 % v lednu 2002 na úroveň 2 až 4 % v prosinci 2005. Pro rok 2006 a také do budoucna je inflační cíl stanoven na úrovni 3 %. ČNB sama ve zprávě Vyhodnocení plnění maastrichtských konvergenčních kritérií a stupně ekonomické sladění ČR s eurozónou uvádí, že při zachování tohoto inflačního cíle může být plnění tohoto kritéria ohroženo.<sup>33</sup> ECB předpokládá, že v budoucnu bude v ČR vyvolávat, formou jednorázových růstových šoků, tlak na růst cen zejména růst regulovaných cen, rychlejší růst cen potravin a ropy

<sup>33</sup> MFČR, ČNB. Vyhodnocení plnění maastrichtských konvergenčních kritérií a stupně ekonomické sladění ČR s eurozónou [online]. poslední revize 25. 10. 2006 [cit. 2007-02-10]. Dostupné z: <[http://www.mfcr.cz/cps/rde/xbcr/mfcr/Vyhodnoceni\\_Maastricht\\_kriteria\\_2006\\_pdfcz.pdf](http://www.mfcr.cz/cps/rde/xbcr/mfcr/Vyhodnoceni_Maastricht_kriteria_2006_pdfcz.pdf)>



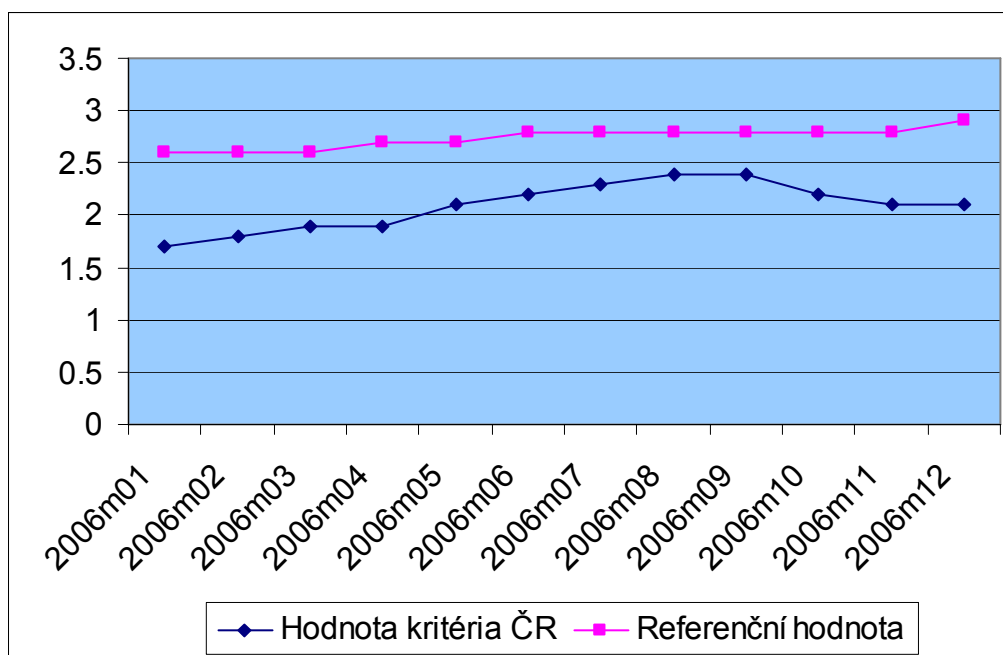
a změny v nepřímých daních<sup>34</sup>, v čemž se shoduje s ČNB. Předpokládaný růst cen by tak mohl být až o 1,9 %, přičemž nebereme v úvahu růst míry inflace způsobený vyrovnáváním ekonomické úrovně s ostatními zeměmi EU. Tento tlak na růst cenové hladiny může způsobit zablokování kurzového kanálu reálné konvergence po zapojení do systému ERM II. Česká národní banka by tak měla zvážit snížení inflačního cíle pod úroveň 3 %. Dále pak plnění tohoto kritéria závisí samozřejmě na vývoji inflace v ostatních státech, potažmo na vývoji referenční hodnoty. S růstem počtu členských zemí EU se zvyšuje pravděpodobnost, že některé země mohou vykázat velmi nízké hodnoty, které pak stlačí referenční hodnotu také velmi nízko. To, že referenční hodnota bývá níže, než ukazují prognózy, se již v minulosti několikrát potvrdilo. Z tabulky také můžeme vysledovat, že Česká republika kritérium cenové stability neplnila v roce 2004. To bylo způsobeno úpravami nepřímých daní při současné mimořádně nízké inflaci v některých zemích EU. V té době byla například z výpočtu referenční hodnoty vyřazena Litva, která vykazovala 12měsíční průměr na úrovni – 0,2 %, tzn. dvouprocentní deflaci. Tento vývoj byl evropskými institucemi ohodnocen jako mimořádný a s touto hodnotou tedy nebylo počítáno.

V následujícím grafu uvedu pro názornost vývoj míry inflace, měřené indexem HICP za rok 2006. Pro srovnání zde uvádím také vývoj referenční hodnoty. Při výpočtu hodnot jsem vycházel ze statistických dat Eurostatu. V souvislosti s výběrem třech nejlepších zemí v měřácích inflace jsem si všiml zajímavé věci. Ve všech měsících roku 2006 byly dvěmi z těchto tří zemí Finsko a Švédsko, od ledna do března bylo třetí nejlepší zemí Holandsko, které v dubnu vystřídalo Polsko. Tato země byla třetí nejlepší zemí až do konce roku 2006.

---

<sup>34</sup> ECB. Konvergenční zpráva prosinec 2006 [online]. prosinec 2006 [cit. 2007-01-20]. Dostupné z: <<http://www.ecb.int/pub/pdf/conrep/cr200612cs.pdf>>

Graf 1: HICP, vývoj míry inflace, 12měsíční průměr



Zdroj dat: Eurostat

Graf jen potvrzuje mé předchozí závěry, že s plněním tohoto kritéria zatím nemá Česká republika problém. Můžete zde vidět, že celý rok 2006 se 12měsíční průměr míry inflace měřený indexy HICP v ČR pohyboval s rezervou pod referenční hodnotou. Nicméně od začátku roku míra inflace v ČR rostla, svého maxima dosáhla v srpnu a září. Následující dva měsíce klesala, až se na konci roku stabilizovala na již uváděné úrovni 2,1 %.

Dále zde pro srovnání uvedu, jak se vyvíjela míra inflace v některých dalších zemích EU. Jednoznačně nejhorsích hodnot v plnění tohoto konvergenčního kritéria dosahovalo v roce 2006 Lotyšsko, jehož 12měsíční míra inflace se v roce 2006 pohybovala kolem 7 %, nicméně koncem roku začala vykazovat klesající tendenci. Jako příčiny této velmi vysoké míry inflace můžeme uvést regulaci cen v určitých oblastech a zřejmě také rychlý hospodářský růst. Další zemí, která vykazovala velmi vysoké hodnoty je Estonsko, jehož HICP inflace se pohybovala trvale nad hodnotou 4 %. Ve svých prognózách Estonsko uvádí, že by v příštích měsících měla jejich úroveň inflace zůstat stabilní, což ale pro tuto zemi nic neřeší. K hlavním příčinám takto vysoké míry inflace v Estonsku patří zřejmě rostoucí ceny energií a velmi rychlý hospodářský růst

země, který vyvolává tlaky na růst cen a mezd. Jak jsem již zmínil, naopak nejnižších hodnot v roce 2006 dosahovaly již tradičně stabilní skandinávské země Finsko a Švédsko, u kterých to není žádným překvapením. Jejich míra inflace měřená v indexech HICP se pohybuje okolo 1 %. Pro srovnání zde také uvedu hodnoty v zemích, které prošly podobným politickým a hospodářským vývojem jako Česká republika, a to Polsko, Slovensko a Maďarsko. Z těchto tří zemí plní toto konvergenční kritérium pouze náš severní soused Polsko, které je, jak jsem již uvedl, v této oblasti jednou z vůbec nejlepších členských zemí. 12měsíční průměr míry inflace se v této zemi v průběhu roku 2006 pohyboval okolo hodnoty 1,3 %, což ukazuje s jakou rezervou země kritérium plní. Další dvě země kritérium neplní, jejich míra inflace ukazuje v poslední době rostoucí trend. V prosinci 2006 byla její hodnota na Slovensku 4,3 %, v Maďarsku 4 %. V obou těchto zemích přispívá k růstu míry inflace růst cen služeb, potravin a energií. Prudký růst míry inflace v Maďarsku způsobilo zřejmě zejména zvýšení přímých a nepřímých daní.

## 5.2 Kritérium udržitelnosti veřejných financí

Název kritérium udržitelnosti veřejných financí je vlastně souhrnným názvem pro dvě maastrichtská konvergenční kritéria. Těmi jsou kritérium veřejného (vládního) deficitu a kritérium hrubého veřejného (vládního) dluhu. Tato kritéria mají za úkol prosadit dodržování rozpočtové disciplíny a tak plnit podmínku reálné konvergence. Na úvod této kapitoly stručně vysvětlím některé pojmy a zopakuji elementární znalosti z této problematiky. Pro lepší orientaci v pojmech, týkajících se zejména dluhové problematiky, jsem zde záměrně vybral velmi jasné vysvětlení Pavla Dvořáka. Ten definuje ve svých skriptech Vybrané problémy fiskální politiky vládní deficit a dluh takto:

### „Vládní deficit

V nejobecnější rovině lze rozpočtové saldo charakterizovat jako nesoulad mezi rozpočtovými příjmy a výdaji. Jestliže v určitém rozpočtovém období objem veřejných výdajů převyšuje objem rozpočtových příjmů, vzniká rozpočtový deficit. Převyšuje-li naopak objem příjmů výdaje, vzniká rozpočtový přebytek.

Formálně můžeme rozpočtový deficit vyjádřit následovně:

$$-bs = (t - g^0)$$

kde:

bs je rozpočtové saldo

t jsou daňové příjmy rozpočtu (ostatní příjmy jsou zanedbány)

$g^0$  jsou běžné vládní výdaje

### Veřejný dluh

Každý ekonomický subjekt může být zadlužen. Zadluží-li se stát, hovoříme o státním, vládním nebo správněji veřejném dluhu (vzhledem k tomu, že vlády se mění a stát zůstává, podobně jako dluh, je pojem státní dluh přesnější, než pojem vládní dluh). Protože však v konečném důsledku dluhové břemeno nenese stát ale veřejnost,

nejsprávnější je pojem dluh veřejný. Veřejný dluh je tedy souhrn pohledávek ostatních ekonomických subjektů vůči státu (bez ohledu na to vznikly-li tyto pohledávky rozpočtovou cestou, či jinak).

Pro fakt, že dluh státu je označen jako veřejný, není podstatný způsob jeho vzniku, ale způsob jeho úhrady – skutečnost, že představuje pohledávku vůči současné i budoucí daňové povinnosti obyvatelstva.<sup>35</sup>

V notifikaci Českého statistického úřadu, která vychází z metodiky ESA 95 a je tedy jako metodologický základ nejsprávnější, jsou pojmy vládní deficit a vládní dluh definovány takto:

„**Vládní deficit** (přebytek) je výše čistých výpůjček nebo čistých půjček snížená o úroky ze slapových operací. Vyjadřuje schopnost sektoru vládních institucí v daném roce financovat jiné subjekty nebo potřebu sektoru vládních institucí být financován.

**Vládní dluh** zahrnuje dle definice závazky sektoru vládních institucí vyplývající z emise oběživa (v ČR nepřichází v úvahu), přijatých vkladů, vydaných úvěrových cenných papírů jiných než účastí (s výjimkou finančních derivátů) a přijatých půjček.<sup>36</sup>

## 5.2.1 Kritérium vládního deficitu

Po výše uvedeném významu dvou fiskálních kritérií nyní přistoupíme k samotné analýze. V této diplomové práci, stejně jako například v hodnotících zprávách Evropské komise a Evropské centrální banky jsou uvedeny hodnoty bilance státního rozpočtu jednotlivých zemí do roku 2005. V době zpracovávání této práce totiž ještě nebyly vyhodnoceny výsledky státního hospodaření. První notifikaci státního deficitu a dluhu za rok 2006 zveřejňuje Český statistický úřad až v dubnu, což je pro tuto práci příliš

---

<sup>35</sup> Dvořák, P.: Vybrané problémy fiskální politiky. 1. vyd. Praha: Vysoká škola ekonomická v Praze, 1997. 165 s. ISBN 80-7079-620-0

<sup>36</sup> ČSÚ. Notifikace vládního deficitu a dluhu [online]. 2. 10. 2006 [cit. 2007-02-02]. Dostupné z: <[http://www.czso.cz/csu/redakce.nsf/i/notifikace\\_vladniho\\_deficitu\\_a\\_dluhu\\_20061002](http://www.czso.cz/csu/redakce.nsf/i/notifikace_vladniho_deficitu_a_dluhu_20061002)>

pozdě. Nicméně již v době jejího zpracování jsou zveřejněny první odhady, které zde také uvádím.

Referenční hodnota pro kritérium vládního deficitu je ve výše uvedené legislativě stanovena na úrovni 3 % HDP. V referenčním roce 2005 vykázala Česká republika schodek ve výši 3,6 % HDP, což poukazuje na to, že dané konvergenční kritérium naše země neplní. Na hodnotě 3,6 % se ve svých zprávách shodují jak evropské instituce, tak Český statistický úřad ve své notifikaci z října roku 2006. Podíváme-li se do starších zpráv evropských institucí, nacházíme zde, že již v červenci roku 2004 byla s Českou republikou zahájena na základě rozhodnutí Evropské rady procedura nadměrného schodku.<sup>37</sup> Na základě této procedury byly Radou uznány zvláštní okolnosti a byl povolen střednědobý časový rámec na odstranění nadměrného schodku. V reakci na tyto skutečnosti byla v roce 2004 v ČR přijata strategie fiskální konsolidace, jejímž záměrem bylo snížení deficitu vládního sektoru na požadovanou úroveň do roku 2008. Tato strategie byla postavena na závazných střednědobých rámcích, které stanovují maximální objem výdajů centrální vlády na tříleté období. Již nyní je však jasné, že závazek snížit vládní deficit udržitelným a věrohodným způsobem pod referenční hodnotu do roku 2008 Česká republika nezládne splnit.<sup>38</sup> Ostatně to je patrné i z tabulky, kterou uvedu níže.

Nyní zde tedy uvádím tabulku, která zobrazuje vývoj deficitu sektoru vládních institucí za poslední roky. Pro ilustraci vývoje fiskálních kritérií zde výjimečně nebudu uvádět hodnoty od vstupu ČR do Evropské unie v roce 2004, ale začnu již rokem 2002. Tímto rokem začínám z toho důvodu, že v letech 2002 a 2003 vykazovala Česká republika hodnoty tohoto kritéria podstatně vyšší, než v letech následujících. Uvádět data až od roku 2004 by tedy nezobrazovalo úplný obrázek o situaci ve vývoji tohoto kritéria. Zároveň zde uvedu předběžný odhad výše deficitu za rok 2006, který zveřejnilo Ministerstvo financí a současně předpovědi na roky 2007 až 2009, které zveřejnila stejná instituce. Tyto předpovědi vycházejí z návrhu státního rozpočtu na rok 2007 a

---

<sup>37</sup> O existenci nadměrného schodku rozhoduje na základě zprávy Evropské komise Evropská rada. Pokud Evropská rada rozhodne o jeho existenci, doporučí příslušné zemi korekční opatření. Obsah těchto korekčních opatření není zveřejňován, pokud členská země včas na tyto výzvy zareaguje. V opačném případě Evropská rada tato opatření zveřejní.

<sup>38</sup> MFČR, ČNB. Vyhodnocení plnění maastrichtských konvergenčních kritérií a stupně ekonomické sladění ČR s eurozónou [online]. poslední revize 25. 10. 2006 [cit. 2007-02-10]. Dostupné z: <[http://www.mfcr.cz/cps/rde/xbcr/mfcr/Vyhodnoceni\\_Maastricht\\_kriteriia\\_2006\\_pdfcz.pdf](http://www.mfcr.cz/cps/rde/xbcr/mfcr/Vyhodnoceni_Maastricht_kriteriia_2006_pdfcz.pdf)>

v letech 2008 a 2009 vychází předpovědi ze závazku zakotveném v Paktu stability a růstu, tj. z povinnosti vyvíjet minimální úsilí fiskální konsolidace. Minimální redukce deficitu vyžaduje pokles cyklicky očištěného deficitu bez vlivu jednorázových a dočasných opatření o 0,5 p.b. HDP ročně.

Tabulka 2: Deficit sektoru vládních institucí (v % HDP)

Ukazatel	Rok							
	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009
Hodnota kritéria	-3,0	-3,0	-3,0	-3,0	-3,0	-3,0	-3,0	-3,0
Česká republika	-6,8	-6,6	-2,9	-3,6	-3,5	-4,0	-3,5	-3,0

Zdroj: MFČR, ČNB

V tabulce můžeme vidět, jak vysokých hodnot dosahoval deficit sektoru vládních institucí v letech 2002 a 2003. Poté došlo k přechodnému snížení těsně pod referenční hodnotu 3 % HDP v roce 2004. Tento pokles byl však podle Ministerstva financí a ČNB způsoben v důsledku mimořádných faktorů a nebyl v dalších letech udržitelný.<sup>39</sup> Kritérium tedy nemohlo být hodnoceno jako splněné. To se potvrdilo v následujícím roce 2005, kdy úroveň deficitu opět vzrostla nad referenční hodnotu na 3,6 % HDP. První odhady deficitu vládních institucí za rok 2006 ukazují, že deficit zůstal téměř na stejné úrovni jako v roce 2005, konkrétně 3,5 % HDP. Návrh rozpočtu na rok 2007 ukazuje, že stálý, případně mírně klesající trend z posledních dvou let by neměl být v následujících letech udržen, natož pak urychlen. Tento návrh počítá s tím, že deficit sektoru vládních institucí by měl být v roce 2007 někde na úrovni 4 % HDP a v dalších letech by se měl snižovat podle již zmíněné minimální redukce deficitu o 0,5 % HDP ročně. Vzhledem k politické nestabilitě v České republice však zatím nejsou nijak pevně stanovená opatření, kterými by vláda těchto hodnot v budoucnu dosáhla. Nicméně Ministerstvo financí se v článku z 1. prosince 2006 vyjádřilo, že „toto tempo fiskální konsolidace je přiměřené možnostem veřejných financí, očekávaným potřebám financování výdajových priorit a požadavkům na kontinuitu nastavení fiskální

<sup>39</sup> MFČR, ČNB. Vyhodnocení plnění maastrichtských konvergenčních kritérií a stupně ekonomické sladěnosti ČR s eurozónou [online]. poslední revize 25. 10. 2006 [cit. 2007-02-10]. Dostupné z: <[http://www.mfcr.cz/cps/rde/xbcr/mfcr/Vyhodnoceni\\_Maastricht\\_kriteria\\_2006\\_pdfcz.pdf](http://www.mfcr.cz/cps/rde/xbcr/mfcr/Vyhodnoceni_Maastricht_kriteria_2006_pdfcz.pdf)>

politiky“<sup>40</sup> Podle tohoto článku by česká republika mohla dosáhnout v roce 2013 svého rozpočtového cíle, kterým je deficit ve výši 0,1 % HDP. Fiskální konsolidace a celkový vývoj veřejných financí jsou také přímo závislé na načasování a podobě reforem systémů důchodového zabezpečení a zdravotnictví. Opět zde ale musím zdůraznit politickou situaci na české scéně, kdy velmi těsná většina v Poslanecké sněmovně Parlamentu ČR, založená na přeběhlících, nemá dle mého názoru sílu tyto závažné a razantní reformy prosadit. Stejně tak nevěřím ve spolupráci napříč politickým spektrem. Tyto skutečnosti velmi zásadně ovlivňují budoucnost České republiky z pohledu vstupu do eurozóny, případně zapojení do systému ERM II.

Podíváme-li se, jak jsou na tom v plnění kritéria vládního deficitu ostatní z devíti zemí hodnocených evropskými institucemi, pak za rok 2005 toto kritérium neplní další 3 státy. Jsou jimi Slovensko (-3,1 % HDP), Malta (-3,2 % HDP) a výrazně nejhorší zemí je Maďarsko (- 6,5 % HDP). Z těchto zemí vykazují předběžně zlepšení v roce 2006 Česká republika a Malta, zhoršení vykazují Slovensko a Maďarsko. Maďarsko předpokládá významný propad až na hodnotu – 10,1 % HDP. K situaci této země se ještě vrátím v podrobnějším hodnocení zemí střední a východní Evropy. Z dalších zemí vykazují ještě dvě země deficit. Jsou jimi Polsko (- 2,5 % HDP) a Kypr (-2,3 % HDP). Oba tyto státy předběžně předpokládají v roce 2006 zlepšení. Zbylé tři země vykázaly za rok 2005 přebytek, a to 3,0 % HDP ve Švédsku, 0,1 % HDP v Lotyšsku a 2,3 % v Estonsku. Litva, která byla hodnocena již v květnu 2006, dosáhla deficitu ve výši 0,5 % HDP, což znamená, že tato země dané kritérium také plní.

Nyní podrobněji zhodnotím nám velmi blízké ekonomiky zemí střední a východní Evropy, tzn. Slovenka, Polska a Maďarska. Hodnoty, kterých dané země dosáhly, přehledně uvádím v tabulce č. 3. Za roky 2004, 2005 jsou zde uvedeny hodnoty, které tyto státy skutečně vykázaly a které jsem čerpal z databázi Eurostatu, hodnoty od roku 2006 do roku 2009 vychází z predikcí, které jednotlivé země uvedly ve svých konvergenčních programech. Některá pole tabulky jsou prázdná z toho důvodu, že do daných let predikce jednotlivých zemí nedosahovaly.

---

<sup>40</sup> MFČR.: Vláda projednala konvergenční program [online]. 1. 12. 2006 [cit. 2007-02-12]. Dostupné z: <[http://www.mfcr.cz/cps/rde/xchg/mfcr/hs.xml/tiskove\\_zpravy\\_29129.html? year=2006](http://www.mfcr.cz/cps/rde/xchg/mfcr/hs.xml/tiskove_zpravy_29129.html? year=2006)>



Tabulka 3: Deficity sektoru vládních institucí v zemích střední Evropy (v % HDP)

Země	Rok						
	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010
Polsko	-3,9	-2,5	-2,6	-2,2	-1,9	-	-
Maďarsko	-5,3	-6,5	-10,1	-6,8	-4,3	-3,2	-2,7
Slovensko	-3,0	-3,1	-3,7	-2,9	-2,4	-1,9	-

Zdroj: Eurostat, Konvergenční programy Polska, Maďarska a Slovenska

Z tabulky je patrné, že nejlepších hodnot při vyhodnocování kritéria vládního deficitu dosáhlo v roce 2005 Polsko. Tato země vykázala za poslední dva roky klesající tendenci, kterou by měla, i přes mírné zvýšení v roce 2006, nadále udržet. Můžeme tedy konstatovat, že Polsko konvergenční kritérium vládního deficitu plní a tento stav by měl být udržen i v dalších letech. Odlišný je vývoj na Slovensku. To se v roce 2004 dostalo na hranici referenční hodnoty, bohužel ale tento stav nedokázalo udržet a v roce 2005 došlo k nárůstu o 0,1 % nad referenční hodnotu. V roce 2006 předpokládá Slovensko ve svém konvergenčním programu další zvýšení, poté by se však procentuální úroveň vládního deficitu měla snižovat. V letošním roce předpokládá náš východní soused, že se dostane pod hranici referenční hodnoty a klesající trend hodlá udržet i v dalších letech. Jak jsem již uváděl, výrazně nejhorší hodnoty vykazuje v plnění kritéria vládního deficitu Maďarsko. Navíc v této zemi se do budoucna předpokládá propad až na hodnotu -10,1 % HDP v roce 2006, od tohoto roku by se měl deficit začít vracet zpět k nižším hodnotám. Splnění kritéria vládního dluhu předpokládá Maďarsko nejdříve v roce 2010.

V souvislosti s ustanoveními Paktu stability a růstu je dobré podívat se také na to, jak si v plnění kritéria vládního deficitu vedou současní členové eurozóny. Již tradičně jsou nejhoršími zeměmi Řecko a Itálie. Řecko vykázalo v roce 2005 deficit ve výši 5,2 % HDP, o rok dříve to bylo dokonce 7,8 % HDP. Itálie je na tom o něco lépe – v roce 2005 vykázala schodek ve výši 4,1 % HDP, v roce 2004 3,4 % HDP. Nicméně oba tyto státy Pakt stability a růstu porušují. Dalšími státy, které v posledních dvou hodnocených letech kritérium, a tedy i Pakt, porušují, jsou Německo, Velká Británie a Portugalsko. V jednom z posledních dvou hodnocených let překročili tříprocentní hranici také Francie a Dánsko.

## 5.2.2 Kritérium vládního dluhu

Při vyhodnocování tohoto maastrichtského kritéria, stejně jako u kritéria vládního deficitu, budeme pracovat s údaji za rok 2005. Důvod pro to je ten samý jako u zmiňovaného kritéria, a to ten, že první zveřejnění oficiálních dat za rok 2006 provede Český statistický úřad v dubnu 2007.

Podíváme-li se, co o veřejném dluhu České republiky uvádějí ve svých zprávách Evropská komise a ECB, zjišťujeme, že poměr veřejného dluhu k HDP v roce 2005 klesl na 30,4 % HDP. Stejnou hodnotu vykazuje i notifikace vládního deficitu a dluhu z října 2006. Ta navíc uvádí první odhad výše vládního dluhu za rok 2006, a to ve výši 30,6 % HDP. Již několikrát jsem v předešlém textu uváděl, že referenční hodnota pro vyhodnocování konvergenčního kritéria vládního dluhu je 60 % HDP. Snadno tedy odvodíme, že Česká republika toto kritérium s přehledem splňuje. Navíc hodnota 30,4 %, resp. 30,6 % je pod touto hranicí velmi hluboko. Velmi pozitivní je také to, že český veřejný dluh vykazuje v poslední době jen velmi pomalý růst, což je oproti minulým rokům značný posun. Dluh rostl velmi rychle například mezi roky 1999 až 2003, přičemž v roce 1999 vykazoval hodnotu 13,4 % HDP, v roce 2003 to bylo již 30,1 % HDP. Do tohoto zvyšování se podle MFČR a ČNB velmi výrazně promítlo zahrnutí většiny identifikovaných nepřímých závazků vlády. K těm patřily hlavně vládní garance a také začlenění České inkasní, České konsolidační agentury a jejích dceřiných společností do sektoru vládních institucí.<sup>41</sup> Nicméně zdánlivě stabilní vývoj je přece jen do budoucna hrozbou.

V tabulce, kterou si můžete prohlédnout níže, uvádím hodnoty vládního dluhu tak, jak je ve své prognóze vykazuje Ministerstvo financí ČR v konvergenčním programu z března 2007. Tato prognóza na roky 2007 až 2009 předpokládá po velmi mírném snížení v roce 2007 pozvolné zrychlování tempa růstu tohoto ukazatele. Tento růst navíc nezpomalí ani úspěšná fiskální konsolidace. Ta musí zohlednit očekávané dopady stárnutí populace, což ve svém důsledku znamená kvalitní provedení reformy důchodového systému a systému zdravotní péče. V tabulce dále opět uvádím hodnoty

---

<sup>41</sup> MFČR, ČNB. Vyhodnocení plnění maastrichtských konvergenčních kritérií a stupně ekonomické sladění ČR s eurozónou [online]. poslední revize 25. 10. 2006 [cit. 2007-02-10]. Dostupné z: <[http://www.mfcr.cz/cps/rde/xbcr/mfcr/Vyhodnoceni\\_Maastricht\\_kriteria\\_2006\\_pdfcz.pdf](http://www.mfcr.cz/cps/rde/xbcr/mfcr/Vyhodnoceni_Maastricht_kriteria_2006_pdfcz.pdf)>

veřejného dluhu v ČR od roku 2002 do roku 2006, přičemž do roku 2005 jsou hodnoty již potvrzené, hodnota za rok 2006 je prozatímní odhad Ministerstva financí ČR.<sup>42</sup>

Tabulka 4: Vládní dluh (v % HDP)

Ukazatel	Rok							
	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009
Hodnota kritéria	60,0	60,0	60,0	60,0	60,0	60,0	60,0	60,0
Česká republika	28,5	30,1	30,7	30,4	30,6	30,5	31,3	32,2

Zdroj: MFČR, ČNB, ČSÚ

V tabulce nyní můžeme jasně vidět výraznější zvýšení vládního dluhu mezi roky 2002 a 2003. Poté se růstové tendence zpomalily a po čtyři roky se dluh pohyboval okolo úrovně 30,5 % HDP. Zde je také nutno uvést, že výše vládního dluhu byla vzhledem k předchozím rokům podstatně snížena, a to v důsledku rozhodnutí o změně jeho klasifikace. V poslední notifikaci dluhu z dubna 2006 bylo totiž rozhodnuto o vyjmutí nestandardní garance ve výši 160. mld. Kč, což dělá v přepočtu 6,2 % HDP z deficitu a dluhu vládního sektoru v roce 2003. K tomu došlo v reakci na doporučení Eurostatu, aby Česká republika tuto státní garanci z výpočtů vyloučila. V dalších letech můžeme v tabulce pozorovat velmi pozvolné zvyšování poměru veřejného dluhu k HDP, a to i přes existenci nadměrného deficitu v těchto letech. Následně by podle konvergenčního programu z března 2007 měl deficit „poklesnout pod úroveň, která zajistí stabilizaci podílu vládního dluhu na HDP“<sup>43</sup>. Tuto stabilizaci zajistí při současných předpokladech dluhu ve výši 32 % HDP a růstu HDP o 7 – 8 % HDP ročně deficit ve rozmezí 2,2 – 2,5 % HDP. Tato predikce veřejného dluhu dále předpokládá v letech 2005 až 2007 privatizační aktivity ve výši přibližně 4,7 % HDP. Příjmy z těchto aktivit hodlá vláda využít k financování deficitů až do roku 2008. Dále má být ke konci roku 2007 ukončena činnost České konsolidační agentury, čímž by měla být úroveň veřejného dluhu opět snížena. K jeho dalšímu snižování by měl, podle vlády ČR, pomoci postupný pokles výše úhrad státních záruk a neposkytování žádných nových garancí. Do budoucna však existuje riziko dalšího pozvolného růstu zadlužení, zejména

<sup>42</sup> MFČR. Vládní sektor [online]. [cit. 2007-02-02]. Dostupné z: <[http://www.mfcr.cz/cps/rde/xchg/mfcr/hs.xml/makro\\_pre\\_30030.html](http://www.mfcr.cz/cps/rde/xchg/mfcr/hs.xml/makro_pre_30030.html)>

<sup>43</sup> Konvergenční program březen 2007 [online]. březen 2007 [cit. 2007-03-20]. Dostupné z: <[http://www.mfcr.cz/cps/rde/xbcr/mfcr/KOPr\\_200703\\_doc.doc](http://www.mfcr.cz/cps/rde/xbcr/mfcr/KOPr_200703_doc.doc)>

v důsledku stárnutí obyvatelstva v kontextu s potřebou zásadních reforem v sociální oblasti. Podrobnější strukturu vládního dluhu ukazuje následující tabulka, která představuje dluh podle podílu jednotlivých subsektorů.<sup>44</sup>

Tabulka 5: Struktura vládního dluhu podle subsektorů

Sektor	Rok				
	2005	2006	2007	2008	2009
Vládní instituce	30,4	30,6	30,5	31,3	32,2
Ústřední vládní instituce	27,8	27,8	27,8	28,6	29,6
z toho: ČKA	1,5	0,6	0,2	-	-
<i>státní záruky</i>	2,6	1,7	1,2	1,0	0,9
Místní vládní instituce	2,6	2,8	2,7	2,7	2,7
Fondy sociálního zabezpečení	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0

Zdroj: Konvergenční program České republiky, březen 2007

V tabulce je dobře vidět zejména zánik České konsolidační agentury v roce 2007 a také snižování výše úhrad státních záruk a jejich podíl na hrubém dluhu České republiky. Tyto částky tvořili v předešlých letech relativně vysokou část poměru veřejného dluhu k HDP.

V následující tabulce můžeme vidět výši vládního dluhu v dalších zemích zóny střední Evropy. Do roku 2005 jsou v ní uvedeny hodnoty, které jednotlivé země skutečně dosáhly, a které jsou čerpány z údajů Eurostatu. Hodnoty od roku 2006 výše jsem čerpal z konvergenčních programů těchto států.

Tabulka 6: Vývoj vládního dluhu v zemích střední Evropy (v % HDP)

Země	Rok						
	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010
Polsko	41,9	42,0	45,0	45,3	45,4		
Maďarsko	56,3	57,7	67,5	70,1	71,3	69,3	67,5
Slovensko	41,6	34,5	33,1	31,8	31,0	29,7	

Zdroj: Eurostat, Konvergenční programy Polska, Maďarska a Slovenska

<sup>44</sup> Konvergenční program březen 2007 [online]. březen 2007 [cit. 2007-03-20]. Dostupné z: <[http://www.mfcr.cz/cps/rde/xbcr/mfcr/KOPr\\_200703\\_doc.doc](http://www.mfcr.cz/cps/rde/xbcr/mfcr/KOPr_200703_doc.doc)>

V této tabulce vidíme, že až do roku 2005 splňovaly toto konvergenční kritérium všechny uvedené země. Od roku 2006 se podle předpovědí dostane do problémů Maďarsko, jehož hrubý veřejný dluh by se měl zvyšovat až do roku 2008, poté se očekává jeho pozvolný pokles. Nicméně ani pohled k rokům 2011, 2012 neukazuje, že by se úroveň dluhu v Maďarsku měla dostat pod úroveň referenční hodnoty. Naopak velmi dobré výsledky v oblasti veřejného zadlužení vykazuje v poslední době Slovensko, kterému se daří úroveň vládního dluhu snižovat. V roce 2005 se Slovensku podařilo hrubý dluh snížit ze 41,6 na 34,5 % HDP a výhled do budoucna ukazuje, že by naši východní sousedé měli tento klesající trend udržet. Situace Polska je podobná situaci České republiky, kdy vývoj v této zemi ukazuje na pozvolný růst veřejného zadlužení, nicméně stále výrazně pod referenční hodnotou 60 % HDP.

Zajímavý je pohled do statistických výkazů Eurostatu na to, jaké hodnoty veřejného zadlužení vykazují na ostatní státy evropské pětadvacítky. Již tradičně nejvyšších hodnot v této oblasti dosahují Řecko a Itálie, se 107,5 % HDP, resp. 106,6 % HDP v roce 2005. V tomto kontextu je nutno konstatovat, že toto maastrichtské kritérium by v roce 2005 nesplnilo celkem 7 zemí z původní evropské patnáctky. Naopak s přehledem nejlepší hodnoty vykazují Estonsko a Lucembursko, jejichž veřejný dluh klesl v roce 2005 na (v dnešní době téměř neuvěřitelných) 4,5 % HDP, resp. 6,0 % HDP. Jinak průměr za 25 států Evropské unie je 63,2 % HDP, mohli bychom tedy říci, že Evropská unie konvergenční kritérium vládního dluhu nesplňuje. Z deseti nových členských zemí vykazuje nejlepší situaci v této oblasti již zmiňované Estonsko, nejhorší jsou ostrovní státy Malta a Kypr, které vykazují hodnoty veřejného dluhu 74,2 % HDP, resp. 69,2 % HDP.

V závěru analýzy fiskálních konvergenčních kritérií ještě uvedu některé podstatné skutečnosti, které vláda uvádí ve svém programovém prohlášení v konvergenčním programu z března 2006. Zde si vláda ČR stanovila za cíl zvrátit nepříznivý vývoj veřejných financí. Vláda hodlá snížit vládní deficit a zastavit nárůst veřejného dluhu, a to zejména snížením mandatorních výdajů. Programové prohlášení však zatím zůstává pouze u vytyčení hlavních cílů a nijak blíže je nekvantifikuje. Zlepšení fiskální situace hodlá vláda dosáhnout uplatňováním principů fiskálního cílení a střednědobých výdajových rámců. Celý proces fiskální konsolidace má být založen na konsolidaci výdajové strany rozpočtu, zejména pak na omezení a úpravě výdajů do téměř všech oblastí sociální politiky. Zajímavým záměrem je také snižování počtu

zaměstnanců ve veřejné správě o 3 % ročně. Co se týče opatření na straně příjmové, jedná se o rozsáhlé úpravy daňového systému. U daně z příjmů a DPH hodlá vláda změnit sazby těchto daní, daně z dividend, kapitálových výnosů, dědické, darovací, z převodu nemovitostí a daně z nemovitostí ze zemědělské půdy plánuje vláda úplně zrušit. Naproti tomu by měla být zavedena ekologická daň. Další příjmy by měly plynout z částečné nebo úplné privatizace podniků typu ČSA, Letiště Praha, České pošty a Českých drah. Tato opatření se týkají střednědobého horizontu. V horizontu dlouhodobém si vláda stanovila jako hlavní prioritu zahájení důchodové reformy a reformy zdravotnictví. Myslím si, že hlubší analýza záměru české vlády ve fiskální oblasti není předmětem této práce, bližší informace je možno zjistit v konvergenčním programu z března 2007.<sup>45</sup>

### **5.3 Kritérium dlouhodobých úrokových sazeb**

Na úvod hodnocení tohoto kritéria opět stručně zmíním princip jeho výpočtu a vyhodnocování. Dlouhodobé úrokové sazby jsou vypočítávány na základě výnosu do doby splatnosti 10letých vládních dluhopisů a měří se na základě takzvaných harmonizovaných dlouhodobých úrokových sazeb, které byly sestaveny pro vyhodnocování konvergence. Aby země plnila kritérium dlouhodobých úrokových sazeb, je nutné, aby po dobu jednoho roku před hodnocením její průměrná dlouhodobá nominální úroková sazba nepřesahovala o více než dvě procenta úrokovou sazbu nejvýše tří členských států EU, které dosáhly nejlepších výsledků v oblasti cenové stability. Jedná se tedy o ty tři země, které dosáhly nejlepších hodnot konvergenčního kritéria týkajícího se cenové stability a podle jejichž hodnot byla vypočítávána referenční hodnota cenového kritéria.

Z hodnocení evropských institucí, které zveřejnili v prosinci 2006 a ve kterém jsou kritéria vyhodnocována do října 2006, vyplývá, že Česká republika toto kritérium plní. Hodnota úrokového kritéria dosahovala podle těchto zpráv v říjnu roku 2006 hodnoty 3,8 %, což se shoduje s hodnotou zveřejněnou Eurostatem. Referenční hodnota ve stejném měsíci dosáhla dle těchto zpráv úrovně 6,2 %. Jak jsem již uvedl v kapitole,

---

<sup>45</sup> Konvergenční program březen 2007 [online]. březen 2007 [cit. 2007-03-20]. Dostupné z: <[http://www.mfcr.cz/cps/rde/xbcr/mfcr/KOPr\\_200703\\_doc.doc](http://www.mfcr.cz/cps/rde/xbcr/mfcr/KOPr_200703_doc.doc)>

ve které jsem vyhodnocoval kritérium cenové stability, třemi nejlepšími zeměmi u kritéria cenové stability byly Švédsko, Finsko a Polsko. Z devíti hodnocených zemí EU nesplňuje toto kritérium pouze jediná, a tou je Maďarsko. Složitější je vyhodnocování tohoto kritéria v případě Estonska, kde chybí rozvinutý trh dluhopisů v estonských korunách. Hodnocení zde také komplikuje vysoký podíl používání eura. Vzhledem k velmi nízkému vládnímu dluhu a na základě podrobné analýzy finančních trhů však v současnosti podle Evropské centrální banky nic nenasvědčuje tomu, že by Estonsko toto kritérium neplnilo.<sup>46</sup>

V následující tabulce opět uvádím hodnoty kritéria pro Českou republiku od jejího vstupu do EU v roce 2004 po současnost (prosinec 2006). Dále uvádím prognózu Ministerstva financí České republiky do roku 2009. Při výpočtu jsem vycházel z dat zveřejněných Eurostatem. Hodnoty tří zemí, které dosáhly nejlepších výsledků u kritéria cenové stability, jsou 3,65 % v případě Švédska, 3,82 % v případě Finska a 5,14 % v případě Polska. Vypočteme-li nevážený aritmetický průměr těchto tří hodnot, dostáváme číslo 4,2 %. Po přičtení dvou procentních bodů vyjde referenční hodnota na úrovni 6,2 %.

Tabulka 7: Kritérium dlouhodobých úrokových sazeb

Ukazatel	Rok					
	2004	2005	2006	2007	2008	2009
Průměr 3 zemí EU s nejnižší inflací	4,28	3,37	4,2	4,5	4,4	4,4
Hodnota kritéria	6,28	5,37	6,2	6,5	6,4	6,4
Česká republika	4,75	3,51	3,68	4,5	4,3	4,3

Zdroj: MFČR, ČNB, Eurostat

Z tabulky jednoznačně vidíme, že kritérium dlouhodobých úrokových sazeb Česká republika plní a ani výhled do budoucna nenaznačuje, že by se tento stav měl měnit. Podle Ministerstva financí a České národní banky je ale předpokladem jeho budoucího plnění úspěšné dokončení konsolidace veřejných financí a jejich dlouhodobá udržitelnost. Pokud by tomu tak nebylo, mohly by dlouhodobé úrokové sazby začít růst v důsledku zhoršování mezinárodního ratingu České republiky (tím by se zvýšila

<sup>46</sup> ECB. Konvergenční zpráva prosinec 2006 [online]. prosinec 2006 [cit. 2007-01-20]. Dostupné z: <<http://www.ecb.int/pub/pdf/conrep/cr200612cs.pdf>>

riziková prémie vládních obligací).<sup>47</sup> Podíváme-li se do historie, ještě v dokumentu Vyhodnocení plnění maastrichtských konvergenčních kritérií a stupně ekonomické sladění ČR s eurozónou, který byl zveřejněn Ministerstvem financí, Ministerstvem průmyslu a obchodu a Českou národní bankou v lednu 2005, se předpokládalo, že hodnoty tohoto kritéria se budou od roku 2004 dále zvyšovat. Tento dokument předpokládal ve svých prognózách, že za rok 2004 bude hodnota 4,9 %, v roce 2005 5,3 %, 2006 5,4 % a 2007 5,5 %. Z výše uvedené tabulky je ale patrné, jak se v roce 2005 dlouhodobé úrokové sazby propadly a po malém zvýšení je očekáván velmi stabilní vývoj tohoto kritéria. Ten je však o více než jeden procentní bod nižší, než byly odhady z roku 2005.

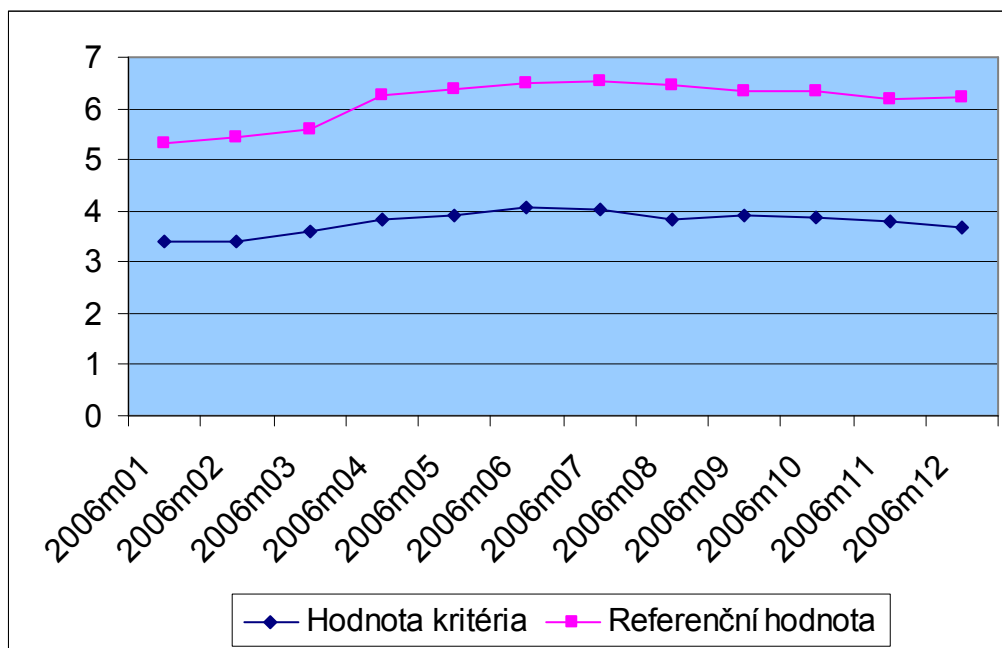
Níže uvádím graf, který znázorňuje vývoj kritéria dlouhodobých úrokových sazeb v jednotlivých měsících roku 2006. Pro výpočet referenční hodnoty jsem používal data stejných zemí, se kterými jsem pracoval při tvorbě grafu u kritéria cenové stability. Od ledna do března to tedy byly země Holandsko, Finsko a Švédsko, od dubna do prosince vystřídal Holandsko Polsko.

---

<sup>47</sup> MFČR, ČNB. Vyhodnocení plnění maastrichtských konvergenčních kritérií a stupně ekonomické sladění ČR s eurozónou [online]. poslední revize 25. 10. 2006 [cit. 2007-02-10]. Dostupné z: <[http://www.mfcr.cz/cps/rde/xbcr/mfcr/Vyhodnoceni\\_Maastricht\\_kriteria\\_2006\\_pdfcz.pdf](http://www.mfcr.cz/cps/rde/xbcr/mfcr/Vyhodnoceni_Maastricht_kriteria_2006_pdfcz.pdf)>



Graf 2: Vývoj dlouhodobých úrokových sazeb v roce 2006



Zdroj dat: Eurostat

Z grafu je jednoznačně patrné, s jakou rezervou Česká republika dané kritérium plní. Dále zde můžeme pozorovat, že vývoj kritéria dlouhodobých úrokových sazeb byl během roku 2006 stabilní, bez jakýchkoli výraznějších výkyvů. Já bych se zde ale věnoval vývoji referenční hodnoty. Na jejím průběhu můžeme pozorovat, jak mezi měsíci březem a dubem její hladina rychleji vzroste, poté se opět ustálí. To je způsobeno metodikou výpočtu, která stanoví vypočítávat referenční hodnotu z hodnot tří zemí, které dosahují nejlepších 12měsíčních průměrů u kritéria cenové stability. Tyto země ale zároveň nemusí dosahovat nejlepších hodnot u tohoto kritéria, jak je tomu například v případě Polska. Mezi březnem a dubnem totiž přecházíme při výpočtu od hodnot Holandska na hodnoty Polska, které patří v naplňování tohoto kritéria k horším zemím a jeho hodnoty se pohybují nad 5 %. To samozřejmě zvyšuje průměr pro referenční hodnotu.

Srovnáme-li Českou republiku s ostatními zeměmi, nejhorší v plnění tohoto kritéria je, jak jsem již uváděl, Maďarsko. To je jediným státem, který kritérium dlouhodobých úrokových sazeb neplní nejen z devíti hodnocených zemí, ale ze všech členských zemí Evropské unie. Druhou nejhorší zemí v tomto kritériu, která se však drží pod hranicí referenční hodnoty je Polsko. To v minulém roce vykazovalo hodnoty

kolem, ale spíše nad úrovní 5 %, nejlépe v srpnu 5,62 %. Srovnáme-li však vývoj tohoto kritéria v Polsku a Maďarsku v minulosti a nyní, můžeme zde pozorovat posun k lepšímu. Například v jednotlivých měsících roku 2004 vykazovalo Maďarsko hodnoty nad 8 % (nejvýše v září 2004 8,58 %), Polsko kolem 7 % (nejvýše v červenci 2004 7,44 %). Dalšími slabšími zeměmi jsou například Velká Británie nebo Lotyšsko. O těch už se však dá říci, že kritérium plní bez problémů. Pro srovnání zde opět uvedu tabulku, která ukazuje, jakých hodnot nabývalo toto kritérium v dalších zemích zóny střední Evropy, jejichž hospodářský vývoj je podobný vývoji České republiky. Jsou to země Polsko, Maďarsko a Slovensko. Zároveň zde uvádím, jaký průměr v jednotlivých měsících roku 2006 vykazovaly země eurozóny, tzn. země, které již přijaly euro.

Tabulka 8: Dlouhodobé úrokové sazby z vládních dluhopisů na sekundárním trhu

Měsíc	Oblast				
	Eurozóna	ČR	Maďarsko	Polsko	Slovensko
1/2006	3,38	3,39	6,66	4,95	3,59
2/2006	3,54	3,41	6,71	4,79	3,75
3/2006	3,72	3,58	7,00	4,79	4,01
4/2006	3,99	3,85	7,00	5,03	4,27
5/2006	4,05	3,93	6,85	5,27	4,50
6/2006	4,05	4,05	7,26	5,55	4,66
7/2006	4,08	4,04	7,55	5,56	5,42
8/2006	3,96	3,85	7,49	5,62	5,13
9/2006	3,83	3,90	7,58	5,48	4,79
10/2006	3,87	3,89	7,47	5,40	4,42
11/2006	3,79	3,78	7,01	5,20	4,25
12/2006	3,85	3,68	6,81	5,14	4,15

Zdroj: Eurostat

Z tabulky můžeme vidět, že Česká republika ve srovnání s těmito zeměmi vykazuje nejlepší hodnoty, které se velmi často pohybují i pod úrovní průměru zemí eurozóny. Situaci Polska a Maďarska jsem již popsal, ještě se stručně zmíním k situaci Slovenska. To s plněním kritéria podobně jako ČR nemá problémy, nicméně v průběhu roku 2006 se dříve klesající trend hodnot obrátil a začal mírně růst. Jeho hodnoty se v současnosti pohybují mírně nad úrovní eurozóny.

### 3.4 Kritérium stability měnového kurzu

Na úvod hodnocení tohoto kritéria opět shrnu způsob, jakým se kurzové kritérium vyhodnocuje. Existují zde dvě zásadní podmínky. První podmínkou je, že země se musí účastnit v kurzovém mechanismu ERM II po dobu nejméně dvou let, druhou podmínkou je to, že v tomto období nesmí dojít k devalvaci centrální parity. Splnění těchto dvou bodů je však nutnou, nikoli postačující podmínkou splnění tohoto kritéria. „Důraz je kladen na pohyb poměrně blízko centrální parity ,bez výrazného napětí'. Pokud dojde k pohybu měnového kurzu dále od parity, je nutné rozlišovat mezi apreciační a depreciační odchylkou a zkoumat délku jejího trvání, důvody a nastavení úrokových sazeb a intervenční politiky v dané době.“<sup>48</sup>

V kurzovém mechanismu ERM II je tedy pro každou zúčastněnou měnu definována centrální parita vůči euru a dále flukтуаční pásmo +/- 15 %, ve kterém se může měna maximálně pohybovat. Pokud výkyv kurzu dosáhne hranice tohoto pásma, může jak Evropská centrální banka, tak národní centrální banka automaticky intervenovat. Tato intervence však může být pozastavena národními centrálními bankami ostatních účastníků v případě, pokud by negativně ovlivnila jejich stabilizační cíle. Jak jsem již také uváděl v teoretické části práce, rozhodnutí o centrálních paritách a flukтуаčním pásmu je učiněno vzájemnou dohodou ministrů financí členských států eurozóny, Evropskou centrální bankou a ministrů financí a guvernérů národních centrálních bank zemí, které se sice nachází mimo eurozónu, nicméně jsou zapojeni do ERM II. Posledně jmenovaní se jednání účastní, ale nemají právo hlasovat. Do rozhodování je zapojena též Evropská komise a Hospodářský a finanční výbor. Stejnými kroky se postupuje i při rozhodování o zúžení flukтуаčního pásma, o které může kterákoliv zúčastněná země požádat. Jeho výhodou je, že země může automaticky intervenovat dříve, než výkyv kurzu dosáhne vysoké odchylky.

To by bylo něco málo na úvod a nyní již přistoupíme k samotné analýze. Z nových členských zemí v současnosti pouze Slovinsko splnilo všechna maastrichtská

---

<sup>48</sup> MFČR, ČNB. Vyhodnocení plnění maastrichtských konvergenčních kritérií a stupně ekonomické sladění ČR s eurozónou [online]. poslední revize 25. 10. 2006 [cit. 2007-02-10]. Dostupné z: <[http://www.mfcr.cz/cps/rde/xbcr/mfcr/Vyhodnoceni\\_Maastricht\\_kriteria\\_2006\\_pdfcz.pdf](http://www.mfcr.cz/cps/rde/xbcr/mfcr/Vyhodnoceni_Maastricht_kriteria_2006_pdfcz.pdf)>

kritéria a přijalo jednotnou měnu. Splnilo tedy jako první i kritérium stability měnového kurzu, a to naprosto bez jakýchkoli problémů. Jinak v mechanismu ERM II je nyní zapojeno šest zemí, tedy šest měn. Od 28. června to jsou estonská koruna a litevský litas, nyní již bývalá slovinská měna tolar byla zapojena od téhož data. Dále se do systému zapojily 2. května 2005 kyperská libra, lotyšský lats a maltéžská lira. Jako dosud poslední se do mechanismu ERM II zapojila 28. listopadu 2005 slovenská koruna. Jednoduše lze tedy odvodit, že posledními zeměmi, které ještě v systému zapojeny nejsou, a přislíbili účast v něm, jsou Česká republika, Maďarsko, Polsko a Švédsko.

V následujícím textu se jen pro ilustraci stručně vyjádřím k tomu, jak se zatím vyvíjí plnění tohoto kritéria v zemích, které jsou již v systému zapojeny. Ze zemí zóny střední Evropy je v systému zapojeno pouze Slovensko, nicméně stejně jako v předešlých kapitolách, se budu věnovat trochu podrobněji vývoji směnných kurzů ve všech třech státech. V současné době můžeme říci, že žádná ze zúčastněných měn doposud nedevalvovala, nicméně kurzové kritérium splňují pouze dvě země. Jsou jimi Litva a Estonsko. Důvod je prostý, pouze tyto dva státy v současnosti splňují podmínku minimální dvouleté účasti v mechanismu ERM II. Co se týče výkyvů kurzu jednotlivých zapojených měn, můžeme pozorovat, že estonská koruna a maltská lira se od své centrální parity neodchýlili. Kyperská libra a lotyšský lats zaznamenaly velmi malé odchylky, které však zůstávaly v těsné blízkosti centrální parity. Výraznější vychýlení zaznamenala slovenská koruna, jejíž odchylky dosahovaly podle zprávy ECB<sup>49</sup> od - 0,2 % do + 5,0 % kolem centrální parity a kurz slovenské měny vykazoval vysokou volatilitu. Krátce po zapojení slovenské měny do systému ERM II posílila slovenská koruna vůči euru o 1,8 %, poté fluktovala v blízkosti centrální parity, spíše však byl její kurz silnější, než je centrální parita. Výraznější pokles pak měna prodělala až ve druhém čtvrtletí 2006 a v červenci 2006 byla obchodována pod úrovní centrální parity. K posílení stability své měny a k zabránění v dalším poklesu podnikla Národní banka Slovenska intervence na devizových trzích a zvýšila úrokové sazby, což způsobilo, že se slovenská koruna dostala v říjnu 2006 opět výrazně nad centrální paritu. Jak jsem již uváděl, Maďarsko a Polsko (stejně jako ČR) nejsou v současné době

---

<sup>49</sup> ECB. Konvergenční zpráva prosinec 2006 [online]. prosinec 2006 [cit. 2007-01-20]. Dostupné z: <<http://www.ecb.int/pub/pdf/conrep/cr200612cs.pdf>>

ještě v kurzovém mechanismu ERM II zapojeny. Polsko obchoduje zlotý v systému pružného směnného kurzu a tato měna vykazuje vysoký stupeň volatility. Pro Polsko bude v budoucnu důležité, aby zapracovalo na fiskální konsolidaci a tím volatilitu zmírnila. Taktéž vývoj kurzu maďarského forintu vykazuje v poslední době značný pohyb. Ačkoliv byl Maďarský forint po připojení této země k EU poměrně stabilní, poté podlehl jeho kurz tlakům na oslabení a dá se říci, že v průběhu roku 2006 trvale oslaboval.

Nyní již přistoupíme k samotnému vyhodnocování kurzového konvergenčního kritéria pro Českou republiku. Podíváme-li se na hodnocení Evropské komise a Evropské centrální banky, dočteme se, že od roku 2004 česká koruna vůči euru trvale posilovala. Stabilizace přišla až s prvními měsíci roku 2006. Postupně ovšem kurz dále posiloval až na 27,495 Kč za 1 euro 29. prosince 2006. Kurz v poslední době vykazoval podobně jako v případě Polska a Maďarska vysokou volatilitu. Zprávy také samozřejmě uvádí, že Česká republika nebyla ve sledovaném období zapojena do kurzového mechanismu ERM II a nemá tedy stanovenou centrální paritu. V takovém případě se používá jako měřítko pro ilustrativní účely průměrný devizový kurz k euru.

Na následujícím grafu si můžeme prohlédnout vývoj devizovému kurzu české koruny vůči euru za poslední čtyři roky. Tento graf zveřejnila Česká národní banka spolu s Ministerstvem financí ČR v dokumentu nazvaném Vyhodnocení plnění maastrichtských konvergenčních kritérií a stupně ekonomické sladění ČR s eurozónou, ze dne 26. října 2006. Hypotetická centrální parita je v tomto grafu vypočtena jako průměr denních kurzů od roku 2003 do roku 2005. Z těchto údajů bylo poté odvozeno také patnáctiprocentní flukтуаční pásmo.

Graf 3: Nominální kurz CZK/EUR



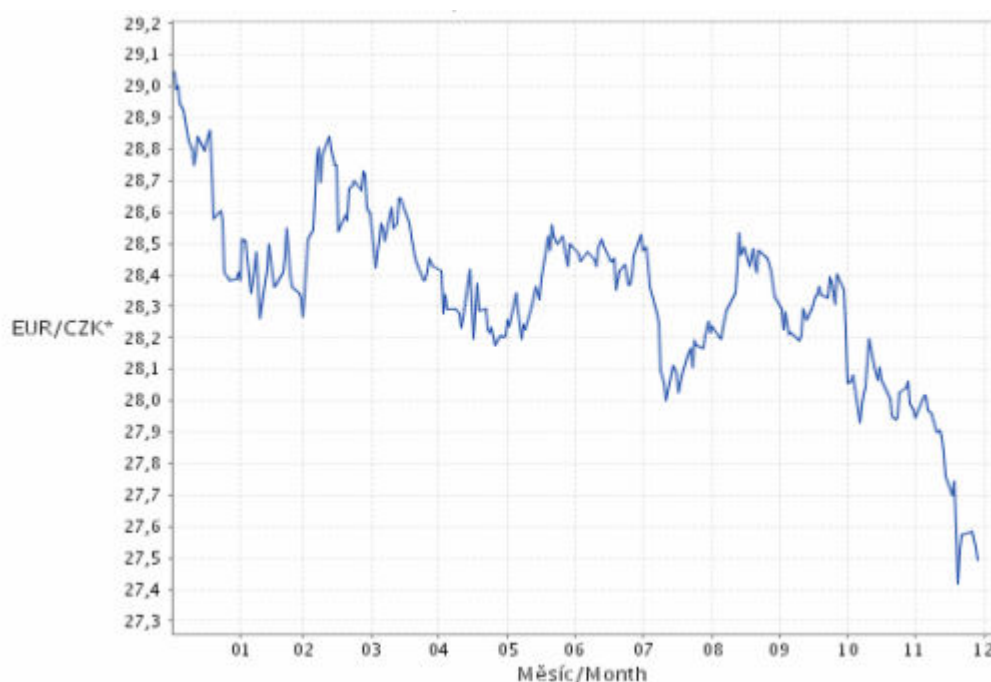
Zdroj: MFČR, ČNB. Vyhodnocení plnění maastrichtských konvergenčních kritérií a stupně ekonomické sladění ČR s eurozónou [online]. poslední revize 25. 10. 2006 [cit. 2007-02-10]. Dostupné z: <[http://www.mfcr.cz/cps/rde/xbcr/mfcr/Vyhodnoceni\\_Maastricht\\_kriteria\\_2006\\_pdfcz.pdf](http://www.mfcr.cz/cps/rde/xbcr/mfcr/Vyhodnoceni_Maastricht_kriteria_2006_pdfcz.pdf)>

Z grafu vidíme, že v posledních čtyřech letech jsou výkyvy měnového kurzu vůči euru menší, než je hypotetické flukтуаční pásmo +/- 15 %. Současně ale vidíme, že odchylky od průměrného kurzu byly stále významné a zejména neustálý růst od poloviny roku 2005 může být v souvislosti s plněním kritéria měnové stability nebezpečný. Takto významná vychýlení kurzu mohou způsobit problémy při hodnocení podmínky pohybu blízko centrální parity „bez výrazného napětí“. Ono je vůbec sporné, jak tuto podmínku interpretovat. Co ještě není výrazné napětí a co už výrazným napětím je? Evropské instituce ve svých hodnoceních kurzového kritéria proto hodnotí navíc trend kurzové volatility vůči euru, diferenciály krátkodobých úrokových sazeb vůči tříměsíční sazbě EURIBOR a dále posuzují roli, jakou při vývoji kurzu hrály devizové intervence. Instituce dále hodnotí vývoj a stav běžného a kapitálového účtu platební bilance dané země a snaží se komplexně posoudit pozici dané země ve vztahu k zahraničí. Z výše uvedeného grafu, stejně jako ze zpráv evropských institucí vyplývá, že kurz koruny vykazuje vysokou volatilitu. Diferenciál krátkodobých úrokových sazeb vůči tříměsíční sazbě EURIBOR byl v poslední době malý a ke konci roku 2006 dosáhl mírně záporné úrovně. Co se týče schodku běžného a kapitálového účtu platební

bilance, byl v roce 2004 vysoký 6,5 % HDP, v roce 2005 poklesl na 1,9 % HDP a příliv investic v poslední době tento souhrnný schodek vyrovnal.<sup>50</sup>

Nyní se podrobněji podívejme, jak se vyvíjely směnné hodnoty EUR/CZK v posledních letech a v roce 2006. V roce 2004 byl průměrný devizový kurz EUR/CZK 31,904 Kč za 1 euro, v roce 2005 pak 29,784 Kč za 1 euro a v roce 2006 dosáhl průměrné hodnoty 28,343 Kč za 1 euro. I z těchto ročních průměrů je jasně patrné, jak kurz koruny k euru neustále posiluje. Když se podíváme na měsíční průměry za rok 2006, nejslabší byl kurz v měsíci lednu, kdy dosáhl průměrné hodnoty 28,721, nejsilnější byl v prosinci s hodnotou 27,777. I z těchto hodnot můžeme odvozovat, že kurz během celého minulého roku posiloval. Nejnázorněji to ale můžeme vidět na následujícím grafu, který vývoj kurzu v roce 2006 názorně zobrazuje.

Graf 4: Devizový kurz EUR/CZK v roce 2006



Zdroj: ČNB. Vybrané devizové kurzy – grafy [online]. [cit. 2007-02-25]. Dostupné z: [http://www.cnb.cz/www.cnb.cz/cz/financni\\_trhy/devizovy\\_trh/kurzy\\_devizoveho\\_trhu/graf.jsp?rok=2006&mena=EUR](http://www.cnb.cz/www.cnb.cz/cz/financni_trhy/devizovy_trh/kurzy_devizoveho_trhu/graf.jsp?rok=2006&mena=EUR)

<sup>50</sup> ECB. Konvergenční zpráva prosinec 2006 [online]. prosinec 2006 [cit. 2007-01-20]. Dostupné z: <http://www.ecb.int/pub/pdf/conrep/cr200612cs.pdf>

Na grafu si můžeme všimnout prudkého posilování kurzu zejména v prvním a posledním měsíci roku. Největší stabilitu vykazoval kurz asi v měsíci červenci, kdy průměrná hodnota byla na úrovni 28,445 Kč za 1 euro, nejvyšší hodnota 13. července ve výši 28,515 Kč za euro a nejnižší, tzn. nejsilnější hodnota 20. července 28,350 Kč za 1 euro. Celoročně nejslabší byl devizový kurz hned 2. ledna, a to ve výši 29,045 Kč za 1 euro, celoročně nejsilnější pak 20. prosince - 27,420 Kč za 1 euro.

V závěrečné části této kapitoly zformuluji některé zásadní problémy, se kterými se může Česká republika při zapojování do systému ERM II setkat. Významnou hrozbou v souvislosti se zapojením do tohoto mechanismu se jeví možnost spekulací proti české měně a následné trable v podobě měnové<sup>51</sup>, případně systemické finanční krize<sup>52</sup>. Zásadními důvody pro možnost spekulativního útoku jsou podle Pavla Dvořáka „chronický vnitřní dluhový problém, vysoká míra krátkodobého zahraničního zadlužení, nadhodnocený reálný kurz, vysoký příliv kapitálu při jeho nízké produktivitě a křehký bankovní systém ČR“<sup>53</sup>. Vzhledem k tomu, že po zapojení ČR do systému ERM II se bude česká koruna pohybovat v podstatě v režimu pevného kurzu, kombinace s výše uvedenou situací vyvolává možnost ohrožení finanční krizí. Shrňme si nyní, pro lepší pochopení podstaty věci, některé přednosti a nedostatky pevného kurzu. Jeho hlavní výhodou je omezení kurzového rizika, čímž podporuje mezinárodní obchod a investice. Z toho ale vyplývá jeho největší nevýhoda, kterou je nadměrný příliv kapitálu, právě v důsledku eliminace kurzového rizika. Z toho důvodu je země náchylná k útoku spekulantů, kterým může zabránit pouze na úkor nákladů na obranu kurzu. K těmto nákladům můžeme např. řadit důsledky zvýšení úrokových měr, jimiž jsou např. recese a zdražení dluhu, dále náklady devizových intervencí, tzn. pokles devizových rezerv, které mají zabránit oslabení měny, a nakonec i negativní měnové účinky. Česká republika se již ve své krátké historii se spekulativními tlaky na českou měnu setkala, a to v roce 1997, kdy byla v důsledku spekulací donucena opustit režim fixního kurzu.

Dalším problémem v souvislosti se zapojením do kurzového mechanismu ERM II může být řešení dilematu mezi dvěma cíli centrální banky, zapojené v tomto systému, a to mezi inflačním a kurzovým cílem. S tímto problémem souvisí i problém hospodářského růstu při nutnosti fiskální restriktce, když měnová politika je blokována

---

<sup>51</sup> Měnová krize – vynucená devalvace nebo neočekávaná depreciační kurzu.

<sup>52</sup> Podrobněji k finančním krizím viz. Dvořák, P.: Vybrané problémy hospodářské politiky, Nakladatelství Oeconomica, 164 stran, ISBN 80-245-0793-5

<sup>53</sup> Dvořák, P.: Přednáška z předmětu Hospodářská politika č. 11, zimní semestr 2005/2006



cílováním inflace<sup>54</sup>. Obecně můžeme říci, že při navázání nominálního měnového kurzu na euro v systému ERM II, současně s požadavkem plnění kritéria cenové stability roste význam restriktivní hospodářské politiky. U většiny zemí, které se připojili k eurozóně hned v jejím počátku můžeme pozorovat, že stabilní úrovně cenové hladiny a zároveň udržení měnového kurzu bylo dosaženo pomocí restriktivní fiskální a měnové politiky. Odborníci se však shodují na tom, že tento postup vedl ke zpomalení hospodářského růstu těchto ekonomik. Alternativní strategii si zvolili Řecko a Irsko, které v průběhu dvouletého setrvání v režimu ERM II přistoupily k úpravě centrální parity, čímž částečně uvolnily tlaky na růst cenové hladiny a omezily též riziko snížení výkonnosti ekonomiky.<sup>55</sup>

Pro Českou republiku bude tedy velmi důležité, aby si před zapojením do kurzového mechanismu ERM II stanovila účinnou strategii hospodářské (zejména měnové) politiky a současně vhodně nastavila úroveň centrální parity české koruny vůči euru. V této souvislosti jsem se pokusil najít, jakou strategii zvažuje Česká republika zvolit v souvislosti s pohybem české koruny v systému ERM II. Bohužel jediným dokumentem, který lze v této souvislosti objevit je přednáška Viktora Kotlána z oboru měnové politiky ČNB. Ta byla zveřejněna 3. prosince 2003 a pouze představuje 3 možné scénáře pohybu měny v ERM II. První scénář vypadá tak, že centrální parita je stanovena na úrovni tržního kurzu, měna poté postupně apreciuje a následuje revalvace centrální parity. Scénář číslo dvě opět stanovuje centrální paritu na hladině tržního kurzu, postupná apreciacie je však následována opačným trendem, tedy depreciací a měna se tak udrží ve flukтуаčním pásmu. Poslední scénář stanovuje centrální paritu na nižší úrovni, než je tržní kurz. V důsledku působení na kurzová očekávání pak kurz depreciuje a přibližuje se centrální paritě<sup>56</sup>. Zklamáním pro mě bylo, že jsem neobjevil žádný dokument, který by konkrétněji popisoval jednotlivé scénáře, nástroje a postupy, které se při jejich naplňování používají a ani žádný dokument, který by již konkrétněji deklaroval, jaký scénář hodlá využít Česká republika.

Díky tomu, že bude naše země vstupovat do tohoto systému až jako jedna z posledních ze zemí evropské pětadvacítky, se můžeme ponaučit z příkladů zemí, které

---

<sup>54</sup> Dvořák, P.: Přednáška z předmětu Hospodářská politika č. 11, zimní semestr 2005/2006

<sup>55</sup> Pazour, M.: Dynamika konvergence cenové úrovně ČR a strategie přistoupení k eurozóně. Politická ekonomie. 2006, č. 6, s. 802-815. ISSN 0032-3233

<sup>56</sup> Kotlán, V.: Možné scénáře pohybu koruny v ERM II [online]. 3. prosince 2003. [cit. 2007-03-05]. Dostupné z: <<http://www.mfcr.cz/cps/rde/xbcr/mfcr/Kotlanpdf.pdf>>

již mechanismem směnných kurzů úspěšně prošli. Jako příklad zde uvedu strategie Slovinska a Řecka, které popisuje ve svém článku Michal Pazour. Slovinsko může být pro ČR vhodným příkladem, jak nastavit měnovou politiku v období před vstupem do systému ERM II. Před vstupem do systému směnných kurzů uplatňovalo Slovinsko tzv. režim crawling peg<sup>57</sup>. Slovinská centrální banka (Banka Slovenije) působila v té době ve směru depreciační tlak se promítal do značného tempa růstu inflace, který však díky vysokým úrokovým sazbám zůstával pod kontrolou Banky Slovenije. 28. června 2004, kdy slovinsko vstoupilo do mechanismu ERM II však byla úroveň cenové hladiny poměrně stabilní a výrazná depreciační tlak měnového kurzu v předchozím období umožnila hladký přechod na v podstatě fixní kurzový režim systému ERM II. Centrální parita slovinského tolaru byla stanovena na úrovni jeho tržního kurzu a měna se pohybovala kolem centrální parity s minimálními odchylkami. Současně vývoj cenové hladiny se po její stabilizaci před zapojením do systému ERM II začal po připojení k systému přibližovat průměru zemí eurozóny a v poslední době vykazuje stále klesající tendenci. Nutno konstatovat, že zároveň s tímto procesem nedošlo ke snížení tempa hospodářského růstu a vzhledem k bezproblémovému splnění kurzového i cenového kritéria lze tento příklad považovat za učebnicový přechod na jednotnou měnu.<sup>58</sup> Další zajímavý postup při zapojení země do systému ERM II a následném přistoupení k eurozóně lze nalézt na příkladu Řecka. Centrální parita Řecka při zapojení této země do systému ERM II v lednu 1999 byla stanovena na výrazně nižší úrovni, než byl tržní kurz řecké drachmy. Tato situace ovlivnila kurzová očekávání a kurz řecké měny v průběhu povinného dvouletého období deprecioval směrem k centrální paritě. Po roce pobytu v ERM II však bylo přibližování kurzu k centrální paritě vyhodnoceno jako příliš pomalé. V lednu 2000 došlo tedy k úpravě centrální parity, načež se tržní kurz přiblížil k její úrovni v požadovaném tempu a Řecko kurzové konvergenční kritérium hladce splnilo. Zde můžeme vidět zásadní rozdíl v přístupech řecké a slovinské centrální banky. Zatímco Banka Slovenije realizovala před vstupem do systému ERM II depreciační kurzovou politiku, řecká centrální banka stimulovala vhodně zvolenou centrální paritou kurzová (tržní) očekávání, čímž tuto depreciační politiku nahradila. V Řecku tedy došlo k plynulému přiblížení kurzu drachmy k centrální paritě při současném snižování úrovně cenové hladiny. Zároveň musím

---

<sup>57</sup> Pevný kurz s flexibilními úpravami centrální parity

<sup>58</sup> Pazour, M.: Dynamika konvergence cenové úrovně ČR a strategie přistoupení k eurozóně. Politická ekonomie. 2006, č. 6, s. 802-815. ISSN 0032-3233

znovu uvést, že ani řecké hospodářství nezaznamenalo v tomto období žádný pokles vývoje.<sup>59</sup>

Pokud bychom se bavili o nějakém doporučení pro Českou republiku, kdy by se měla do kurzového mechanismu ERM II zapojit, je těžké dát jasnou odpověď. K urychlení zapojení ČR do systému rozhodně může přispět vyšší sladěnost českého hospodářství s hospodářstvím eurozóny a také vyšší konzistence hospodářských politik. Dokument Strategie přistoupení České republiky k eurozóně, který byl zveřejněn v roce 2003 doporučuje, aby se „ČR zapojila do kurzového mechanismu ERM II teprve po vytvoření předpokladů pro to, aby jí bylo umožněno v době vyhodnocování kurzového kritéria přijmout měnu euro a poté bez problémů realizovat výhody z jejího přijetí.“<sup>60</sup> V prezentaci vedoucího organizačního výboru Národní koordinační skupiny pro zavedení eura Petra Očka z listopadu 2006 se uvádí, že v březnu roku 2007 by měl být dokončen a schválen Národní plán zavedení eura v ČR. Tento plán by měl podobně jako Strategie definovat základní opatření a doporučení při zavádění eura v ČR, tedy snad také k zapojení země do systému ERM II. Plán by měl být v dalších letech upravován podle aktuálního vývoje. Původní záměr počítal s tím, že Česká republika přijme jednotnou měnu 1. ledna 2010, což by znamenalo, že by do kurzového mechanismu ERM II vstoupila někdy ve druhé polovině roku 2007. Nová vláda premiéra Topolánka však tento termín posunula z důvodu špatného stavu veřejných financí prozatím na neurčito. Nejbližší rok, který by však přicházel v úvahu pro přijetí eura, je rok 2011, což by znamenalo zapojení do systému ERM II v průběhu roku 2008. Definitivní rozhodnutí by mělo podle Petra Očka padnout na podzim příštího roku.<sup>61</sup> Nyní se jako o nejrealnější termínu přijetí eura hovoří o roku 2012, můžeme tedy snadno dopočítat, že by se Česká republika připojila k systému ERM II někdy v roce 2010, z technických důvodů spíše v roce 2009.

---

<sup>59</sup> Pazour, M.: Dynamika konvergence cenové úrovně ČR a strategie přistoupení k eurozóně. Politická ekonomie. 2006, č. 6, s. 802-815. ISSN 0032-3233

<sup>60</sup> Společný dokument vlády ČR a ČNB. Strategie přistoupení České republiky k eurozóně [online]. 30. 9. 2003, [cit. 2006-11-20]. Dostupné z: <[http://www.cnb.cz/www.cnb.cz/cz/menova\\_politika/strategie\\_dokumenty/download/strategie\\_pristupu\\_cr\\_k\\_eu.pdf](http://www.cnb.cz/www.cnb.cz/cz/menova_politika/strategie_dokumenty/download/strategie_pristupu_cr_k_eu.pdf)>

<sup>61</sup> Očko, P.: Přípravy na zavedení eura v České republice [online]. listopad 2006 [cit. 2007-02-15]. Dostupné z: <[http://www.mfcr.cz/eps/rde/xbcr/mfcr/Euro\\_asociace\\_\\_22012007\\_ppt.ppt](http://www.mfcr.cz/eps/rde/xbcr/mfcr/Euro_asociace__22012007_ppt.ppt)>

## 5.5 Shrnutí analýzy

V této části diplomové práce stručně shrnu současnou situaci, v jaké se Česká republika při plnění maastrichtských kritérií nachází.

Jako první kritérium jsem analyzoval kritérium cenové stability. Toto kritérium Česká republika (po negativním výkyvu v roce 2004) od roku 2005 plní a střednědobý výhled předpokládá, že by tomu tak mělo být až do roku 2009. Je ale třeba mít na paměti určitá rizika, která sebou může budoucnost přinést. Plnění tohoto kritéria může ohrozit tříprocentní inflační cíl stanovený Českou národní bankou, který se v současnosti zdá být vysoký. Počítat musíme také s tlakem na růst cenové hladiny z pohledu vyrovnávání ekonomické úrovně s ostatními zeměmi EU, v kontextu s budoucím zapojením ČR do systému ERM II. Plnění tohoto kritéria samozřejmě také závisí na úrovni růstu cen v ostatních zemích EU. Hrozbou je v této situaci velmi nízká inflace v některých státech, ze které je odvozena referenční hodnota.

Nyní přistoupíme k hodnocení plnění fiskálních kritérií. Kritérium vládního deficitu se České republice dlouhodobě nedaří plnit. ČR toto kritérium splnila v roce 2004, kdy vykázala hodnotu těsně pod hranici tříprocentní referenční hodnoty. Budoucnost však ukázala, že tento stav není udržitelný a v roce 2005 vykázala ČR hodnotu ve výši 3,6 % HDP, první odhad za rok 2006 uvádí hodnotu 3,5 % HDP. V současnosti můžeme předpokládat splnění kritéria vládního deficitu nejdříve v roce 2010. Vláda si v této souvislosti uvědomuje, že je velmi nutné přistoupit k fiskální konsolidaci. Ve svém programovém prohlášení se proto přihlásila k principům fiskálního cílení a střednědobých údajových rámců, kterými hodná vládní deficit snížit pod požadovanou hranici.

Naopak kritérium vládního dluhu plní Česká republika s rezervou. V roce 2004 vykázala ČR hodnotu 30,4 % HDP, první odhad za rok 2006 uvádí hodnotu 30,6 % HDP. Výhled do budoucna očekává pozvolný růst hodnot tohoto kritéria, jehož tempo růstu by se mohlo v delším časovém horizontu výrazně zrychlit v souvislosti se stárnutím populace. V reakci na to je třeba zejména co nejdříve prosadit některé strukturální reformy s dlouhodobým dopadem. Jedná se o tolik diskutované reformy zdravotnictví a důchodů.

Následující kritérium, které v této diplomové práci analyzuji, je kritérium dlouhodobých úrokových sazeb. S tímto kritériem nemá Česká republika nejmenší problém a v analyzovaném období ho vždy s přehledem plnila. Prognózy na další roky ukazují, že i v příštích letech by se vykazované hodnoty měly pohybovat hluboko pod referenční hodnotou. Budoucí úspěšné plnění tohoto kritéria je ale opět závislé na úspěšném provedení fiskální konsolidace. V opačném případě by mohly úrokové sazby začít růst v důsledku zhoršování mezinárodního ratingu České republiky.

Poslední kritérium, kurzové, jsem si v této práci nechal záměrně na závěr. Důvodem pro to bylo to, že zapojení České republiky do systému ERM II je stěžejním tématem této práce. Přesný název tohoto kritéria je „Kritérium stability měnového kurzu“ a podmínkou jeho splnění je dvouleté působení měny dané země v tomto systému, bez výrazných výkyvů od centrální parity. Česká republika v současné době není zapojena do tohoto mechanismu, kritérium tedy nejen že neplní, ale nemůže být ani hodnocena. Evropské instituce používají v takovém případě pro ilustrativní účely jako centrální paritu průměrný devizový kurz k euru. Ve sledovaném období kurz české měny k euru téměř neustále posiloval a vykazoval vysokou volatilitu. Pokud bychom tedy v současnosti byly v mechanismu směnných kurzů ERM II zapojeni, obávám se, že by tento pohyb devizového kurzu nevyhovoval obsahu podmínky „bez výrazného napětí“ a Česká republika by tedy toto kritérium neplnila. Protože v něm ale zapojení nejsme, je nelogické vyvozovat z tohoto vývoje nějaké závěry. ČNB v dokumentu nazvaném Strategie přistoupení České republiky k eurozóně doporučuje, aby se ČR zdržovala v systému ERM II pouze po minimální dobu dvou let. Do budoucna je tedy důležité, aby si Česká republika zvolila vhodnou strategii zapojení do tohoto mechanismu, díky které by splnila kurzové konvergenční kritérium a zároveň tím neohrozila plnění ostatních kritérií.

## 6 Závěr

V úvodu této diplomové práce jsem si vymezil některé cíle, kterých jsem v ní hodlal dosáhnout. Hlavním cílem mé práce týkající se systému ERM II nebylo zformulovat nějaká doporučení, jak by měla Česká republika postupovat při zapojení do tohoto systému. Cílem bylo komplexně popsat situaci, ve které se naše země v souvislosti s tímto mechanismem nachází. Tento cíl se mi, dle mého názoru, podařilo naplnit. Jak graficky, tak slovně jsem popsal vývoj směnného kurzu EUR/CZK v posledních letech, uvedl jsem, jak hodnotí tento vývoj zainteresované evropské instituce a nastínil jsem, jak by byla Česká republika hodnocena v případě, že by byla v současnosti v systému zapojena. Dále jsem v příslušné části práce popsal dvě možnosti, jak se k systému připojit a úspěšně jím projít. Na základě prostudované literatury jsem si k tomu vybral příklad Slovinska a Řecka. Co mě ale zklamalo je, že jsem neobjevil žádný dokument, který by pojednával o tom, jak se v této situaci hodlá zachovat Česká republika. V této souvislosti se mi podařilo nalézt pouze jeden dokument, který představuje určité možné scénáře zapojení zemí do systému ERM II, nicméně nehovoří o žádném záměru ČR v této oblasti.

Dalším cílem této diplomové práce bylo zanalyzovat plnění maastrichtských konvergenčních kritérií Českou republikou. Domnívám se, že tento cíl se mi opět podařilo naplnit a plnění všech kritérií se mi podařilo zhodnotit velmi komplexně. Plnění jednotlivých konvergenčních kritérií jsem stručně shrnul v poslední podkapitole praktické části práce a zde tedy pouze konstatuji, že z pěti maastrichtských kritérií splňuje v současné době Česká republika tři.

Jaká nás tedy čeká budoucnost? Vzhledem k tomu, že se Česká republika hodlá v systému ERM II zdržet pouze po minimální dobu dvou let, je k hladkému průchodu tímto mechanismem do budoucna nutná zejména výrazná fiskální konsolidace a sladěnost strukturálních politik. V této souvislosti mě těší, že se nová vláda ČR ve svém programovém prohlášení přihlásila k principům, které by v budoucnu mohly přinést naší zemi stabilitu a umožnit hladký přechod na jednotnou evropskou měnu. Otázkou však zůstává, nakolik je naše současná vláda silná a stabilní, aby dokázala prosadit příslušné reformy, a to s potřebnou rychlostí a razancí. Na základě výhledů a predikcí, které v této práci samozřejmě také uvádím, lze konstatovat, že v reálných možnostech České republiky je vstoupit do systému ERM II přibližně v roce 2009. V případě našeho

bezproblémového působení v tomto mechanismu bychom pak mohli systém ERM II v roce 2012 opustit a plynule přejít na jednotnou evropskou měnu euro.

## Seznam použitých zdrojů

1. ČNB. Integrace ČR do EU – měnová a hospodářská politika [online]. 2006, [cit. 2006-12-12]. Dostupné z: <[http://www.cnb.cz/cz/mezinarodni\\_vztahy/cr\\_eu\\_integrace/](http://www.cnb.cz/cz/mezinarodni_vztahy/cr_eu_integrace/)>
2. ČNB. Kurzový mechanismus ERM II a kurzové konvergenční kritérium, Materiál k informaci pro vládu ČR [online]. 2005, poslední revize 6. 3. 2005 [cit. 2005-03-06]. Dostupné z: <[http://www.cnb.cz/www.cnb.cz/cz/menova\\_politika/strategicke\\_dokumenty/download/ermII\\_15\\_07\\_2003.pdf](http://www.cnb.cz/www.cnb.cz/cz/menova_politika/strategicke_dokumenty/download/ermII_15_07_2003.pdf)>
3. ČNB. Vybrané devizové kurzy – grafy [online]. [cit. 2007-02-25]. Dostupné z: <[http://www.cnb.cz/www.cnb.cz/cz/financni\\_trhy/devizovy\\_trh/kurzy\\_devizoveho\\_trhu/graf.jsp?rok=2006&mena=EUR](http://www.cnb.cz/www.cnb.cz/cz/financni_trhy/devizovy_trh/kurzy_devizoveho_trhu/graf.jsp?rok=2006&mena=EUR)>
4. ČSÚ. Notifikace vládního deficitu a dluhu [online]. 2. 10. 2006 [cit. 2007-02-02]. Dostupné z: <[http://www.czso.cz/csu/redakce.nsf/i/notifikace\\_vladniho\\_deficitu\\_a\\_dluhu\\_20061002](http://www.czso.cz/csu/redakce.nsf/i/notifikace_vladniho_deficitu_a_dluhu_20061002)>
5. Dvořák, P.: Vybrané problémy fiskální politiky. 1. vyd. Praha: Vysoká škola ekonomická v Praze, 1997. 165 s. ISBN 80-7079-620-0
6. ECB. Hospodářská a měnová unie [online]. [cit. 2007-02-20]. Dostupné z: <<http://www.ecb.int/ecb/history/emu/html/index.cs.html>>
7. ECB. Konvergenční zpráva prosinec 2006 [online]. prosinec 2006 [cit. 2007-01-20]. Dostupné z: <<http://www.ecb.int/pub/pdf/conrep/cr200612cs.pdf>>
8. Euractiv. Bulharsko a Rumunsko vstoupí do EU v lednu 2007 [online]. 27. září 2006, [cit. 2007-03-02]. Dostupné z: <<http://www.euractiv.cz/budoucnosteu/clanek/bulharsko-a-rumunsko-vstoup-do-eu-v-lednu-2007>>
9. Europa, Portál Evropské unie. Convergence programme of Hungary 2006-2010 [online]. prosinec 2006 [cit. 2007-03-05]. Dostupné z: <[http://ec.europa.eu/economy\\_finance/about/activities/sgp/country/countryfiles/hu/hu20062007\\_en.pdf](http://ec.europa.eu/economy_finance/about/activities/sgp/country/countryfiles/hu/hu20062007_en.pdf)>
10. Europa, Portál Evroské unie. Konvergenčný program Slovenska na roky 2006 až 2010 [online]. listopad 2006 [cit. 2007-03-05]. Dostupné z: <<http://ec.europa.eu/>>



economy\_finance/about/activities/sgp/country/countryfiles/sk/sk20062007\_sk.pdf>

11. Europa, Portál Evropské unie. Republic of Poland, Convergence programme 2006 update [online]. listopad 2006 [cit. 2007-03-05]. Dostupné z: <[http://ec.europa.eu/economy\\_finance/about/activities/sgp/country/countryfiles/pl/pl20062007\\_en.pdf](http://ec.europa.eu/economy_finance/about/activities/sgp/country/countryfiles/pl/pl20062007_en.pdf)>
12. iDnes.cz. Unie zmírnila Pakt stability [online]. 21. 3. 2005, [cit. 2005-03-28]. Dostupné z: <[http://ekonomika.idnes.cz/ekonomika.asp?r=ekonomika&c=A050321\\_134016\\_ekonomika\\_maf](http://ekonomika.idnes.cz/ekonomika.asp?r=ekonomika&c=A050321_134016_ekonomika_maf)>
13. Kotlán, V.: Možné scénáře pohybu koruny v ERM II [online]. 3. prosince 2003. [cit. 2007-03-05]. Dostupné z: <<http://www.mfcr.cz/cps/rde/xbcr/mfcr/Kotlanpdf.pdf>>
14. MFČR. Vláda projednala konvergenční program [online]. 1. 12. 2006 [cit. 2007-02-12]. Dostupné z: <[http://www.mfcr.cz/cps/rde/xchg/mfcr/hs.xsl/tiskove\\_zpravy\\_29129.html?year=2006](http://www.mfcr.cz/cps/rde/xchg/mfcr/hs.xsl/tiskove_zpravy_29129.html?year=2006)>
15. MFČR. Vládní sektor [online]. [cit. 2007-02-02]. Dostupné z: <[http://www.mfcr.cz/cps/rde/xchg/mfcr/hs.xsl/makro\\_pre\\_30030.html](http://www.mfcr.cz/cps/rde/xchg/mfcr/hs.xsl/makro_pre_30030.html)>
16. MFČR. Volba scénáře zavedení eura v České republice [online]. 2006, [cit. 2007-01-18]. Dostupné z: <[http://www.mfcr.cz/cps/rde/xbcr/mfcr/Scenar\\_zavedeni\\_eura\\_CR.pdf](http://www.mfcr.cz/cps/rde/xbcr/mfcr/Scenar_zavedeni_eura_CR.pdf)>
17. MFČR. Vývoj evropské integrace [online]. 2004, [cit. 2005-01-20]. Dostupné z: <<http://www.mfcr.cz/static/Integrace/cz/vyvoj.htm>>
18. MFČR, ČNB. Vyhodnocení plnění maastrichtských konvergenčních kritérií a stupně ekonomické sladění ČR s eurozónou [online]. poslední revize 25. 10. 2006 [cit. 2007-02-10]. Dostupné z: <[http://www.mfcr.cz/cps/rde/xbcr/mfcr/Vyhodnoceni\\_Maastricht\\_kriteria\\_2006\\_pdfcz.pdf](http://www.mfcr.cz/cps/rde/xbcr/mfcr/Vyhodnoceni_Maastricht_kriteria_2006_pdfcz.pdf)>
19. Ministerstvo zahraničních věcí ČR ve spolupráci s Asociací pro studium mezinárodních vztahů. První pilíř Evropské unie. Praha: Ediční oddělení Ústavu mezinárodních vztahů, 2000. ISBN 80-85864-88-6

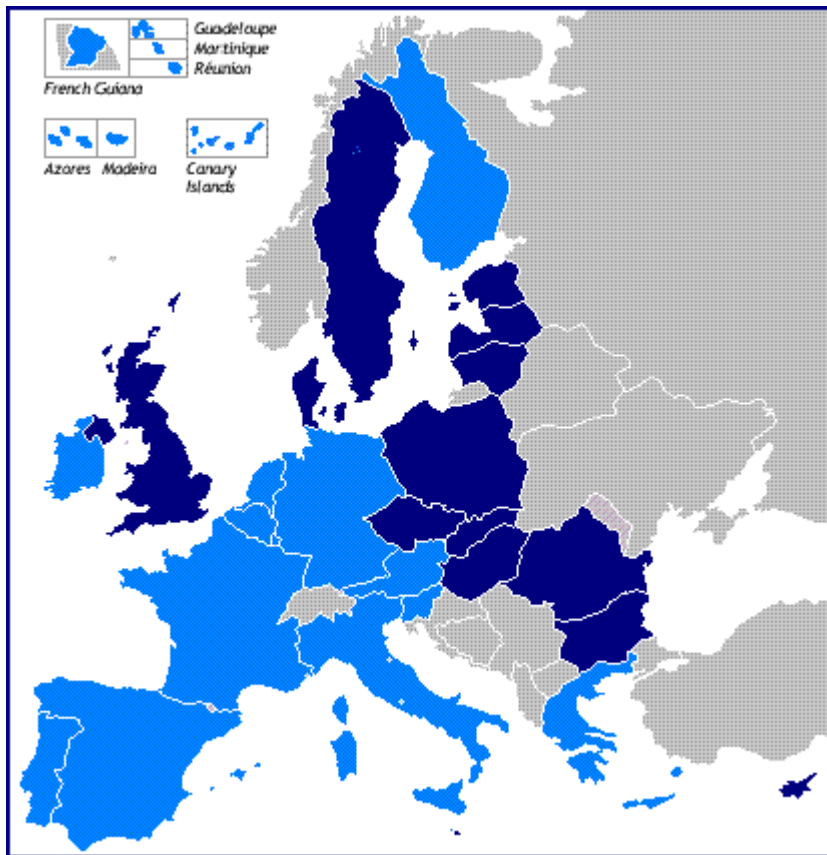
20. Očko, P.: Přípravy na zavedení eura v České republice [online]. listopad 2006 [cit. 2007-02-15]. Dostupné z: <[http://www.mfcr.cz/cps/rde/xbcr/mfcr/Euro\\_asociace\\_\\_22012007\\_ppt.ppt](http://www.mfcr.cz/cps/rde/xbcr/mfcr/Euro_asociace__22012007_ppt.ppt)>
21. Pazour, M.: Dynamika konvergence cenové úrovně ČR a strategie přistoupení k eurozóně. Politická ekonomie. 2006, č. 6, s. 802-815. ISSN 0032-3233
22. Společný dokument vlády ČR a ČNB. Strategie přistoupení České republiky k eurozóně [online]. 30. 9. 2003, [cit. 2006-11-20]. Dostupné z: <[http://www.cnb.cz/www.cnb.cz/cz/menova\\_politika/strategicke\\_dokumenty/download/strategie\\_pristupu\\_cr\\_k\\_eu.pdf](http://www.cnb.cz/www.cnb.cz/cz/menova_politika/strategicke_dokumenty/download/strategie_pristupu_cr_k_eu.pdf)>
23. Zastoupení Evropské komise v České republice. Smlouva o založení Evropského společenství [online]. [cit. 2005-01-10]. Dostupné z: <[http://www.evropska-unie.cz/cz/file\\_system/folder.asp?folder\\_id=4](http://www.evropska-unie.cz/cz/file_system/folder.asp?folder_id=4)>
24. Zastoupení Evropské komise v České republice. Smlouva o Evropské unii – Maastrichtská smlouva [online]. [cit. 2005-01-10]. Dostupné z: <[http://www.evropska-unie.cz/cz/file\\_system/folder.asp?folder\\_id=4](http://www.evropska-unie.cz/cz/file_system/folder.asp?folder_id=4)>

# Seznam příloh

Příloha 1: Mapa zemí eurozóny

Příloha 2: Vývoj hospodářské a měnové unie

## Příloha 1: Mapa zemí eurozóny

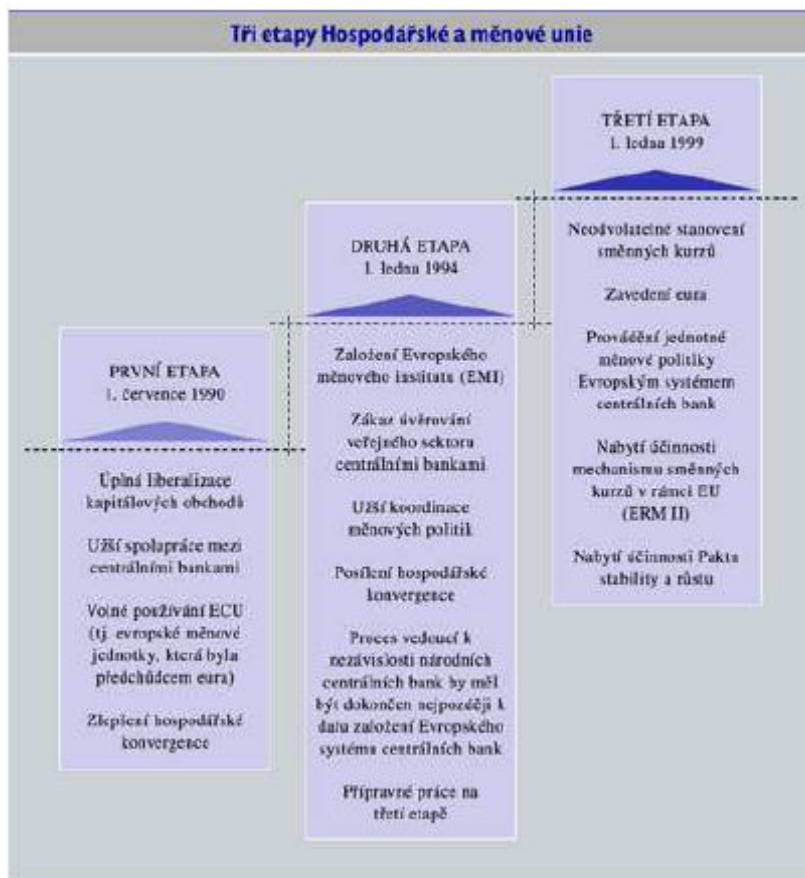


Zdroj: Europa. The Euro: Our Currency [online]. [cit. 2007-04-18]. Dostupné z:  
<[http://ec.europa.eu/economy\\_finance/euro/our\\_currency\\_en.htm](http://ec.europa.eu/economy_finance/euro/our_currency_en.htm)>

Vysvětlivky: **Světle modrá barva:** Členské země eurozóny

**Tmavě modrá barva:** Členské země EU, které nejsou členy eurozóny

## Příloha 2: Vývoj hospodářské a měnové unie



Zdroj: ECB. Hospodářská a měnová unie [online]. [cit. 2007-02-20]. Dostupné z: <<http://www.ecb.int/ecb/history/emu/html/index.cs.html>>